

**UCHWAŁA NR XXVI/246/21
RADY GMINY GORZYCE**

z dnia 28 stycznia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2021 -
2030**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2021 - 2030 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gorzyce.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Gorzyce

Piotr Wawrzyczny

Załącznik do uchwały Nr XXVI/246/21
Rady Gminy Gorzyce
z dnia 28 stycznia 2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE GORZYCE NA LATA 2021 – 2030

Gorzyce, styczeń 2021 r.

Spis treści

WSTĘP	3
1. UWARUNKOWANIA PRAWNE, STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	5
2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE GORZYCE	7
2.1. Informacje ogólne o Gminie Gorzyce.....	7
2.2. Sytuacja demograficzna w gminie.....	9
2.3. Zasoby mieszkaniowe i infrastruktura techniczna	14
2.4. Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy.....	18
2.5. Instytucje kultury i infrastruktura sportowo - rekreacyjna.....	21
2.6. Edukacja i wychowanie	26
2.7. Wspieranie rodziny	30
2.8. Opieka zdrowotna.....	35
2.9. Sytuacja osób starszych.....	36
2.10. Wybrane problemy społeczne	38
2.10.1. Uzależnienie od substancji psychoaktywnych	38
2.10.2. Przemoc w rodzinie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	42
2.10.3. Niepełnosprawność.....	49
2.10.4. Bezdomność.....	54
2.11. Pomoc społeczna	55
2.12. Organizacje pozarządowe.....	70
2.13. Podsumowanie części diagnostycznej.....	77
3. ANALIZA SWOT	81
4. CEL GŁÓWNY (MISJA), CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I PROGNOZA ZMIAN.....	86
5. RAMY FINANSOWE	98
6. SPOSÓB MONITOROWANIA I EWALUACJA STRATEGII.....	99
7. WSKAŹNIKI MONITORINGU	100
SPIS WYKRESÓW	105
SPIS TABEL.....	107

Wstęp

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Art. 16b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w dokumencie Strategii. Są nimi: diagnoza sytuacji społecznej, prognoza zmian w zakresie objętym strategią, określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej oraz na ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących te zjawiska.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zadaniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gorzycach zwanym dalej OPS, na podstawie danych udostępnianych przez Główny Urząd Statystyczny, sprawozdań własnych OPS, sprawozdań z realizacji obowiązujących w gminie programów z obszaru polityki społecznej, raportów o stanie gminy, oceny zasobów pomocy społecznej, danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Gorzycach, z Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej w Gorzycach, obejmujących lata 2014 – 2019 oraz na podstawie sugestii i potrzeb mieszkańców zwracających się o różne formy pomocy do OPS.

W oparciu o dane z diagnozy, została dokonana analiza SWOT, wyznaczone zostały cele, kierunki działań oraz wskaźniki realizacji założeń Strategii.

Strategia składa się z siedmiu części. W pierwszej zostały przedstawione podstawy prawne tworzonej strategii oraz uwarunkowania strategiczne i dokumenty programowe, które posłużyły do opracowania niniejszego dokumentu.

Część druga to ogólne informacje na temat gminy oraz szeroka diagnoza sytuacji społecznej gminy, która opiera się na analizie: sytuacji demograficznej, zasobów mieszkaniowych, sytuacji gospodarczej i rynku pracy. Przedstawia również dane dotyczące sytuacji edukacyjnej, wspierania

rodzin, funkcjonowania podstawowej opieki zdrowotnej, sytuacji osób starszych oraz problemy uzależnień, przemocy, niepełnosprawności i bezdomności. Rozdział opisuje także działalność OPS oraz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy.

Część trzecia Strategii, to analiza SWOT, czyli identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej.

W części czwartej, na podstawie wniosków z przeprowadzonej diagnozy społecznej gminy, została sformułowana misja gminy oraz cele strategiczne i cele szczegółowe, niezbędne do podjęcia w okresie realizacji strategii. Część ta określa również prognozowane kierunki zmian, jakie przyniesie realizacja strategii oraz realizatorów poszczególnych celów strategicznych.

Część piąta zawiera informacje o ramach finansowych strategii, które będą wskazywać potencjalne źródła pozyskania środków na przewidywane, w kilkuletniej perspektywie, projekty społeczne.

Część szósta wskazuje w jaki sposób będzie monitorowana strategia, skąd będą pozyskiwane dane do oceny wskaźników strategii oraz jakie podmioty będą zaangażowane w ten proces.

Część siódma przedstawia szczegółowe wskaźniki, na podstawie których dokonywany będzie monitoring i ewaluacja strategii.

Dokument opiera się na danych obejmujących lata 2014 – 2019. Z perspektywy tych sześciu lat zauważalna jest zmiana w sytuacji demograficznej, gospodarczej i społecznej, jaka zachodzi w gminie. W znacznej części analizowanych obszarów następował spadek negatywnych zjawisk społecznych, co dla gminy jest bardzo dobrym wskaźnikiem. Trzeba jednak wziąć pod uwagę fakt, iż pojawienie się w marcu 2020r. globalnej epidemii SARS-CoV-2 tzw. „koronawirusa”, wyróciło „do góry nogami” cały świat. Ponieważ epidemii w takiej skali dotychczas w Polsce jeszcze nie było, to trudno ocenić, jakie skutki będzie ona niosła w następnym dziesięcioleciu.

W okresie powstawania niniejszego dokumentu wiadomo już, że w 2020r. Wpływ „koronawirusa” na gospodarkę, ludność i zdrowie jest bardzo negatywny. Jego skutki Polska, a także lokalna społeczność Gminy Gorzyce, będzie odczuwać jeszcze przez kilka najbliższych lat.

Przewiduje się, że niniejsze opracowanie będzie także punktem wyjścia do monitorowania zjawisk, które wywoła lub już wywołał koronawirus w społeczności gminy. W zależności od kierunku tych zjawisk będą podejmowane działania strategiczne mające na celu takie ukształtowanie lokalnej polityki społecznej, aby mieszkańcy nie odczuli zbyt mocno negatywnych skutków epidemii.

1. Uwarunkowania prawne, strategiczne i programowe

Priorytetowe kierunki zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce oraz planowane w niej przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Poniższy rozdział przedstawia opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią przesłanki dla Strategii.

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Wyznaczone zostały trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety: wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach; wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnej oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez Komisję Europejską, a realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce uwzględnia także zapisy poniższych dokumentów krajowych:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
- Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 - 2020
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce uwzględnia również zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” - Zielone Śląskie
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030
- Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2026

Istotnymi aktami prawnymi, oprócz ustawy o pomocy społecznej, regulującymi treść strategii oraz wpływającymi na jej realizację są także:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- Ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustalaniu i wypłacie zasiłku dla opiekunów
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. prawo energetyczne – w zakresie wypłat dodatku energetycznego,
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
- Uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. W sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023
- Uchwała Nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. W sprawie ustanowienia rządowego programu "Dobry start".

2. Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Gorzyce

2.1. Informacje ogólne o gminie Gorzyce

Gmina Gorzyce jest gminą wiejską położoną w powiecie wodzisławskim, na skraju Doliny Nadodrzańskiej i Wyżyny Śląskiej, w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, przy granicy z Republiką Czeską. Gmina zajmuje powierzchnię 64,58 km², co stanowi 22,50% powierzchni powiatu i 5,24 % powierzchni województwa. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 325 osób na 1 km², w powiecie 550,5 osób na 1 km², a w województwie 370,1 osób na 1 km². Gmina Gorzyce jest największą gminą wiejską w powiecie wodzisławskim.

W skład gminy wchodzi 12 sołectw: Bełsznica, Bluszczów, Czyżowice, Gorzyce, Gorzyczki, Kolonia Fryderyk, Odra, Olza, Osiny, Rogów, Turza Śląska oraz Uchyłsko. Gmina Gorzyce sąsiaduje z gminami: Godów, Krzyżanowice, Lubomia oraz miastem Wodzisław Śląski, a także od południa z Republiką Czeską.

Gmina Gorzyce zajmuje teren równinny (równina nadodrzańska) oraz łagodnie pagórkowaty (Wyżyna Śląska). Położenie na pograniczu Wyżyny Śląskiej i doliny Odry sprawia, że ziemia ta posiada niespotykane walory krajobrazowe. Liczne akweny wodne i kompleksy leśne powodują, że gmina Gorzyce stanowi część tzw. „Zielonego Śląska”. Zasoby naturalne gminy stanowią poważny potencjał dla rozwoju turystyki.

Mocną stroną gminy jest dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna i gospodarcza. Położenie Gorzyc w pobliżu miasta – Wodzisławia Śląskiego (siedziby powiatu), Rybnika, Jastrzębia Zdroju i Raciborza – sprawia, że jest to atrakcyjne miejsce dla budowy własnego domu oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowym atutem jest ważny węzeł komunikacyjny – Autostrada A1, łącząca północ Polski (Gdańsk) z przejściem granicznym w Gorzyczkach. To powstałe

kilka lat temu połączenie drogowe sprawia, że mieszkańcy gminy Gorzyce, ale również i sąsiednich gmin, mogą bardzo szybko dotrzeć do takich miast jak: Gliwice, Katowice, Żory, Rybnik, ale też do miast czeskich jak Bogumin czy Ostrawa. Dostępność autostrady wpływa na lepszą jakość życia mieszkańców, gdyż ułatwia im mobilność oraz niweluje ograniczenia w znalezieniu zatrudnienia poza powiatem wodzisławskim. Do tej pory odległe o kilkadziesiąt kilometrów miasta, dzięki bliskości autostrady A1 stały się prawie w zasięgu ręki.

Dodatkowym walorem gminy są również strefy gospodarcze w Czyżowicach oraz nowo powstająca strefa w Gorzyczkach, w pobliżu zjazdu z Autostrady A1. Te miejsca stanowią ogromny potencjał gminy, gdyż tu przedsiębiorcy mogą rozwijać swoje firmy, a mieszkańcy gminy znajdują zatrudnienie.

Patrząc na historię, to najstarsze ślady osadnictwa na terenie dzisiejszej gminy Gorzyce pochodzą z epoki kamienia (mezolitu i neolitu). Również liczne późniejsze znaleziska świadczą o pradawnym osadnictwie w regionie Gorzyc. Związane jest to niewątpliwie z bliskością Bramy Morawskiej, miejsca, przez które od pradawnych czasów dokonywała się ekspansja ludności na północ. Również najstarsze zachowane wzmianki o istniejących skupiskach ludności świadczą o gęstej jak na owe czasy sieci osadniczej. Większość wsi z terenu obecnej gminy Gorzyce wzmiankowanych jest już w połowie XIII wieku. Są to osady ujęte w wykazie miejscowości płacących dziesięcinę w kolegiacie w Opolu. Do miejscowości tych należały: Bełsznica, Bluszczów, Odra, Olza i Kamień. Część wsi płaciła dziesięcinę w kolegiacie w Tyńcu (Gorzyce, Uchylsko). Nie znaczy to, że pozostałe wsie w tym czasie jeszcze nie istniały. Przeprowadzone przez Ludwika Musioła analizy źródłowe podają przykład Rogowa, niewspomnianego w ww. Wykazach, a prawdopodobnie istniejącego już w XIII wieku. Ziemie obecnej gminy Gorzyce związane są z księstwem raciborskim i jego historią. Większość z nich poprzez nadania książęce stała się prywatną własnością - rycerską, przechodzącą szybko z rąk do rąk. W wieku XV i XVI część ziem księstwa raciborskiego została wydzielona uzyskując pewną samodzielność.

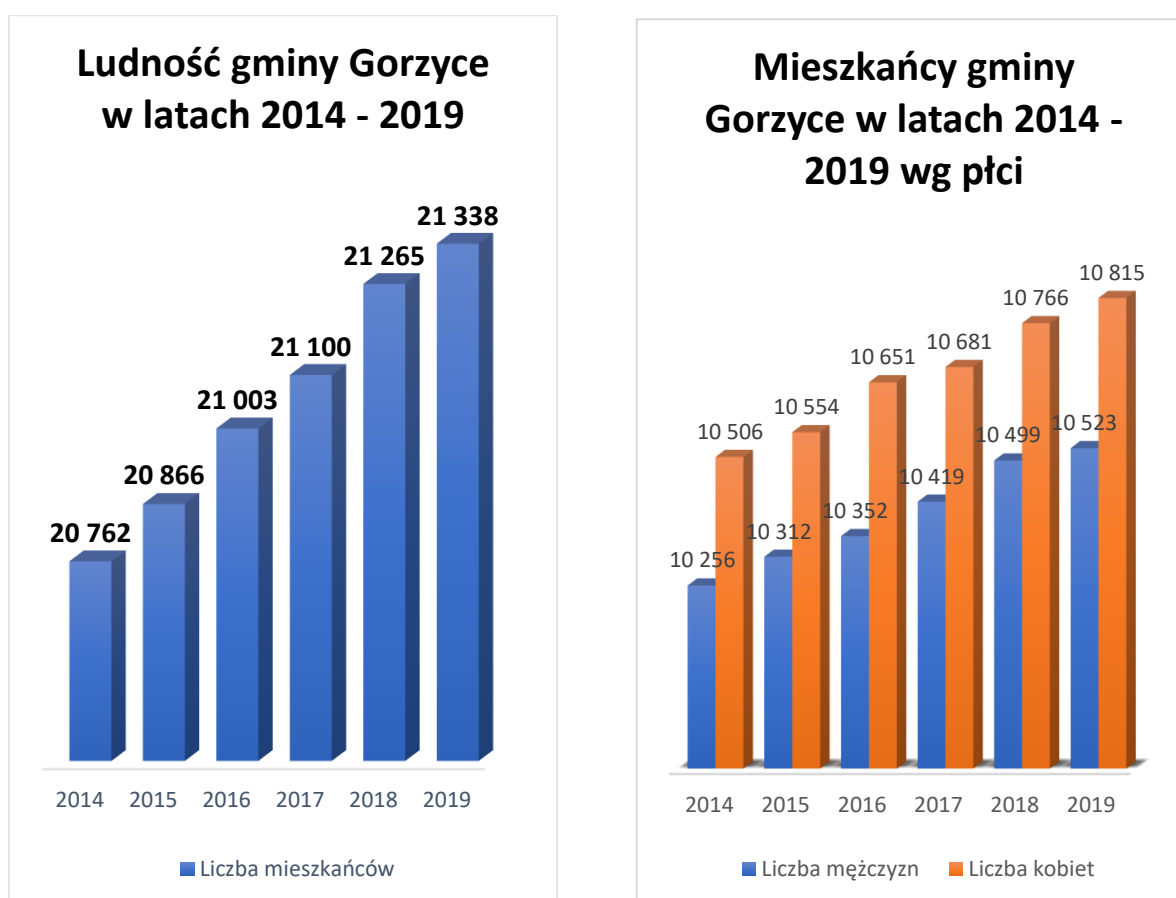
W 1741 r. przeprowadzony został nowy podział na powiaty. Wówczas ziemię wodzisławską i bogumińską włączono do powiatu pszczyńskiego, pozostałe do raciborskiego. W 1816 roku utworzono powiat rybnicki, w skład, którego weszły: Czyżowice i Turza. Gorzyce, Gorzyczki, Uchylsko i Olza weszły w skład powiatu raciborskiego. Po roku 1922 do powiatu rybnickiego przyłączono Gorzyce, Gorzyczki, Uchylsko, Rogów, Bełsznicę, Bluszczów, Kamień, Odrę i Olzę. Od 1.01.1973 r. roku utworzona została gmina Gorzyce. Od 1 stycznia 1999 roku gmina jest częścią województwa śląskiego i powiatu wodzisławskiego.

2.2. Sytuacja demograficzna w gminie

Dane statystyczne dotyczące ludności gminy Gorzyce pokazują, iż w latach 2014 – 2019 liczba mieszkańców gminy Gorzyce z roku na rok sukcesywnie wzrastała, z 20 762 w 2014r. do 21 338 w 2019r. W podziale na płeć, na koniec kolejnych lat widać wyraźnie, że większość ogółu mieszkańców gminy stanowią kobiety. Procentowo maleje liczba mężczyzn z 49,40% w 2014r. do 49,32% w roku 2019. Obrazowo dane te ukazują wykresy nr 1 i nr 2.

W 2019r. średnia gęstość zaludnienia w gminie Gorzyce wynosiła 336 osób na 1 km² i była niższa od średniej powiatu wodzisławskiego wynoszącej 548 osób na 1 km².

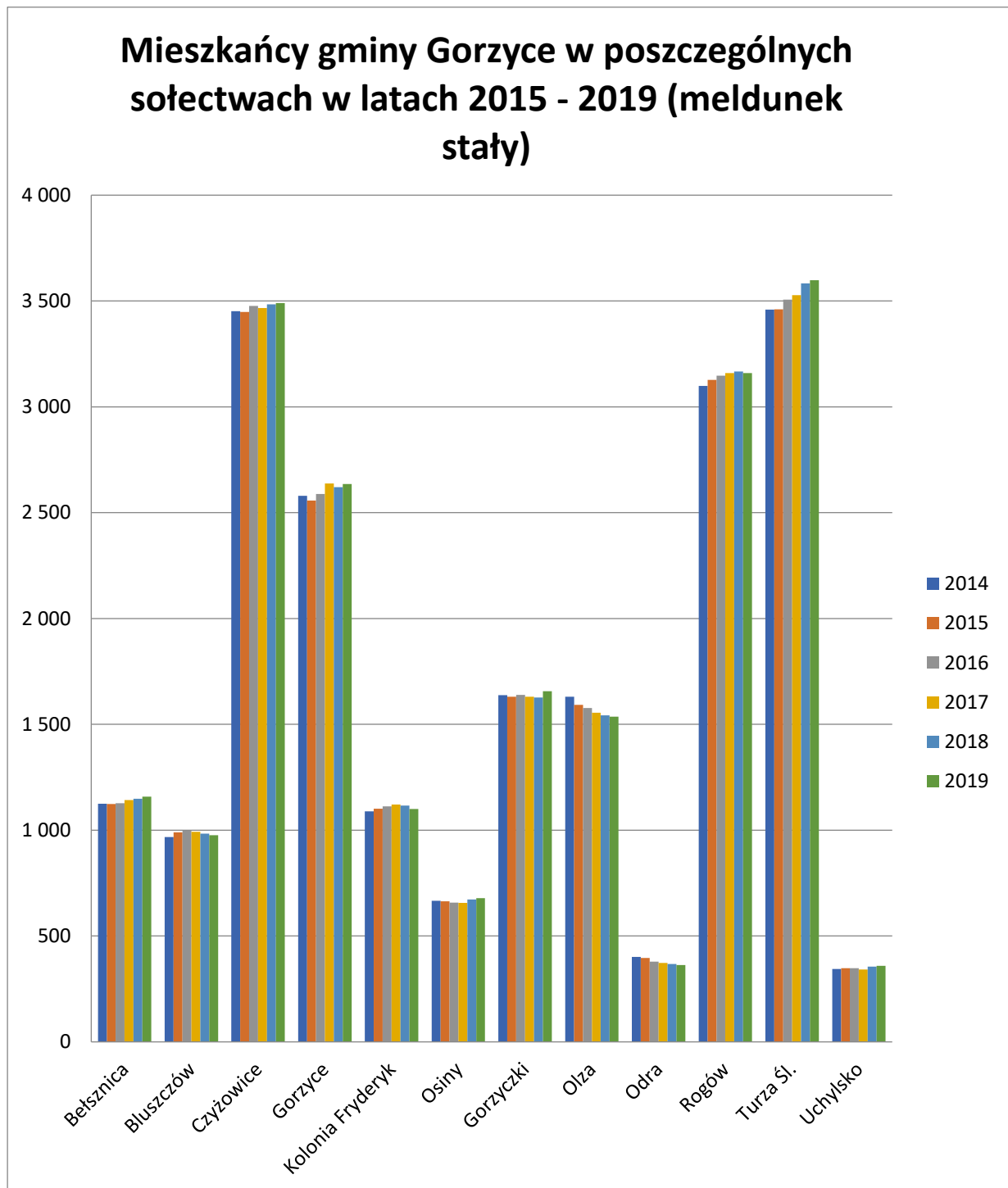
Wykresy 1 – 2. Ludność gminy oraz jej struktura ze względu na płeć w latach 2014 – 2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Największym sołectwem gminy jest Turza Śl. Od kilku lat zauważalny jest tu znaczny wzrost liczby mieszkańców, która obecnie przekracza już 3500. Nieco mniejszymi sołectwami, ale liczącymi powyżej 3000 mieszkańców są odpowiednio Czyżowice oraz Rogów. W analizowanym okresie obserwuje się wzrost liczby mieszkańców w sołectwach: Bełsznica, Czyżowice, Gorzyce, Gorzyczki, Osiny, Rogów, Turza Śl. i Uchylsko, zmniejsza się natomiast liczba mieszkańców sołectw: Bluszczów, Kolonia Fryderyk, Olza, Odra i Rogów. Dynamikę zmian w powyższym zakresie obrazuje wykres nr 3.

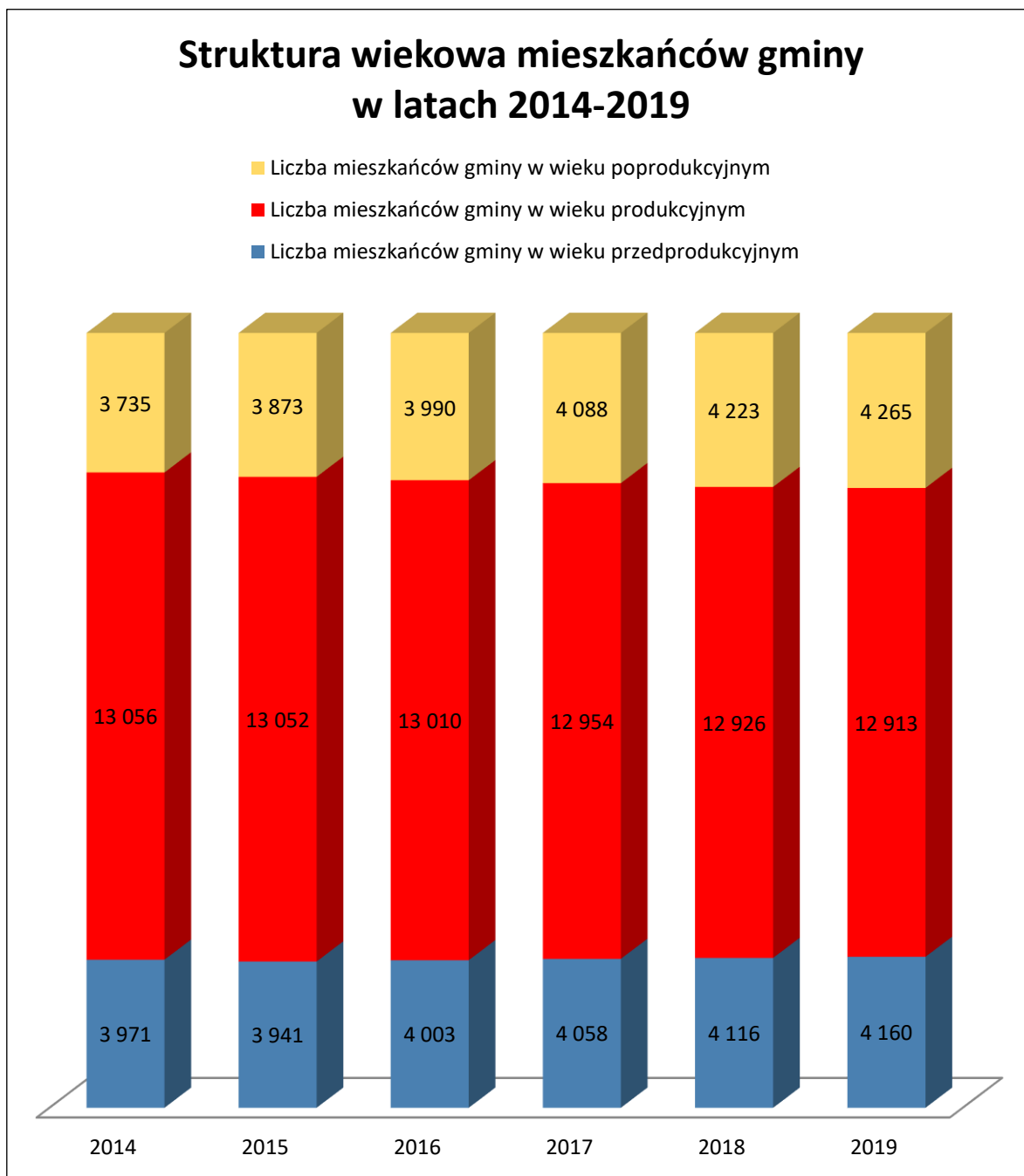
Wykres nr 3. Mieszkańcy gminy Gorzyce w podziale na sołectwa w latach 2014-2019

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

Z danych za lata 2014 – 2019 wynika, iż w gminie stopniowo rośnie liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r.ż.) oraz liczba osób starszych, w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 + oraz mężczyźni 65+). Zmniejsza się natomiast liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia wykres nr 4.

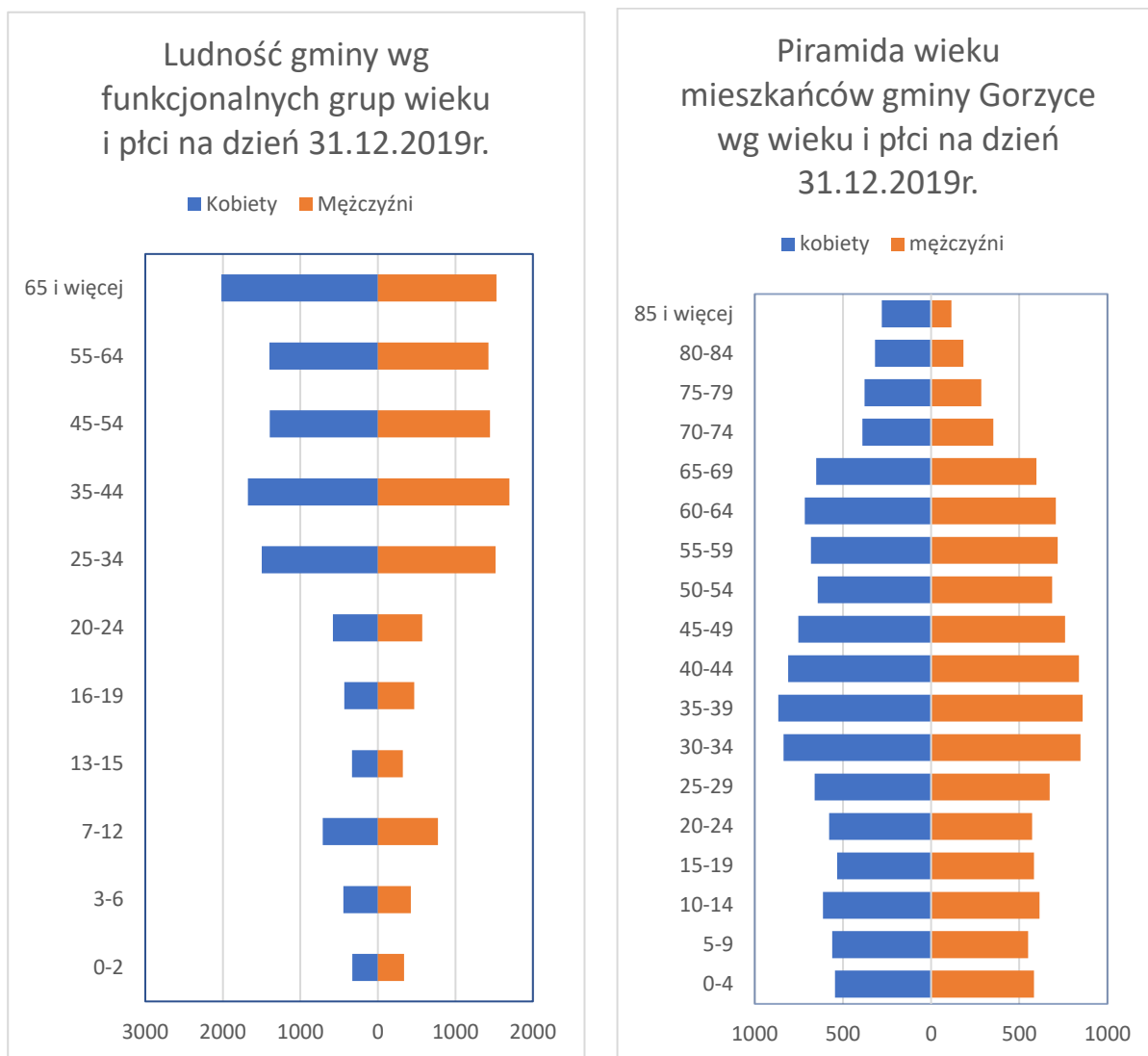
Wykres nr 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Gorzyce w latach 2014 – 2019.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Inaczej przedstawia się struktura demograficzna, kiedy porówna się dane mieszkańców wg poszczególnych przedziałów wiekowych. Na wykresach nr 5 i 6 widać wyraźnie, iż piramida wieku mieszkańców gminy przedstawia się niekorzystnie. W perspektywie obowiązywania niniejszej strategii przybędzie w gminie osób starszych i nie nastąpi zastępowalność pokoleniowa, gdyż widać wyraźnie, że osób młodych do 24 r.ż. jest stosunkowo mniej niż osób starszych. Widać też, że wzrasta liczba mieszkańców po 65 r.ż. a w grupie tej przeważają kobiety.

Wykresy nr 5 i 6. Ludność wg grup funkcjonalnych i piramida wieku

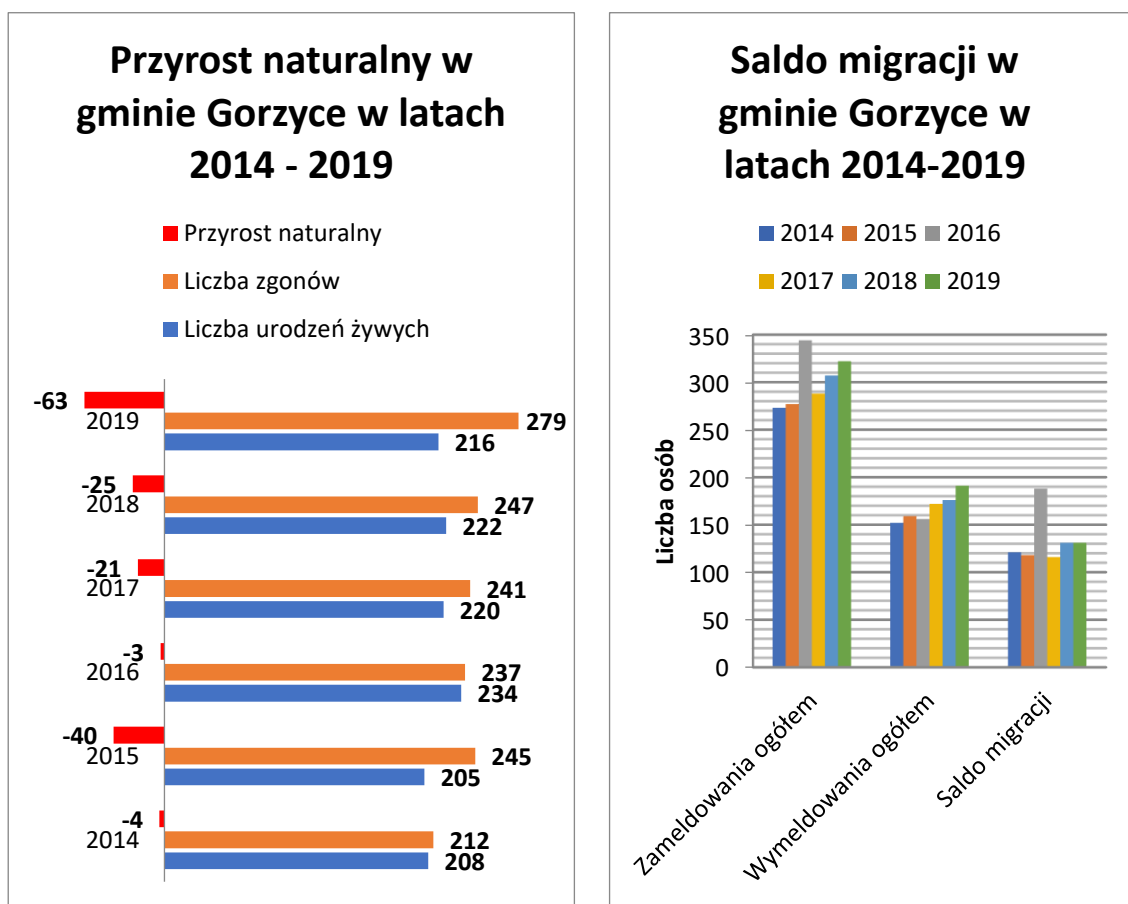

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych

Z danych GUS wynika, iż w całym analizowanym okresie gmina Gorzyce odnotowuje ujemny przyrost naturalny, czyli różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza liczbę urodzeń przewyższającą liczbę zgonów, ujemna – odwrotnie. Z roku na rok w gminie zgonów jest więcej niż urodzeń. Oznacza to, że zwiększa się udział osób starszych w ludności gminy, co odzwierciedla przedstawiona w wykresie nr 4 struktura wiekowa mieszkańców oraz wykresy nr 5 i 6. Trend ten dotyczy nie tylko gminy Gorzyce, ale całego kraju i stanowi wyzwanie na kolejne lata, aby właściwie prowadzić politykę rodzinną i senioralną.

Poniższe wykresy obrazują szczegółowo, jak przedstawia się przyrost naturalny w gminie oraz tendencje związane z migracją mieszkańców.

Wykresy nr 7 i 8. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w gminie Gorzyce.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Gmina Gorzyce ciągle posiada dodatnie saldo migracji, co potwierdza wzrastająca liczba mieszkańców. Dane statystyczne pokazują też, że od 2014 r., co roku w gminie osiedla się ponad 200 mieszkańców miast, natomiast większość wymeldowań dotyczy również wymeldowań mieszkańców gminy do miast. Tabela nr 1 pokazuje, jak kształtował się ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2019.

Tabela nr 1. Ruch migracyjny ludności w latach 2014 – 2019

Lata	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zameldowania ogółem	273	277	344	288	307	322
Zameldowania z miast	204	210	283	226	225	253
Zameldowania ze wsi	64	67	55	56	80	63
Zameldowania zza granicy	5	0	6	6	2	6
Wymeldowania ogółem	152	159	156	172	176	191
Wymeldowania do miast	88	112	107	128	105	134
Wymeldowania na wieś	47	47	49	44	71	57
Wymeldowania za granicę	17	0	0	0	0	0
Saldo migracji	121	118	188	116	131	131

Źródło: dane GUS

Na ruch migracyjny ludności nie ma wielkiego wpływu ruch migracyjny odbywający się za granicę i z za granicy. Migracja przede wszystkim dotyczy ruchu wewnętrznego.

Po liczbie nowych mieszkańców, meldujących się w gminie Gorzyce z miast można wnioskować, że położenie gminy wraz z jej walorami przyrodniczymi oraz rozwijająca się infrastruktura gospodarcza i bliskość do węzła autostrady A1, mają znaczący wpływ na osiedlanie się nowych mieszkańców na tym terenie. Nowi mieszkańcy gminy, mogą stanowić grupę osób, które postanowiły osiedlić się tu z nieodległych terenów miejskich np. Wodzisławia Śl. czy Jastrzębia Zdroju, by uciec od zgiełku miejskiego i korzystać z ciszy i spokoju, jaki daje wieś. Powodem mogą też być atrakcyjne tereny nowej zabudowy oraz łatwe dotarcie do miejsc pracy nie tylko w pobliskich miastach, ale również w aglomeracji katowickiej. Atrakcyjność gminy zwiększa też powiększająca się z każdym rokiem infrastruktura kanalizacyjna i gazowa.

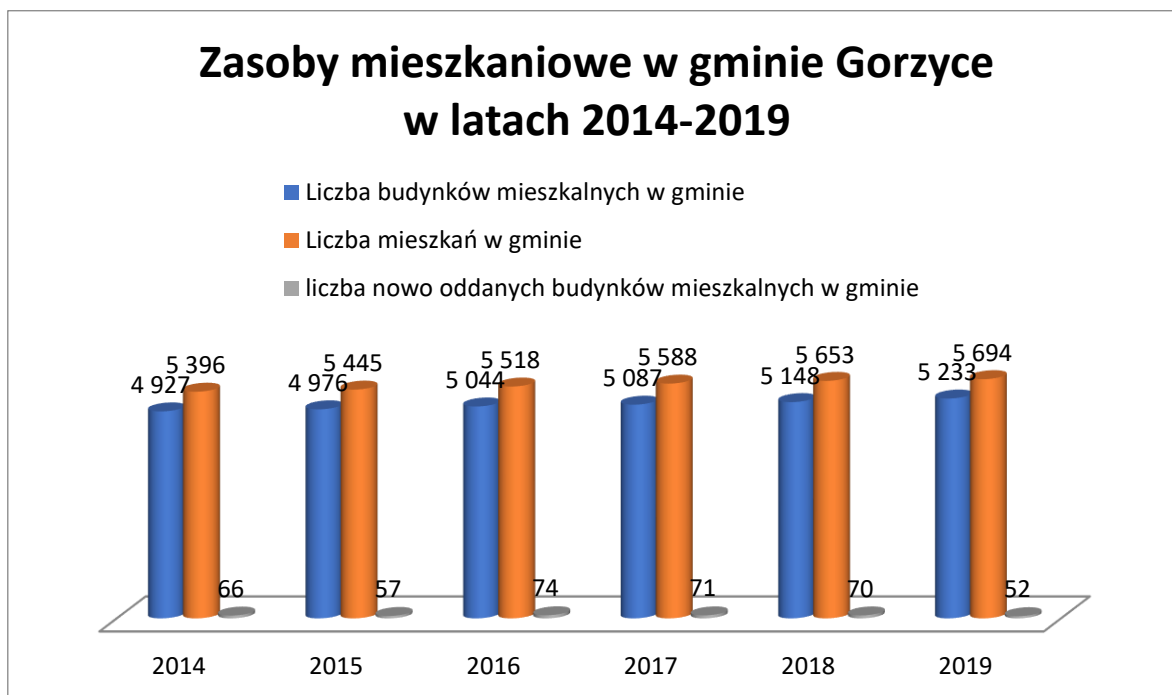
Analizując sytuację demograficzną na przestrzeni sześciu lat, można już zauważyć charakter zachodzących zmian społecznych. Przede wszystkim starzenie się mieszkańców, co w niedługiej perspektywie będzie wymagało wzmocnienia działań na rzecz seniorów i dostosowanie usług społecznych do ich potrzeb. Konieczne wydaje się też podjęcie działań informacyjnych w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym. Część z nich za kilka lat stanie przed koniecznością opieki nad swoimi starzejącymi się rodzicami. Trzeba mieć świadomość, że już teraz brakuje osób zainteresowanych opieką nad osobami starszymi, a brak kadry wymusi na rodzinach większe zaangażowanie się w pomoc seniorom. Aby to ułatwić i odciążyć system w pierwszej kolejności trzeba edukować mieszkańców do starości oraz wykorzystywać potencjał, jaki stanowią osoby starsze, w sile wieku, które rozumieją problemy swoich rówieśników.

Potrzebna jest też edukacja dzieci i młodzieży, wzmacniająca solidarność międzypokoleniową, bo to one, za kilkanaście lat będą musiały zaopiekować się znaczną liczbą osób starszych w gminie. Brak edukacji o starości będzie skutkować nasilającymi się konfliktami oraz wyludnianiem się gminy z ludzi młodych.

2.3. Zasoby mieszkaniowe i infrastruktura techniczna

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014 – 2019, w gminie Gorzyce rosła liczba mieszkań z 5 396 w 2014r. do 5 694 w roku 2019. Wzrastała również liczba nowo oddanych budynków mieszkalnych. Wśród nowo oddanych mieszkań nie było mieszkań poszerzających zasoby komunalne gminy. Szczegółowe dane dotyczące zasobu mieszkaniowego w gminie obrazuje wykres nr 9.

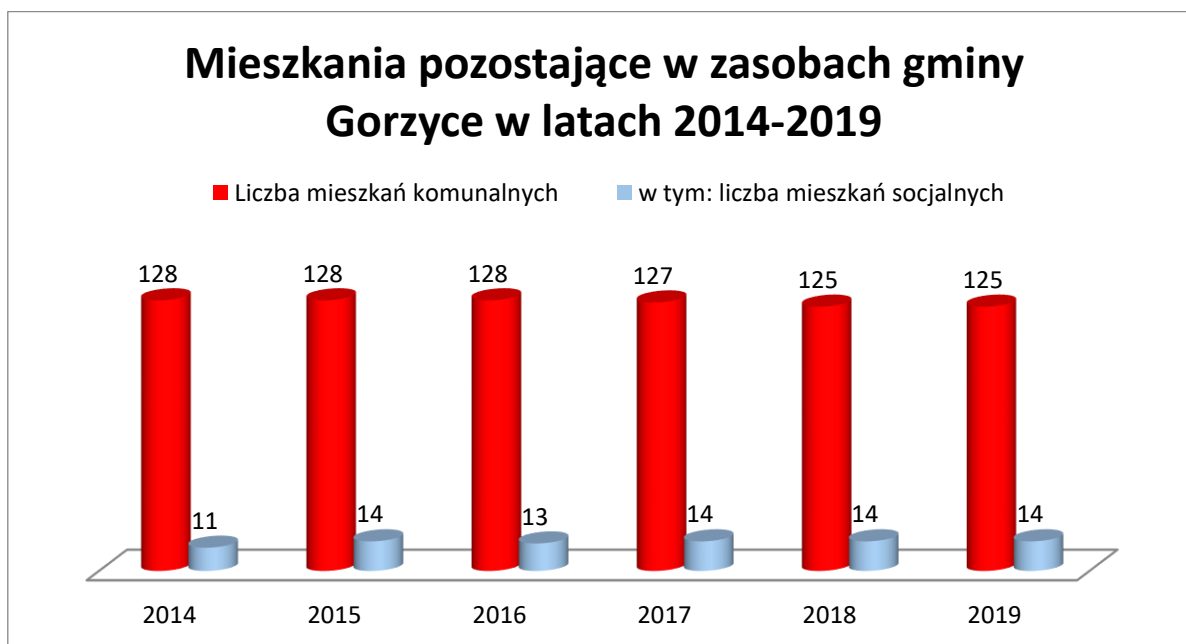
Wykres nr 9. Zasoby mieszkaniowe gminy Gorzyce w latach 2014 - 2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Z danych GUS wynika, iż mieszkaniowe zasoby komunalne gminy od 2016r. zmniejszyły się o 3 mieszkania komunalne, a zwiększyły o 3 lokale socjalne. Do mieszkaniowego zasobu gminy należą m.in. budynki wielorodzinne tzw. „Familioki” położone w sołectwie Kolonia Fryderyk. Zanim przeszły one do zasobów gminy, ich właścicielem była Spółdzielnia Mieszkaniowa „Marcel”.

Wykres nr 10. Mieszkania komunalne w zasobach gminy Gorzyce w latach 2014 – 2019.

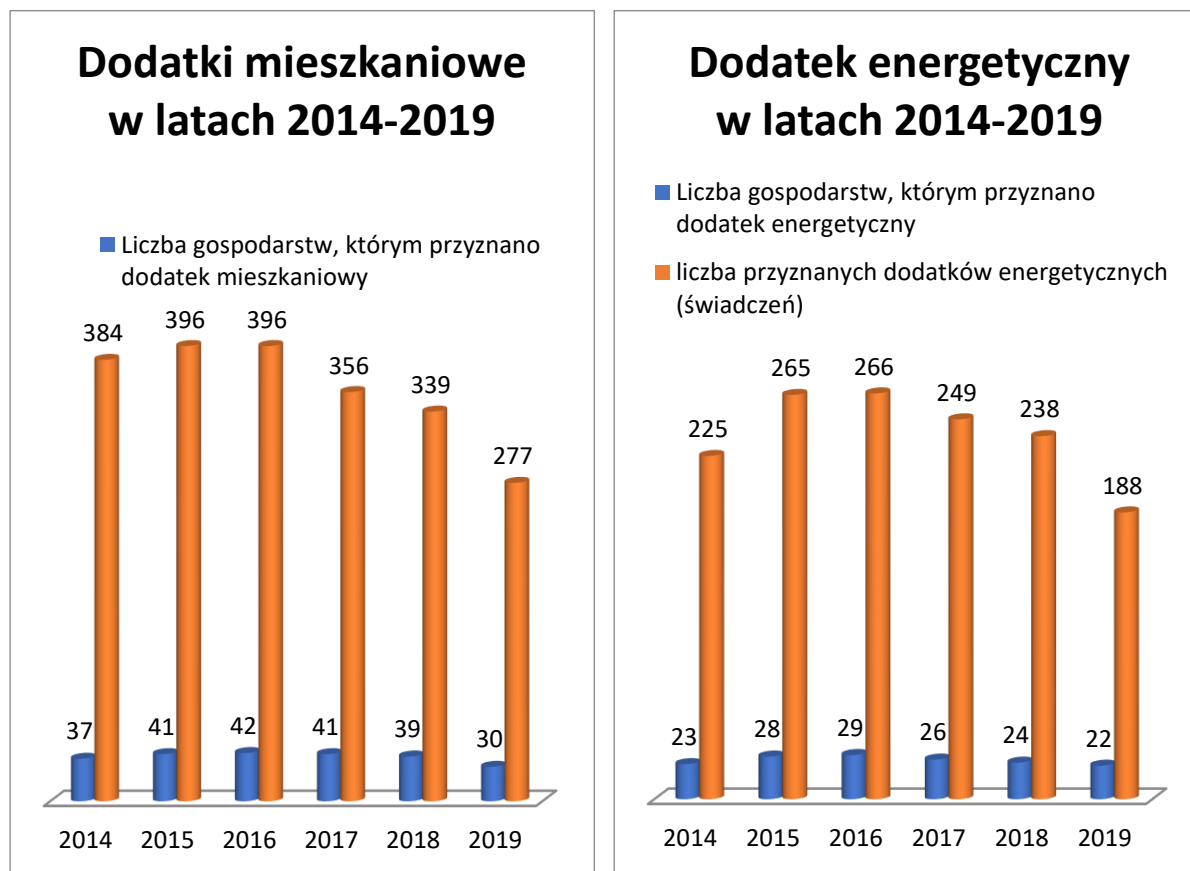
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Analizując sytuację mieszkaniową dotyczącą mieszkań pozostających w zasobach gminy, niepokojący jest fakt, iż znaczna część mieszkańców zasobów komunalnych gminy nie płaci regularnie czynszu. W 2015 r. zaległości w opłatach za mieszkanie odnotowano w przypadku 81 mieszkań, natomiast w 2018 r. zaległości posiadało już 106 mieszkań. Procentowo można przyjąć, iż w 2015r. 63% mieszkańców w terminie nie regulowało czynszu, zaś w 2018r. było to już 85% mieszkańców. Dane GUS pokazują też, iż w 2015r. zaległości czynszowe wynosiły 123 000 zł, zaś w roku 2018 kwota ta wzrosła już do 804 000 zł. W tym miejscu wskazać należy, iż mieszkańcy zasobów komunalnych, którzy posiadają niższe dochody, po spełnieniu kryterium dochodowego, mogą w OPS ubiegać się o pomoc w postaci dodatku mieszkaniowego i dodatku energetycznego. Dodatek mieszkaniowy w większości przypadków pokrywa znaczną wysokość czynszu, a w niektórych przypadkach cały czynsz. Mieszkańcy z niższym dochodem mogą złożyć wniosek o przyznanie dodatku mieszkaniowego, ale jak pokazują statystyki, z roku na rok spada liczba takich wnioskodawców.

Poniższe wykresy obrazują skalę pomocy w formie dodatku mieszkaniowego oraz dodatku energetycznego. Na przestrzeni lat widać wyraźny spadek gospodarstw domowych, które korzystają z tej formy pomocy.

Wykresy nr 11 i 12. Dodatek mieszkaniowy i energetyczny dla mieszkańców gminy w latach 2014-2019

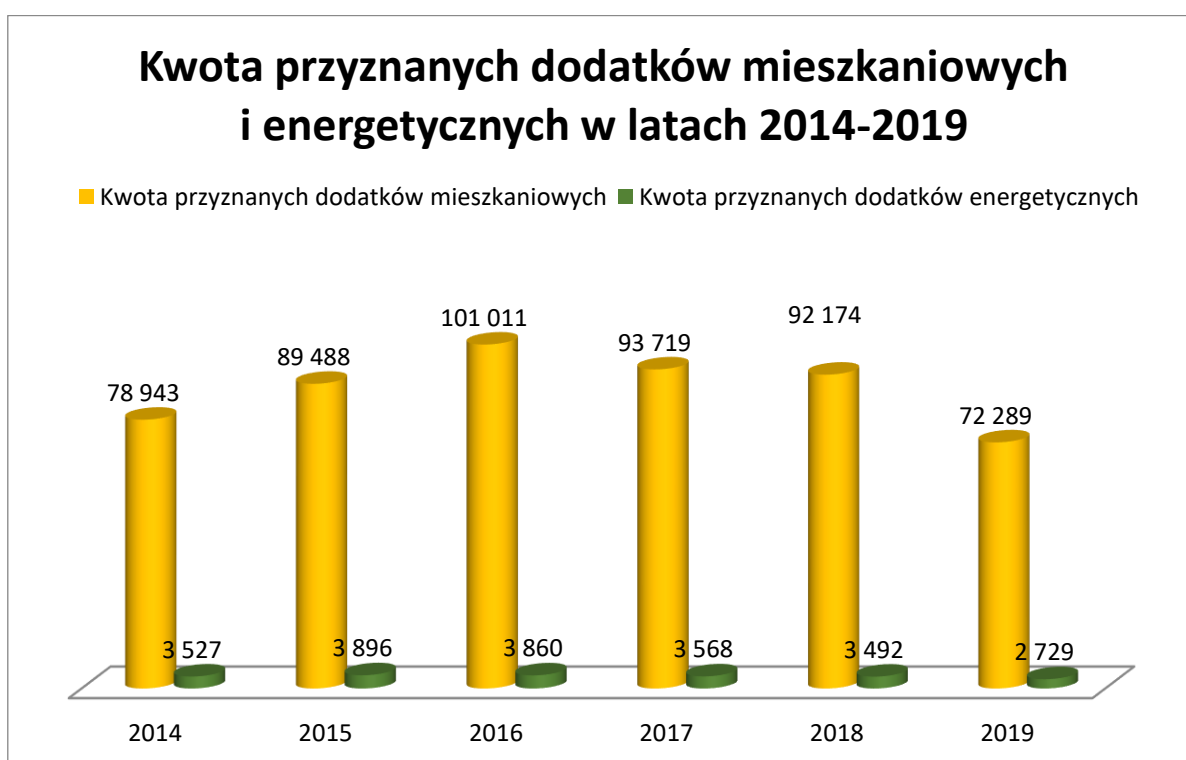

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, dane własne OPS w Gorzycach

Możliwość otrzymania dodatku energetycznego zależy od prawa do dodatku mieszkaniowego. Powyższe dane pokazują, iż nie wszystkie gospodarstwa otrzymujące dodatek mieszkaniowy, korzystają z pomocy w formie dodatku energetycznego. Część osób uprawnionych nie ubiega się o dodatek energetyczny, gdyż jest to niska kwota do wypłaty.

Wypłata dodatków mieszkaniowych należy do zadań własnych gminy. Wykres nr 13 przedstawia wielkość środków przeznaczonych w poszczególnych latach na finansowanie tej formy pomocy.

Wykres nr 13. Kwoty wydatkowane na wypłatę dodatków mieszkaniowych i energetycznych w latach 2014-2019

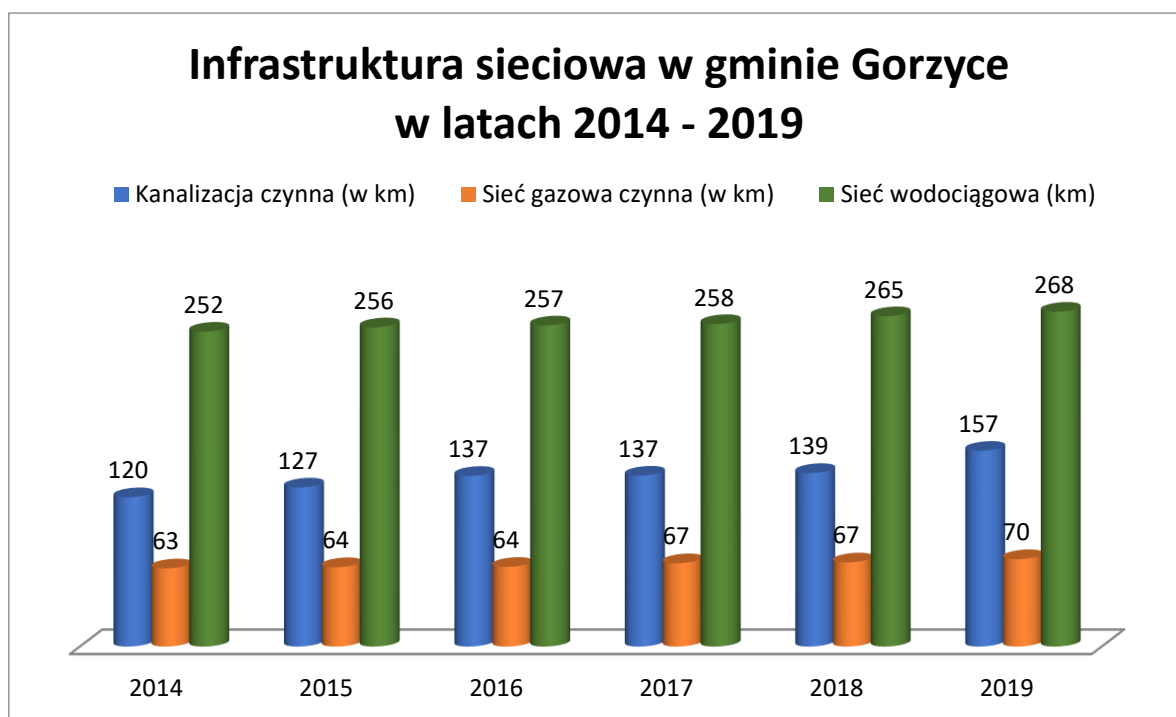

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i dane własne OPS Gorzyce

Zmniejszająca się liczba osób korzystających z dodatku mieszkaniowego z jednej strony powoduje mniejsze obciążenie finansowe budżetu gminy, ale jednocześnie wzrastająca liczba mieszkańców, którym rośnie zadłużenie w opłatach czynszowych powoduje, iż w końcowym rozrachunku gmina dopłaca znacznie więcej do utrzymania mieszkań komunalnych oraz musi ponosić dodatkowe koszty związane z egzekucją administracyjną zadłużenia. Pozytywnym aspektem dla zadłużonych najemców mieszkań komunalnych jest możliwość pracy na rzecz gminy, celem odpracowania długu. Tu powstaje korzyść dla samego zasobu komunalnego, gdyż prace zlecane są np. na malowanie klatek schodowych.

Rozwojowi budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy sprzyjać może rozwijająca się infrastruktura sieciowa. Z każdym rokiem przybywa czynnej sieci kanalizacyjnej, czynnej sieci gazociągowej oraz sieci wodociągowej. Współczesny mieszkaniec, lokując się na terenie danej miejscowości zwraca uwagę na udogodnienia, jakie może zaoferować mu gmina w zakresie niezbędnych mediów. Gmina Gorzyce każdego roku pod względem infrastruktury sieciowej staje się coraz bardziej dostosowana do potrzeb mieszkańców, tym bardziej, że zmieniające się trendy w ekologii wymuszają odejście od tradycyjnych źródeł ciepła tj. pieców węglowych na rzecz alternatywnych. Jednym z nich jest gaz. Dlatego tak istotna dla mieszkańców gminy jest gazyfikacja. Stan infrastruktury sieciowej przedstawia wykres nr 14.

Wykres nr 14. Infrastruktura sieciowa w Gminie Gorzyce w latach 2014 - 2019

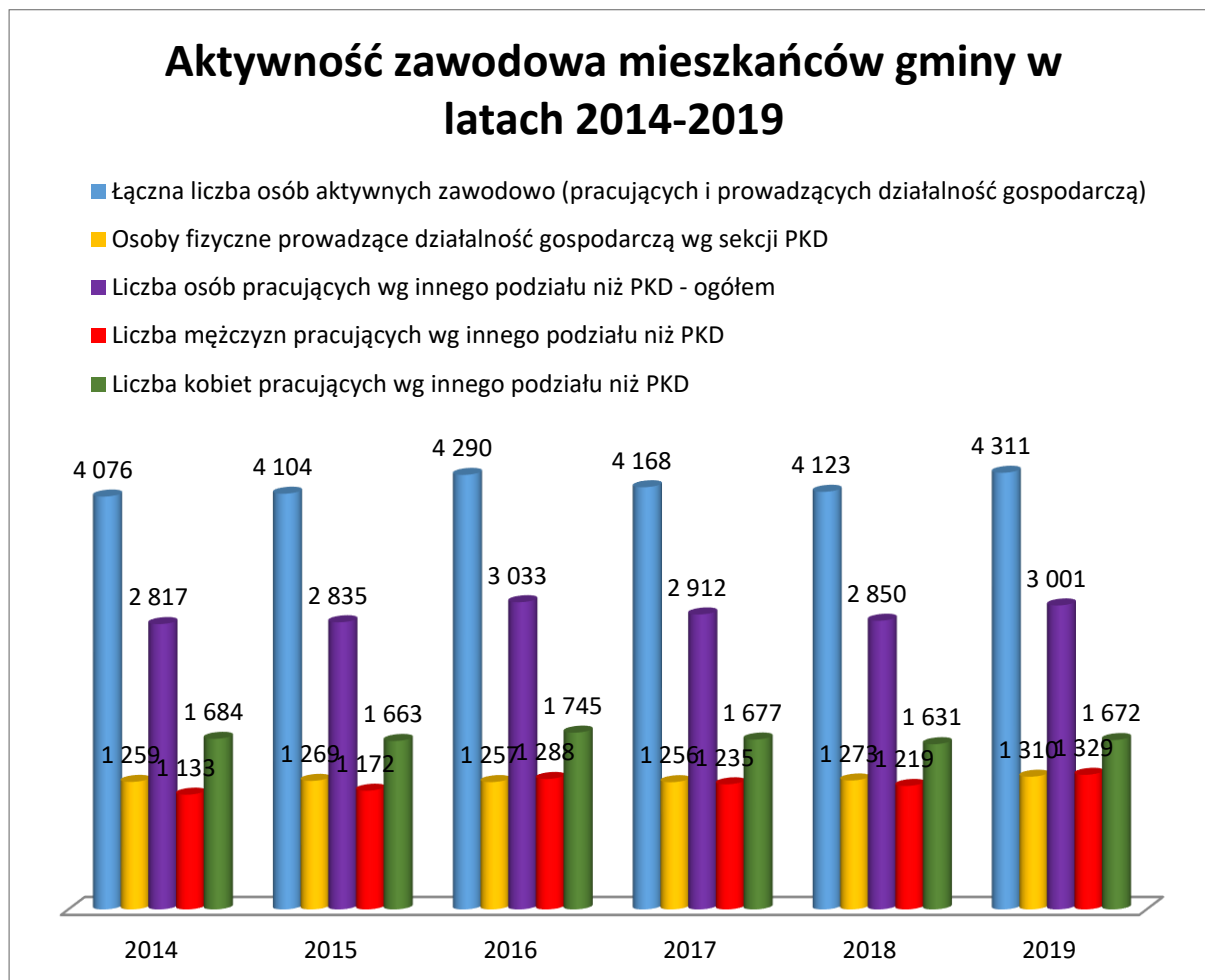
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

2.4. Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy

Na przestrzeni lat 2014 – 2019 sytuacja gospodarcza w gminie Gorzyce uległa znaczącej poprawie. Z perspektywy OPS poprawę widać przede wszystkim w podejmowaniu zatrudnienia przez stałych klientów pomocy społecznej. W ostatnich latach bardzo pozytywnym trendem stało się zatrudnianie pracowników na umowy o pracę czy umowy zlecenia, nawet jeśli była to umowa gwarantująca wysokość minimalnego wynagrodzenia. Legalne zatrudnienie dawało mieszkańcom gminy, korzystającym do tej pory regularnie ze świadczeń z pomocy społecznej, możliwość stopniowej zmiany swojej sytuacji bytowej, a co za tym idzie, włączenie do społeczności lokalnej. Zatrudnianie

pracowników na podstawie umowy to również dodatkowe podatki wpływające do gminy oraz składki na ubezpieczenia społeczne, gromadzone w ZUS na przyszłe emerytury. Wykres nr 15 przedstawia jak kształtuje się aktywność zawodowa mieszkańców, w tym liczba osób zatrudnionych poza działalnością gospodarczą w podziale na płeć.

Wykres nr 15. Aktywność zawodowa mieszkańców Gminy Gorzyce w latach 2014-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

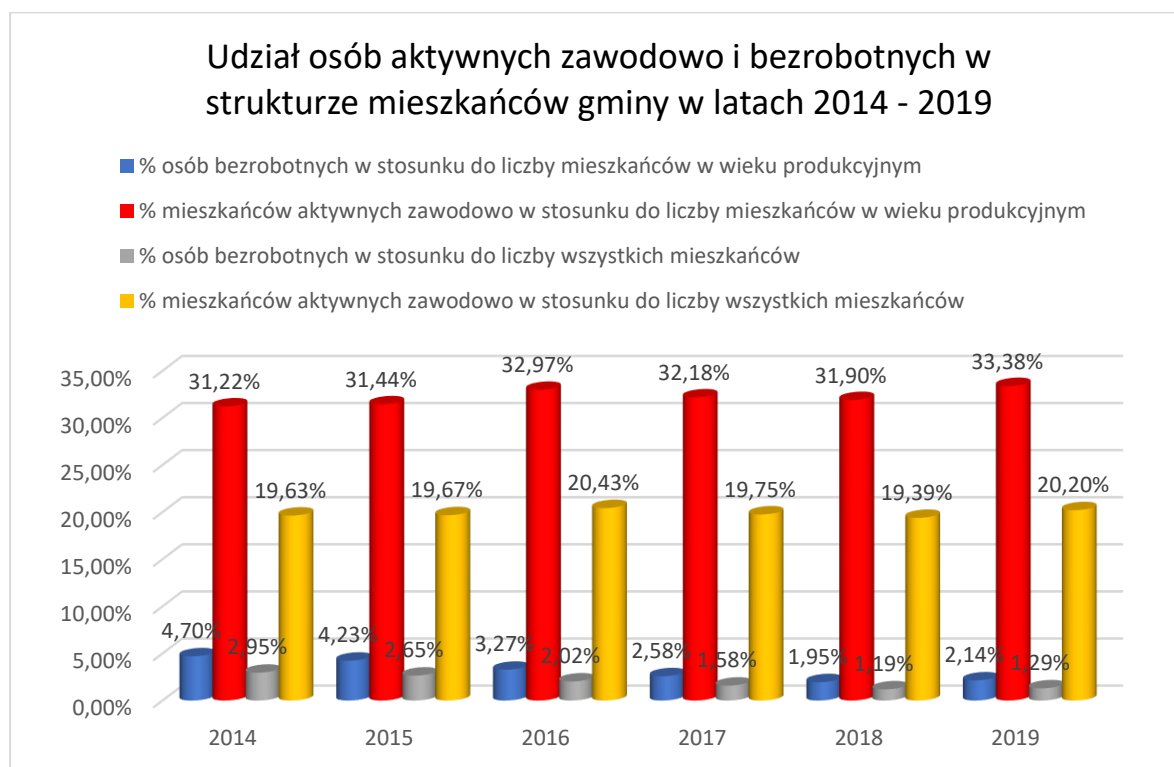
Powyższe dane pokazują, iż na przestrzeni prezentowanych lat, wzrasta liczba osób zatrudnionych oraz prowadzących działalność gospodarczą. Co ciekawe, zatrudnionych jest więcej kobiet niż mężczyzn. Ponieważ dane GUS nie pokazują podziału na płeć wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, to dane te tylko częściowo obrazują strukturę aktywności zawodowej mieszkańców gminy w podziale na płeć.

Analizując obszar rynku pracy, można również zauważyć, iż udział osób pracujących w stosunku do wszystkich osób w wieku produkcyjnym (K – od 18 r.ż. do 60 r.ż. i M – od 18 r.ż. do 65 r.ż.) wynosił 31,22 % w roku 2014 rosnąc do poziomu 33,38 % w roku 2019.

Ogólny spadek bezrobotnych mieszkańców gminy przekłada się na malejący udział osób bezrobotnych w stosunku do wszystkich osób w wieku produkcyjnym, który wynosił od 4,70% w roku 2014 do 2,14% w roku 2019. Wobec części niepracujących mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym, otwiera się przestrzeń do wykorzystania ich potencjału. Można przyjąć, iż prawie 67 % mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym, z różnych powodów albo nie podejmuje zatrudnienia albo pracuje poza granicami kraju, czego nie uwzględniają statystyki. Są w tym obszarze m.in.: uczniowie, studenci, kobiety decydujące się na macierzyństwo i wychowujące małe dzieci, osoby zajmujące się niepełnosprawnymi członkami rodziny, emeryci, renciści czy osoby z niepełnosprawnościami, dla których nie ma na lokalnym rynku ofert zatrudnienia. Każda z tych grup posiada inne oczekiwania wobec gminy, co do obszaru zaspokajania ich potrzeb społecznych, kulturalnych i zawodowych.

Szczegółowe dane dotyczące procentowego udziału osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych w strukturze mieszkańców gminy, przedstawia wykres nr 16.

Wykres nr 16. Udział osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych w strukturze mieszkańców gminy w latach 2014 – 2019.

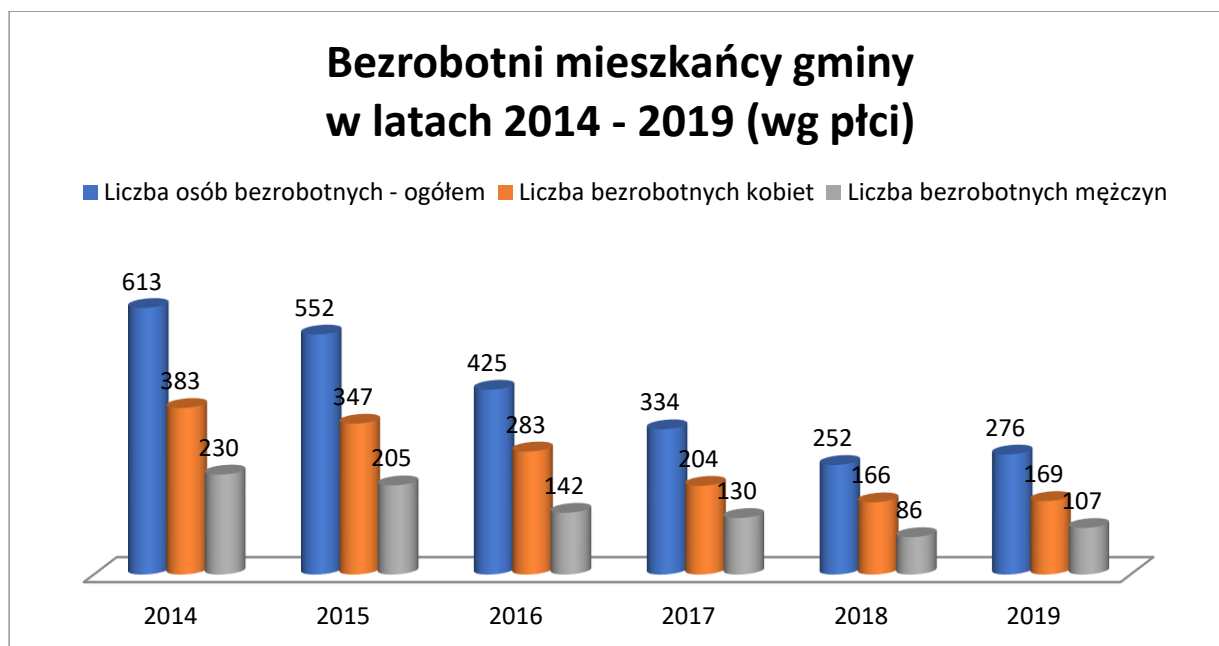

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Pomimo korzystnych dla gminy danych z obszaru rynku pracy – malejące bezrobocie mieszkańców z 613 osób w 2014r. do 276 osób w 2019r. tj. spadek o 54,98%, to i tak w najbardziej niekorzystnym położeniu na rynku pracy nadal pozostają kobiety. Szczegółowe dane dotyczące liczby

bezrobotnych mieszkańców gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim przedstawia wykres nr 17.

Wykres nr 17. Bezrobotni mieszkańcy gminy w latach 2014 - 2019

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Statystyki GUS nie pokazują, ilu mieszkańców pracuje poza granicami kraju. Dokładne ustalenie tych danych nie jest możliwe, gdyż nie są prowadzone takie statystyki. Na podstawie ilości spraw zgłaszanych w świadczeniach rodzinnych w OPS widać, z ilu rodzin z dziećmi, co najmniej jeden rodzic pracuje za granicą. Każdego roku przybywa wniosków, które OPS przekazuje do rozpatrzenia Wojewodzie, ponieważ rodzic pracuje za granicą. W 2019r. przez Wojewodę zostało wydanych 149 decyzji przyznających świadczenie wychowawcze (500+) oraz 64 decyzje przyznających świadczenia rodzinne.

W całym analizowanym okresie, bezrobotne kobiety stanowią ponad 60% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śl. Taki trend w strukturze bezrobotnych mieszkańców gminy utrzymuje się już od wielu lat. Aby go zminimalizować, osobom w niekorzystnym położeniu na rynku pracy (w szczególności kobietom) oferowane są różnego rodzaju programy i usługi, zwiększające ich kompetencje i szanse na rynku pracy.

2.5. Instytucje kultury i infrastruktura sportowo - rekreacyjna

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w Gminie Gorzyce są Gminne Centrum Kultury w Gorzycach oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzycach z siedzibą w Rogowie.

Gminne Centrum Kultury w Gorzycach (GCKG) działa jako samorządowa instytucja kultury obejmując swoim zakresem działania 12 sołectw Gminy Gorzyce. Działalność GCKG prowadzona jest w dziewięciu placówkach, tj. W trzech Ośrodkach Kultury: w Gorzycach, gdzie znajduje się siedziba GCKG, Czyżowicach i Olzie oraz w sześciu Świetlicach Wiejskich: w Bęsznicy, Gorzyczkach, Rogowie, Uchylsku, Odrze i Osinach.

Podejmowane przez GCKG inicjatywy, to przede wszystkim odpowiedź na potrzeby mieszkańców, przy jednoczesnym wykorzystaniu ich potencjału. GCKG prowadzi szeroką współpracę z placówkami oświatowymi, bibliotekami, parafiami, klubami sportowymi, z PZKO w Czechach oraz licznymi stowarzyszeniami działającymi w przestrzeni kulturalno-społecznej Gminy Gorzyce i powiatu wodzisławskiego. Poprzez amatorski ruch artystyczny promowany jest jego dorobek w regionie i poza nim. GCKG skupia zespoły wokalne, taneczne, grupy folklorystyczne, koła zainteresowań i chóry. Prowadzi działalność wydawniczą (miesięcznik "U nas") oraz Punkt Informacji Turystycznej. Pod egidą GCKG prężnie działają 16 Drużyna Harcerska im. Żwirki i Wigury w Czyżowicach, 2 Gromada Harcerska w Olzie, Gromada Zuchowa „Czyżyki” i Klub Podróżnika. W Olzie w Galerii „Na Sali” od wielu lat prezentowane są prace wybitnych polskich i czeskich twórców. W zajęciach stałych - edukacyjnych tj. tanecznych, muzycznych, wokalnych, rękodzielniczych, plastycznych, nauki gry na instrumentach, które odbywają się w placówkach GCKG uczestniczy wielopokoleniowa grupa osób. Działalność GCKG w Gorzycach, to również organizacja małych imprez środowiskowych oraz wielkich wydarzeń plenerowych (m.in. Zlot Chórów nad Olzą, Dożynki, Rock&ReggaeSummer Party, Dziecięce Zawody Kajakowe, Biwaki Powstańcze, Rajd Samochodowy, obozy letnie, zimowiska, spływy kajakowe). GCKG skupia przy placówkach szerokie grono wolontariuszy oraz grup społecznych tj. Koła Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenia, jednostki OSP, Bractwo Osób Niepełnosprawnych, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Klub Podróżnika, Koło Pszczelarzy, Grupę Literacką Wytrych. Pod egidą GCKG swoją pasję realizuje również wiele grup muzycznych i zespołów instrumentalnych. W gorzyckim GCKG swoją siedzibę ma także liczące 287 członków Stowarzyszenie "Senior".

Gminne Centrum Kultury w Gorzycach posiada także doświadczenie wydawnicze, na które składa się przede wszystkim wydawanie od roku 1990r. miesięcznika „U nas” oraz kilkanaście wydanych publikacji książkowych (m.in. „Skarby historii, kultury i sztuki gmin pogranicza - Gorzyce i Dolna Lutynia” autorstwa Daniela Jakubczyka; „O czym serce Ślązoków nuci...” autorstwa Ireny Sauer; wydanie Reprintu Elementarza Antoniego Onderki z 1897 r., czy wydanie cyklu książeczek dla dzieci „Moja mama pracuje...” autorstwa Małgorzaty Król). GCKG jest także partnerem w wydawaniu kwartalników literackich „Wytrych” i „Wytryszek”.

Ośrodki kultury i świetlice wiejskie Gminy Gorzyce, każdego roku organizują wydarzenia o charakterze kulturalnym, integracyjnym, rozrywkowym, sportowym, m.in. wernisaże i wystawy

z udziałem twórców uznanych na arenie międzynarodowej. GCKG prowadzi także bogatą ofertę zajęć stałych. Przy ośrodkach i świetlicach działają liczne zespoły artystyczne, chóry, które każdego roku dają łącznie kilkaset koncertów i reprezentują Gminę Gorzyce na terenie Polski i Czech. Tak szeroko prowadzona działalność przekłada się na liczbę imprez kulturalnych. Skalę pracy, jaką wkładają pracownicy GCKG obrazują poniższe dane statystyczne.

Tabela nr 2. Działalność Gminnego Centrum Kultury w Gorzycach w latach 2014 - 2019

Działalność Gminnego Centrum Kultury w Gorzycach w latach 2014 - 2019						
Lata działalności	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba imprez organizowanych w ciągu roku	315	301	171	213	275	443
Liczba osób uczestniczących w imprezach	24 215	21 315	21 211	10 969	14 542	12 135
łącznie liczba grup artystycznych działających przy GCKG w tym:						
teatralne	1	0	0	1	2	2
muzyczne - instrumentalne	5	5	5	3	1	2
wokalne i chóry	10	12	15	12	12	9
folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	5	6	6	5	5	5
taneczne	2	2	3	4	7	8

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Znaczącą rolę w obszarze szerzenia kultury w gminie odgrywa także **Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzycach z siedzibą w Rogowie**, w ramach której funkcjonuje 5 bibliotek: w Czyżowicach, Gorzycach, Olzie, Rogowie i Turzy Śl. Biblioteka zapewnia mieszkańcom gminy dostęp do zasobów bibliotecznych, zaspokajając i rozwijając ich potrzeby edukacyjne i informacyjne, a także upowszechnia wiedzę i kulturę oraz promuje lokalną twórczość.

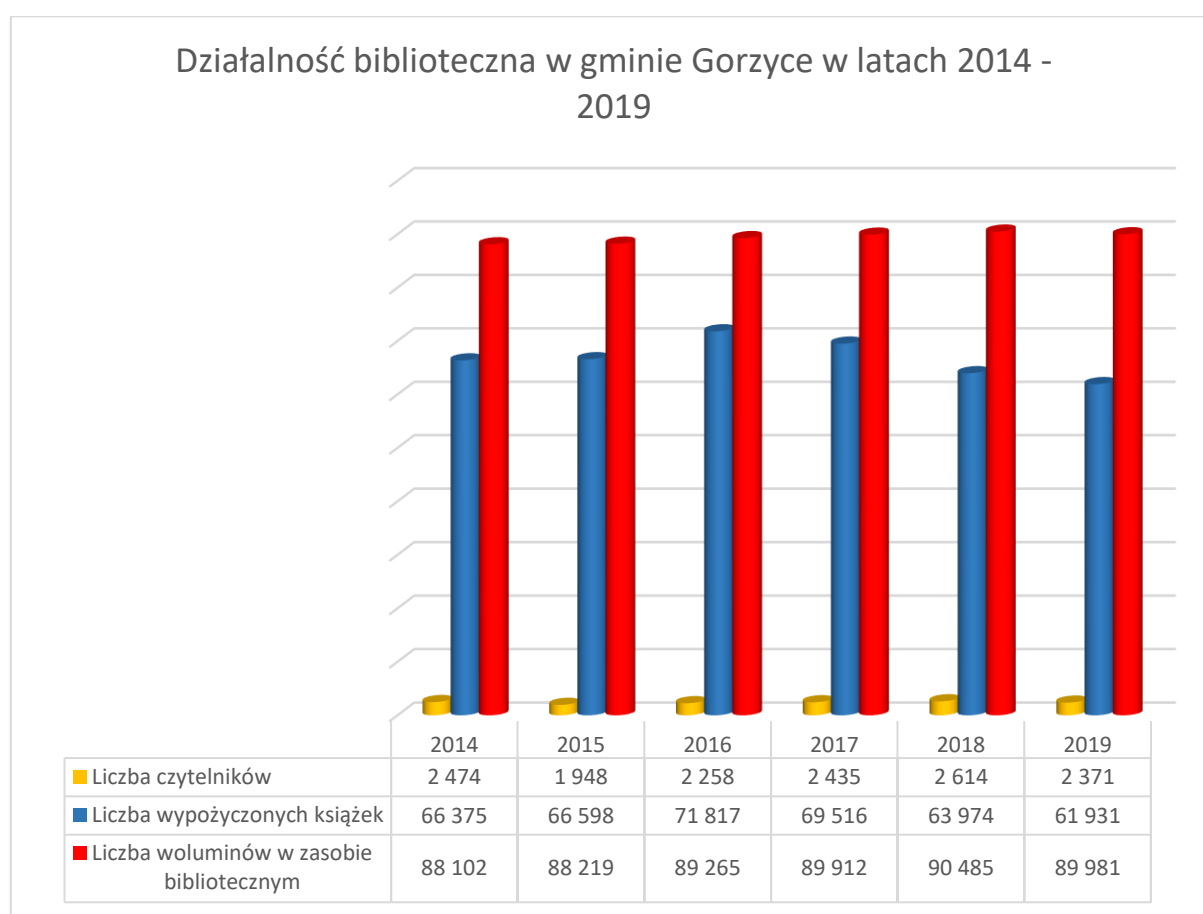
Promocja czytelnictwa polega m.in.: na organizowaniu koncertów, wystaw, kiermaszów, akcji charytatywnych, bali dla dzieci, spotkań (emerytów i rencistów, autorskich, tematycznych), lekcji bibliotecznych, konkursów, projektów oraz na współpracy z wieloma placówkami i instytucjami z terenu gminy Gorzyce i gmin sąsiednich.

Imprezy stale wpisane w działalność biblioteki to: koncerty (kolędowo-noworoczny, z okazji Dnia Matki i Ojca, jesienny), wystawy prac plastycznych, kiermasze (walentynkowy, wielkanocny,

bożonarodzeniowy prac pensjonariuszy WOŁO i ZOL w Gorzycach i uczniów ze szkół gminy Gorzyce), udział w akcjach charytatywnych na rzecz chorych dzieci gminy Gorzyce; bale przebierańców i spotkanie ze św. Mikołajem dla najmłodszych dzieci; spotkania emerytów i rencistów – Tłusty Czwartek; akcje (Ferie w Bibliotece, Cała Polska Czyta Dzieciom, Narodowe Czytanie); lekcje biblioteczne dla przedszkolaków i uczniów Gminy Gorzyce; konkursy (Najlepszy Czytelnik, Kapliczki i krzyże przydrożne – małe formy architektury sakralnej). Promocja czytelnictwa przekłada się na liczbę czytelników i wypożyczenia. Z bibliotek na terenie gminy każdego roku korzysta ponad 10% mieszkańców gminy. Szczegółowy zakres działalności bibliotecznej i czytelnictwa przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 18. Działalność bibliotek w Gminie Gorzyce w latach 2014 - 2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Z zebranych danych statystycznych wynika, iż z księgozbiorów oferowanych przez gminne Biblioteki każdego roku, za wyjątkiem 2015, korzystało ponad 2 000 czytelników. Biorąc pod uwagę fakt, iż liczba czytelników utrzymują się prawie na stałym poziomie, widać, że taka forma kultury w dalszym ciągu jest mieszkańcom bardzo potrzebna.

Podsumowując działalność kulturalną w gminie, w poniższej tabeli zostały zebrane wszystkie placówki kulturalne funkcjonujące w gminie.

Tabela nr 3. Placówki kulturalne w gminie.

Lp.	Nazwa placówki	Adres placówki
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzycach z/s w Rogowie	ul. Szkolna 3a, 44-362 Rogów
	w tym: Gminna Biblioteka Publiczna Filia nr 1 w Olzie	ul. Szkolna 7, 44-353 Olza
	Gminna Biblioteka Publiczna Filia nr 2 w Turzy Śl.	ul. Powstańców 40, 44-351 Turza Śl.
	Gminna Biblioteka Publiczna Filia nr 3 w Gorzycach	ul. Kopernika 8, 44-350 Gorzyce
	Gminna Biblioteka Publiczna Filia nr 4 w Czyżowicach	ul. Strażacka 8, 44-352 Czyżowice
2.	Gminne Centrum Kultury w Gorzycach	ul. M. Kopernika 8, 44-350 Gorzyce
	w tym: Ośrodek Kultury w Czyżowicach	ul. Strażacka 8, 44-352 Czyżowice
	Ośrodek Kultury w Olzie	ul. Szkolna 7, 44-353 Olza
	Świetlica Wiejska w Bełsznicy	ul. Wałowa 9, 44-362 Bełsznica
	Świetlica Wiejska w Rogowie	ul. Raciborska 34, 44-362 Rogów
	Świetlica Wiejska w Gorzyczkach	ul. Wiejska 30, 44-350 Gorzyczki
	Świetlica Wiejska w Uchylsku	ul. Wiejska 65, 44-350 Uchylsko
	Świetlica Wiejska w Osinach	ul. 7 kwietnia 2, 44-350 Osiny
Świetlica Wiejska w Odrze	ul. Główna 10, 44-362 Odra	

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

Oprócz Gminnego Centrum Kultury, Ośrodków Kultury, Świetlic Wiejskich i Bibliotek znaczącą rolę w życiu mieszkańców Gminy Gorzyce odgrywają działające na terenie gminy różne obiekty sportowe.

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Turystyki, Sportu i Rekreacji „Nautica” w Gorzycach z krytą pływalnią, z którego korzystają nie tylko mieszkańcy Gminy Gorzyce, ale również mieszkańcy sąsiednich gmin.

Uwagę należy też zwrócić na działające na terenie gminy kluby sportowe oraz stowarzyszenia sportowe: Klub Sportowy „Przyszłość Rogów”, Ludowy Klub Sportowy „Czarni Gorzyce”, Ludowy Klub Sportowy „Naprzód” Czyżowice, Ludowy Klub Sportowy „Unia” Turza Śląska, Klub Sportowy „Olszynka” Olza, Ludowy Klub Sportowy „Rozwój Bełsznica”, Ludowy Klub Sportowy „Strzelec Gorzyczki”, Stowarzyszenie Sportów i Sztuk Walki „Czarny Smok”, Uczniowski Klub Sportowy „Aligator”, Uczniowski Klub Sportowy „Sparta” Czyżowice. Kluby skupiają znaczną liczbę uczestników i sympatyków oraz promują gminę Gorzyce poza jej granicami.

Organizację różnych imprez kulturalnych i sportowych, umożliwia również znajdująca się na terenie gminy bogata baza sportowa m.in.: kompleks sportowy „Orlik”, hala sportowa w Gorzyczkach, siłownie plenerowe oraz boiska sportowe.

Na terenie Olzy funkcjonuje również ośrodek wypoczynkowy „Olza” z ogólnodostępnym kąpieliskiem czynnym w sezonie letnim oraz ośrodek rekreacyjny „Europa” z plażą i miejscem okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli „Makarena”, który jest czynny w sezonie letnim.

2.6. Edukacja i wychowanie

W gminie funkcjonuje 6 przedszkoli, w tym 2 oddziały przedszkolne przy szkołach oraz 8 szkół podstawowych, w tym 2 zespoły szkolno – przedszkolne: w Gorzyczkach i Olzie.

Młodzież kończąca naukę w szkole podstawowej, ma możliwość kontynuowania jej w szkołach średnich (technika i licea) oraz szkołach zawodowych na terenie Wodzisławia Śląskiego, Raciborza i innych ościennych miast.

Dane szczegółowe publicznych placówek oświatowych działających na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4. Placówki oświatowe w gminie

Lp.	Nazwa placówki	adres placówki
1.	Przedszkole Publiczne w Czyżowicach „Chatka Małolatka”	ul. Wodzisławska 110, 44-352 Czyżowice
2.	Przedszkole Publiczne Kraina Uśmiechu w Gorzyczach	ul. Raciborska 55, 44-350 Gorzyce
3.	Przedszkole Publiczne Bajeczny Zakątek w Rogowie	ul. Szkolna 2A, 44-362 Rogów
4.	„Kraina Odkrywców” Przedszkole Publiczne w Turzy Śl.	ul. Ligonía 2c, 44-351 Turza Śl.
5.	Szkoła Podstawowa im. Powstańców Śląskich w Bluszczowie	ul. Wiejska 8, 44-362 Bluszczów
6.	Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego w Gorzyczach	ul. Leśna 46, 44-350 Gorzyczki
7.	Szkoła Podstawowa im. ks. Ewalda Kasperczyka w Turzy Śląskiej	ul. Ligonía 2b, 44-351 Turza Śl.
8.	Szkoła Podstawowa im. Wincentego Woźniaka w Czyżowicach	ul. Wodzisławska 111, 44-352 Czyżowice
9.	Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Adama Mickiewicza w Gorzyczach	ul. Raciborska 55, 44-350 Gorzyce
10.	Szkoła Podstawowa w Rogowie	ul. Szkolna 2, 44-362 Rogów
11.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gorzyczkach	ul. Wiejska 30, 44-350 Gorzyczki

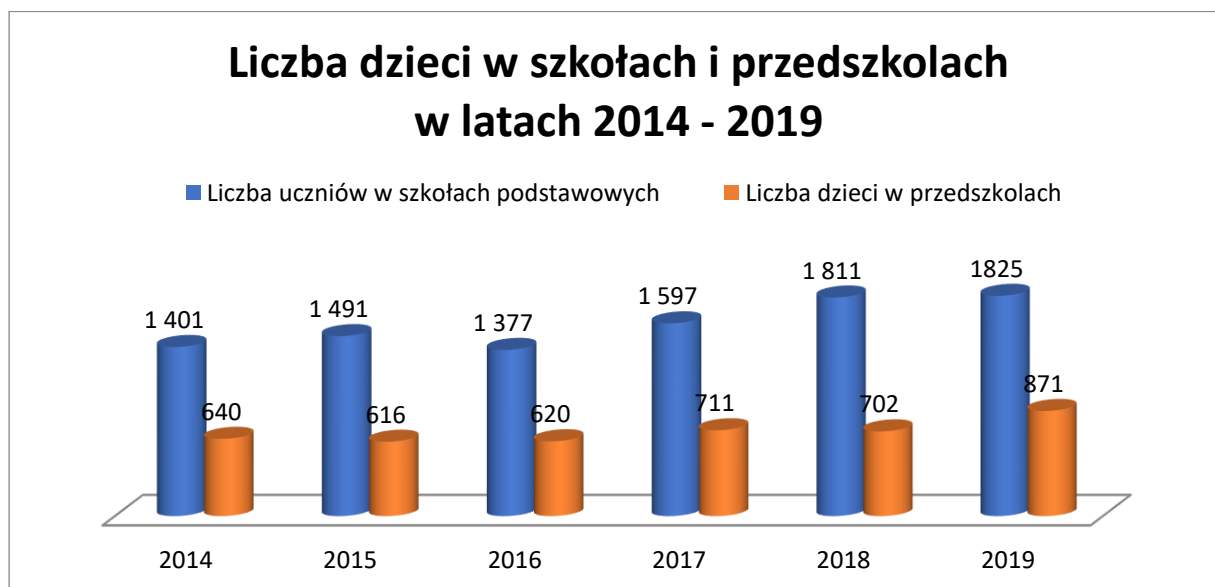
	w tym:	Przedszkole Publiczne im. Gąski Balbinki w Gorzyczkach	
		Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Reja w Gorzyczkach	
12.		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Olzie	ul. Szkolna 24, 44-353 Olza
	w tym:	Przedszkole Publiczne im. Jana Brzechwy w Olzie	
		Szkoła Podstawowa im. Karola Miarki w Olzie	

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

Sukcesywnie wzrastająca liczba mieszkańców gminy przekłada się również na liczbę dzieci w klubie dziecięcym, szkołach i przedszkolach. Od roku szkolnego 2017/2018, w związku z kolejną reformą oświaty, po 18 latach funkcjonowania, zamiast do pierwszej klasy gimnazjum, dzieci kończące szóstą klasę szkoły podstawowej kontynuowały dalszą naukę w siódmej klasie szkoły podstawowej. Obecnie szkoły podstawowe liczą 8 klas, co przekłada się na większą liczbę uczniów w tych szkołach.

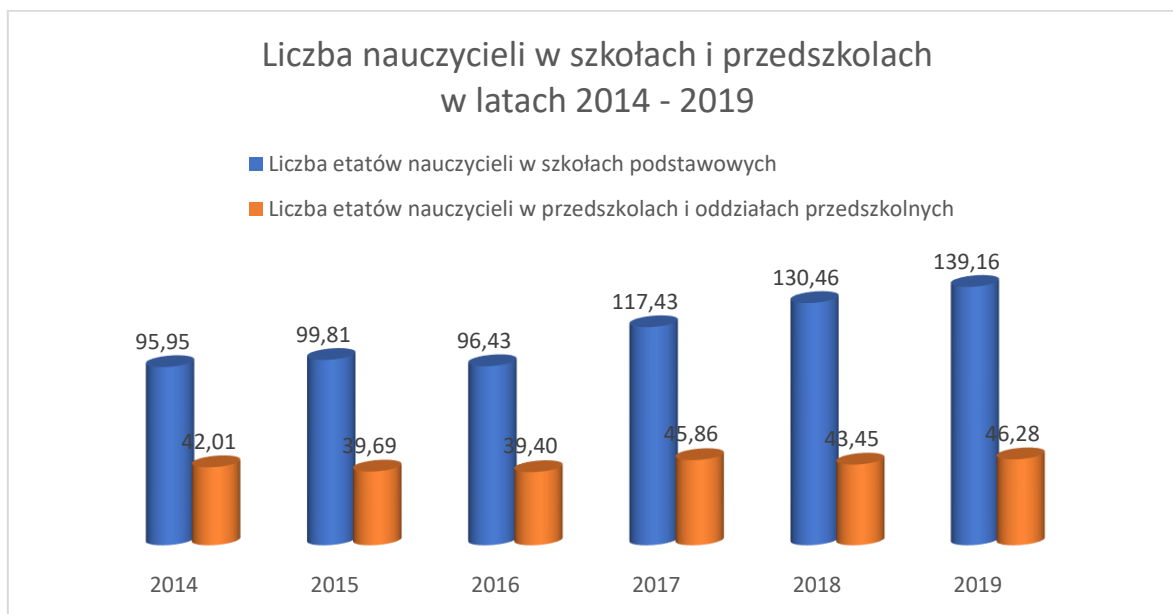
Na przestrzeni lat 2014-2019 wzrastała liczba dzieci w wieku przedszkolnym, co powodowało potrzebę tworzenia nowych oddziałów przedszkolnych. Ta zmiana widoczna jest w statystyce, która obrazuje liczbę dzieci w szkołach i przedszkolach do roku 2019.

Wykres nr 19. Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach w latach 2014-2019

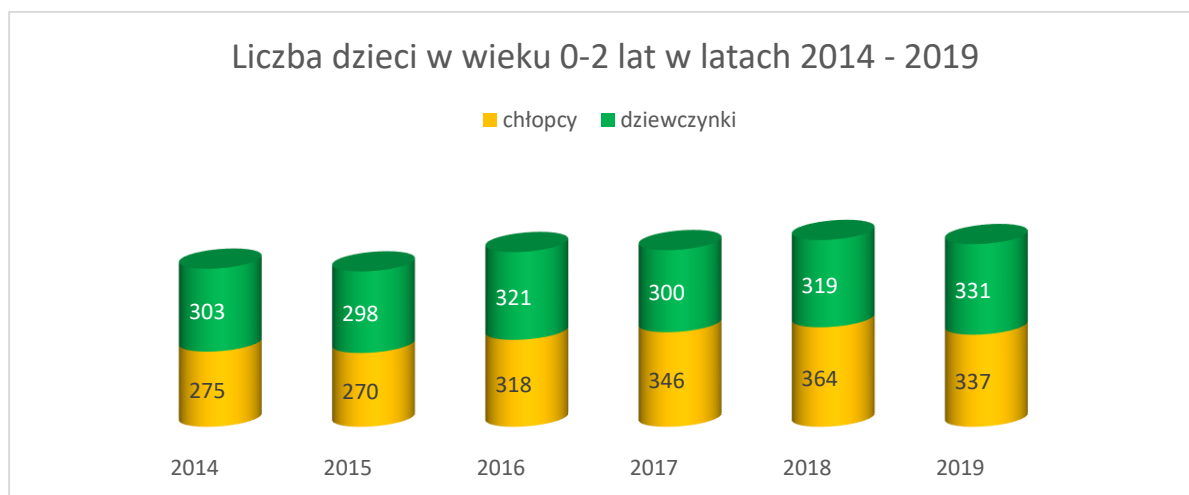
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Zwiększona liczba dzieci w przedszkolach oraz w szkołach podstawowych wymaga jednoczesnego zwiększenia zatrudnienia wykwalifikowanej kadry nauczycieli i wychowawców, aby spełniać wymagania ustawowe. Dane z banku danych lokalnych GUS pokazują, iż za zwiększoną liczbą dzieci w placówkach oświatowych rośnie również zatrudnienie w przedszkolach i szkołach podstawowych, co dokładnie obrazuje wykres nr 20.

Wykres nr 20. Liczba nauczycieli w szkołach podstawowych i przedszkolach w latach 2014 - 2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Analizując dane dotyczące przedszkoli i szkół, należy również zwrócić uwagę na wzrastającą liczbę dzieci w wieku 0-2 lat. Z zebranych danych wynika, iż od 2014r. stopniowo wzrasta liczba dzieci w wieku do 2 lat. Z 578 w 2014r. do 668 w 2019r, co obrazuje wykres nr 21.

Wykres nr 21. Liczba dzieci do lat 2 w latach 2014 - 2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Opieka nad dziećmi w wieku 0 – 3 lat, zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami, może być organizowana w formie żłobka lub klubu dziecięcego, a także sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Każda z ww. form opieki ma swoją specyfikę i odpowiada na inne zapotrzebowanie rodziców. Opieka nad dzieckiem w formach określonych w ustawie może być sprawowana do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3. rok życia lub w przypadku,

gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4. rok życia. W ramach opieki realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018r. – Prawo przedsiębiorców i wymaga wpisu do prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta rejestru żłobków i klubów dziecięcych. Do rejestru żłobków i klubów dziecięcych mogą zostać wpisane tylko te żłobki i kluby dziecięce, które spełniają standardy określone w ustawie. Podobnie do wykazu dziennych opiekunów mogą zostać wpisane jedynie osoby spełniające wymogi ustawy.

Opieka w żłobku jest sprawowana nad dziećmi w wieku od ukończenia 20. tygodnia życia do końca roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3. rok życia lub w przypadku, gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4. rok życia. Opieka żłobka obejmuje do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka (w szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar ten może być, na wniosek rodzica dziecka, wydłużony za dodatkową opłatą). Do zadań żłobka należy także zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, oraz prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana nad dziećmi w wieku od ukończenia 1. roku życia do końca roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3. rok życia, a w przypadku, gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4. rok życia. Kluby dziecięce mogą tworzyć i prowadzić jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. W klubie dziecięcym, podobnie jak w żłobku, opiekę zapewnia się dziecku w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych, w wymiarze do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka. Do zadań klubu dziecięcego należy także zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, oraz prowadzenie zajęć opiekuńczo - wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

W odpowiedzi na wzrastającą liczbę dzieci do lat trzech oraz zapotrzebowanie rodziców na sprawowanie dziennej opieki nad małymi dziećmi, od 2013r. w gminie Gorzyce funkcjonuje niepubliczny podmiot „Bajkolandia” Centrum Rozrywki dla dzieci Sylwia Milcuszek. Podmiot ten w 2017r. uzyskał wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, a od lipca 2018r. gmina dotuje działalność tego klubu dziecięcego. Tabela nr 5 pokazuje jak kształtuje się w gminie opieka nad dziećmi do lat 3 od roku 2014.

Tabela nr 5. Opieka nad dziećmi do lat 3 w latach 2014 - 2019

Rodzaj danych	Lata					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogólna liczba dzieci w wieku do 3 lat	578	568	639	646	683	668
Liczba żłobków	0	0	0	0	0	0
Liczba klubów dziecięcych	0	0	0	1	1	1
Liczba miejsc w żłobkach	0	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w klubach dziecięcych	0	0	0	35	35	30
Liczba dzieci przebywających w ciągu roku w żłobkach	0	0	0	0	0	0
Liczba dzieci przebywających w ciągu roku w klubach dziecięcych	0	0	0	37	50	38
% dzieci w wieku do lat 3 korzystających z opieki w klubie dziecięcym lub żłobku	0,00	0,00	0,00	5,73	7,32	5,69

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Powyższe dane pokazują, iż w gminie Gorzyce nie funkcjonuje żaden żłobek, a opiekę nad dziećmi do lat 3 zapewnia tylko jeden klub dziecięcy. Mając na uwadze współczesny trend zatrudnienia oraz odchodzenie od struktury rodziny wielopokoleniowej, część młodych rodziców nie może skorzystać z opieki nad dziećmi sprawowanej przez dziadków. Dlatego możliwość zapewnienia opieki dziecku do lat 3 w żłobku umożliwi rodzicom wcześniejsze podjęcie zatrudnienia po narodzinach dziecka. Może też stanowić zachętę dla młodych ludzi w kierunku posiadania większej liczby potomstwa, co w kontekście ujemnego przyrostu naturalnego w gminie jest bardzo potrzebne. Młode rodziny powinny być pod szczególną opieką ze strony gminy, gdyż to od nich zależeć będzie przyszła struktura demograficzna gminy.

2.7. Wspieranie rodziny

Wspieranie rodziny, to jedno z ważniejszych zadań gminy. W gminie Gorzyce zadanie to realizowane jest przez Świetlicę Profilaktyczno – Wychowawczą w Gorzyczkach, z filiami w Olzie oraz w Turzy Śl.

Tabela nr 6. Placówki wsparcia dziennego

L.p.	Nazwa placówki	Adres placówki
1.	Świetlica Profilaktyczno - Wychowawcza w Gorzyczkach	ul. Leśna 46, 44-350 Gorzyczki
2.	Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Gorzyczkach filia w Olzie	ul. Dworcowa 102/5, 44-352 Olza
3.	Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Gorzyczkach filia w Turzy Śl.	ul. Ligonia 2b, 44-351 Turza Śl.

Źródło: opracowanie własne

Świetlica jest placówką wsparcia dziennego, prowadzoną w formie opiekuńczej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, działającą w najbliższym środowisku lokalnym dziecka. Podstawowym celem pracy realizowanej w Świetlicy jest prowadzenie działalności środowiskowej w zakresie pracy z dziećmi na zajęciach w placówce. Zajęcia polegają na realizacji programu profilaktyczno - wychowawczego, który obejmuje zadania przewidziane w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii. Głównym założeniem ww. programów jest promocja zdrowego stylu życia poprzez upowszechnianie wiedzy na temat zdrowego odżywiania oraz rozbudzenie wśród dzieci i młodzieży zainteresowania różnymi formami aktywności: artystycznej, sportowej itd., jako alternatywy wobec uzależnień, szczególnie picia alkoholu, zażywania narkotyków i innych środków psychoaktywnych. Dodatkowo placówka prowadzi pracę z rodziną – poprzez realizację zadań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny, którego głównym założeniem jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych. Świetlica zajmuje się także finansowaniem pobytu dzieci z terenu Gminy w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej, ponieważ zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina ponosi wydatki związane z utrzymaniem dzieci w pieczy zastępczej. Wykres nr 22 przedstawia, jak kształtowała się liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2014 – 2019.

Wykres nr 22. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2014 - 2019

Źródło danych: dane własne OPS i Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej w Gorzyckach

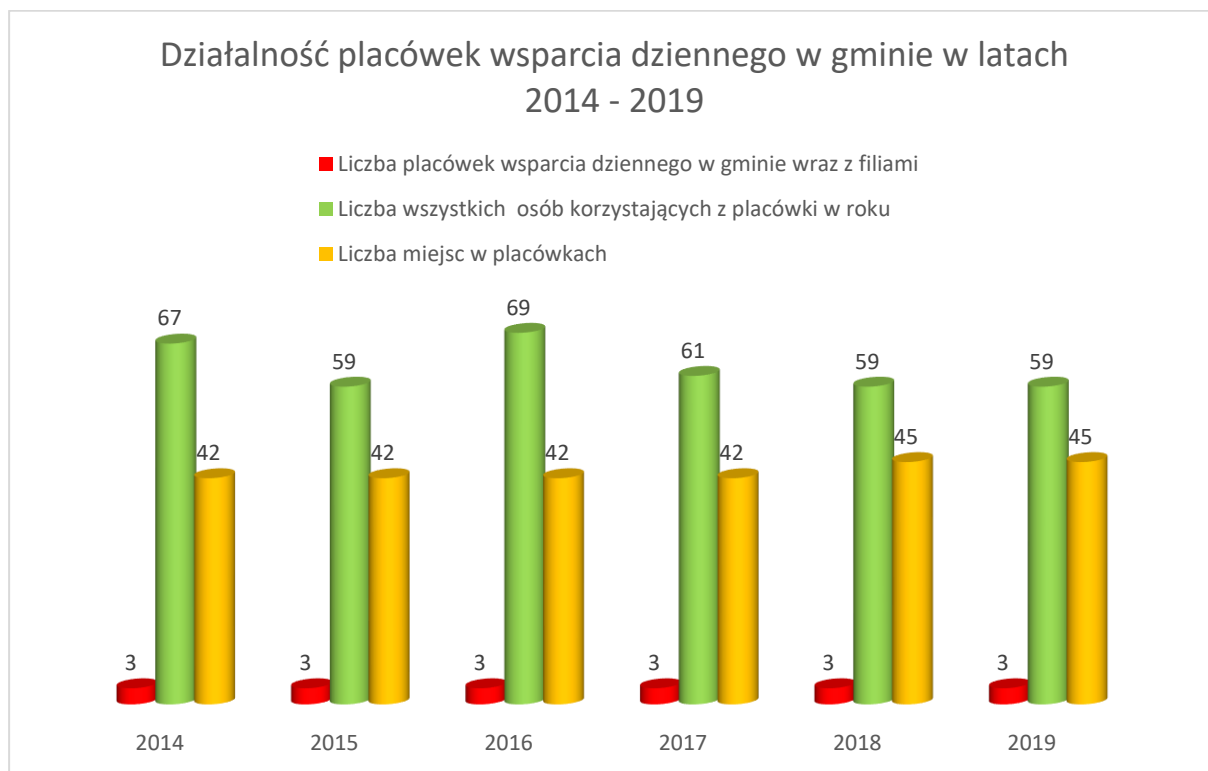
Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza realizuje działania profilaktyczne adresowane do dzieci i młodzieży w formie:

- edukacji humanistycznej - ukierunkowanej na wspomaganie prawidłowego rozwoju osobowości, w szczególności poprzez: kształtowanie poczucia własnej wartości, umiejętności rozpoznawania i wyrażania swoich emocji, umiejętności radzenia sobie ze stresem, racjonalne podejmowanie decyzji czy umiejętność poszukiwania pomocy.
- edukacji społecznej - skoncentrowanej na kształtowaniu i rozwijaniu kompetencji społecznych takich jak: komunikowanie się z innymi, rozwiązywanie sytuacji konfliktowych, czy nauki asertywności.
- wspomaganie procesu dydaktycznego – pomoc w nauce i codzienne odrabianie lekcji, mające na celu wspomaganie samokontroli dziecka w nauce oraz pokonywanie lenistwa umysłowego dzieci,
- wspierania rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych – poprzez stałą współpracę z rodzicami wychowanków.

Podstawowa grupa wychowawcza obejmuje dzieci w wieku od 6 do 16 lat i nie może liczyć więcej niż 15 osób. Świetlica swoją opieką obejmuje łącznie 45 dzieci podzielonych na grupy w poszczególnych filiach. Opiekę nad dziećmi sprawuje wykwalifikowana kadra pedagogów.

Obraz działalności placówek wsparcia dziennego, wraz z liczbą dzieci korzystających rocznie ze wsparcia przedstawia wykres nr 23

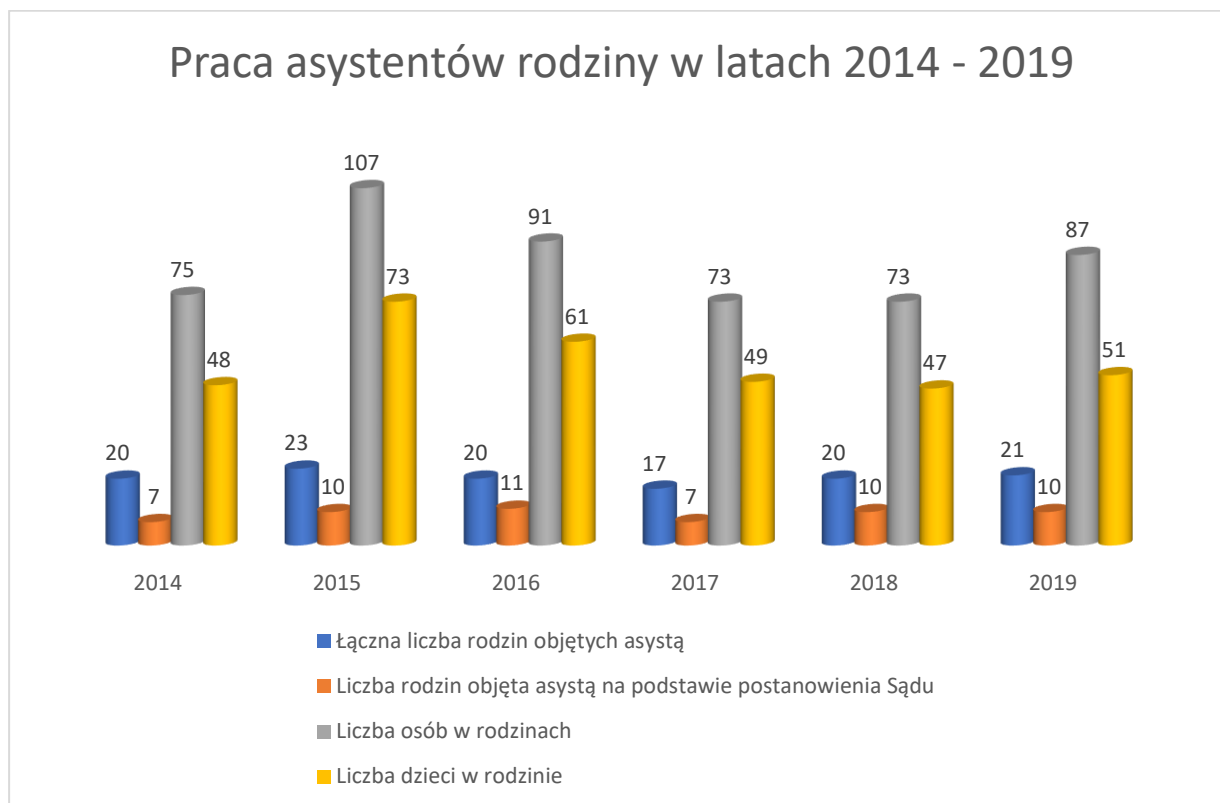
Wykres nr 23. Działalność placówek wsparcia dziennego w latach 2014 - 2019

Źródło danych: GUS – Bank Danych Lokalnych

Szczególnym obszarem działalności Świetlicy jest wspieranie rodziny poprzez pracę z asystentem rodziny. Asystent rodziny to osoba przez pewien czas wspierająca rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Każda gmina ma obowiązek udzielania pomocy rodzinie, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W sytuacji, gdy ośrodek pomocy społecznej otrzyma informację o rodzinie, w której występują problemy z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci, zleca przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w tej rodzinie. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej po otrzymaniu wywiadu, który potwierdza występowanie problemów w rodzinie, przekazuje informację o potrzebie wsparcia rodziny do Kierownika Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej, a ten kieruje do rodziny asystenta rodziny. Asystent rodziny ma na celu pracę z rodziną w problemach nie tylko wychowawczych, lecz także w sprawach codziennych. Realizowana przez niego pomoc polega na wsparciu w przezwyciężeniu trudności, w poprawie sytuacji życiowej, by w przyszłości rodzina samodzielnie pokonywała własne problemy. Współpraca asystenta z rodziną oparta jest o plan pracy, który z założenia jest długofalowy. Asystent rodziny pracuje z nią średnio przez 2–3 lata, w zależności od potrzeb.

Wykres nr 24. Praca asystentów rodziny w latach 2014 - 2019

Źródło: Dane własne OPS i SWIPRO

Najczęstszymi problemami rodzin, z którymi współpracuje asystent rodziny są: problemy opiekuńczo-wychowawcze, nieprawidłowe prowadzenie gospodarstwa domowego, problemy finansowe, brak pracy, niezaradność życiowa, problemy zdrowotne, niepełnosprawność, problemy emocjonalne, uzależnienia, niski poziom umiejętności załatwiania spraw urzędowych, niskie poczucie własnej wartości, zerwane więzi rodzinne i przemoc.

Jeżeli rodzina nie wykazuje chęci i zaangażowania we współpracę z asystentem rodziny możliwe jest podjęcie decyzji o wcześniejszym jej zakończeniu, ale wtedy powiadamiany jest Sąd Rodzinny, który może postanowić o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Do 31 lipca 2018r. Wspieranie rodziny w formie pracy z asystentem rodziny oraz odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej realizował OPS zaś od 1 sierpnia 2018r. zadania te realizuje Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza.

Dzieci, które trafiają pod opiekę Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej przeważnie miewają problemy edukacyjne lub zaburzone relacje z rówieśnikami. Najczęściej pochodzą z rodzin o trudnej sytuacji materialno - bytowej, w której występują uzależnienia bądź niewydolność wychowawcza rodziców. Dzieci nie potrafią też radzić sobie z emocjami, często generowanymi przez środowisko rodzinne, które wpływają na ich codzienne zachowanie.

W dużej mierze, problemy z którymi od najmłodszych lat muszą mierzyć się dzieci objęte opieką placówek wsparcia, bez wsparcia ze strony profesjonalnej kadry pedagogów, prowadzą do niedostosowania społecznego w późniejszym życiu. Dlatego tak ważnym jest, aby na terenie gminy funkcjonowały tego typu placówki, gdyż w czasach, kiedy dzieci żyją w dużej mierze światem wirtualnym, potrzebne jest im wsparcie w prawidłowym ukierunkowaniu rozwoju społecznego.

2.8. Opieka zdrowotna

Opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy Gorzyce zapewniają przychodnie lekarskie, zlokalizowane w sołectwach: Gorzyce, Olza, Rogów, Czyżowice i Turza Śląska. Wg danych GUS, w latach 2014 – 2016 funkcjonowało w gminie 9 przychodni lekarskich, a od 2017 jest ich już tylko 8. W tym samym okresie czasu lekarze udzielali porad lekarskich w następujących ilościach: 78 691 w 2014r., 81 932 w 2015r., 81 830 w 2016r., 69 351 w 2017r., 78 012 w 2018r. oraz 76 346 w 2019r. Zmniejszenie liczby przychodni lekarskich spowodowało wzrost liczby porad przypadających na jedną przychodnię.

Tabela nr 7. Opieka zdrowotna w latach 2014 -2019

Zakres danych	Lata					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba porad lekarskich ogółem	78 691	81 932	81 830	69 351	78 012	76 346
Liczba przychodni ogółem	9	9	9	8	8	8
Średnia liczba porad na przychodnię	8743	9104	9092	8669	9752	9543
średnia liczba miesięcznych porad udzielanych przez przychodnię	729	759	758	722	813	795
Średnia liczba dziennych porad lekarskich	35	36	36	34	39	38

Źródło: Bank Danych Lokalnych i opracowanie własne

Wg danych GUS, na terenie gminy funkcjonują 2 apteki w Gorzycach oraz 6 punktów aptecznych (dwa w Czyżowicach, dwa w Turzy Śl., jeden w Rogowie i jeden w Olzie). Apteka z definicji jest placówką ochrony zdrowia publicznego zajmującą się wydawaniem leków i innych produktów medycznych (np. opatrunków, środków higienicznych). Apteki recepturowe zajmują się także przygotowaniem leków recepturowych zgodnie z przepisaną przez lekarza receptą. Pacjenci mogą skorzystać w aptekach także z konsultacji medycznych w sprawie stosowania poszczególnych leków w przypadku konkretnych dolegliwości.

Punkt apteczny to placówka występująca na terenach wiejskich, z których daleko jest do najbliższej apteki czy przychodni. Punkt taki spełnia podobne funkcje, jak apteka, ale wybór medykamentów w niej jest znacznie ograniczony.

Dane GUS pokazują, iż w gminie Gorzyce, na ponad 10 000 mieszkańców przypada tylko 1 apteka. Z tego wynika, iż niemobilni mieszkańcy gminy mają utrudniony dostęp do lekarstw, które mogą być realizowane tylko przez apteki. Dla porównania w Wodzisławiu Śląskim funkcjonuje 18 aptek, zaś na 1 aptekę przypada 2600 osób. Ta skala obrazuje, jak utrudniony dostęp do lekarstw w aptecze mają mieszkańcy gminy Gorzyce.

2.9. Sytuacja osób starszych

Starzenie się społeczeństwa w gminie pociąga za sobą wielorakie konsekwencje (społeczne, ekonomiczne, kulturowe), ale jest też wyzwaniem do kreowania rozwiązań, umożliwiających seniorom w długiej perspektywie normalne funkcjonowanie. Sytuacja osób starszych w obszarze wiejskim znacznie różni się od sytuacji osób starszych w mieście. Utrudniony dostęp do podstawowych usług społecznych na wsi stawia w gorszym położeniu seniorów zamieszkujących obszary wiejskie, szczególnie tych, którzy są wykluczeni ze względu na niepełnosprawność czy długotrwałą chorobę. Poprawa jakości życia seniorów na wsi wymaga podejmowania działań innych niż kierowane do seniorów mieszkających w mieście.

Statystyki demograficzne dla gminy Gorzyce pokazują, iż przybywa mieszkańców w wieku senioralnym tj. kobiet od 60 r.ż. i mężczyzn od 65 r.ż. Pokolenie współczesnych seniorów to w zdecydowanej większości ludzie aktywni zarówno fizycznie jak i społecznie, posiadający wiele pasji, lubiący podróże i wypoczynek. Potwierdzeniem jest liczny udział seniorów w organizowanych lokalnych imprezach, w stowarzyszeniach emerytów i rencistów, w kołach gospodyń wiejskich, zespołach śpiewaczych czy w działającym od stycznia 2020r. Klubie Seniora „Senior +” w Betsznicy. Środowisko seniorów to mieszkańcy z bogatym doświadczeniem życiowym, posiadający ogromny potencjał wiedzy i umiejętności, które można przekazać młodszemu pokoleniu. Przeważająca część seniorów mieszka w swoich prywatnych domach jednorodzinnych, coraz częściej opustoszałych po wyprowadzeniu się dzieci.

W warunkach gminy Gorzyce, tylko nieznaczna część starszych mieszkańców potrzebuje wsparcia finansowego z systemu pomocy społecznej, gdyż utrzymuje się z niskich świadczeń emerytalno – rentowych bądź tylko świadczeń z pomocy społecznej. W miarę prawidłowa sytuacja finansowa seniorów umożliwia im godne życie oraz realizowanie swoich zainteresowań, korzystanie z bogatej oferty wczasów, turnusów rehabilitacyjnych, oferty kulturalnej itp.

W obszarze gminy przybywa też osób starszych, zamieszkujących samotnie, które nie mogą liczyć na pomoc dzieci czy dalszej rodziny. Najczęstszym wyzwaniem dla tych mieszkańców jest utrzymanie domu oraz ogrzewanie w zimie. Opalanie domu piecem węglowym starego typu wymaga znacznego wysiłku, zaś nie wszystkich mieszkańców stać na wymianę kotła grzewczego na gazowy,

który nie wymaga obsługi. Dla niemobilnych seniorów z czasem wyzwaniem stają się zakupy czy wizyta u lekarza. Rozproszenie terytorialne gminy Gorzyce powoduje, iż nie wszystkie sołectwa posiadają dogodny dostęp do supermarketów, przychodni lekarskiej czy apteki. Z czasem seniorzy zamieszkujący samotnie potrzebują wsparcia z zewnątrz w tym zakresie. Jak do tej pory, w gminie funkcjonuje jeszcze w miarę dobrze pomoc sąsiedzka i tylko niewielka część osób starszych wymaga wsparcia z systemu pomocy społecznej

Trzeba mieć na uwadze, iż starsi seniorzy w przeważającej większości są wykluczeni cyfrowo. Nie korzystają z komputera i Internetu, nie obsługują smartfonów, nie korzystają z dostępu do bankowości elektronicznej, poczty elektronicznej oraz innych ułatwiających współczesne życie portali np. epuap.gov.pl, zus.pl, pacjent.gov.pl czy gov.pl. Wykluczenie cyfrowe seniorów powoduje, iż stają się oni zależni od młodszego pokolenia, które często nie ma czasu bądź cierpliwości, aby zapoznać starszego członka rodziny z tajnikami współczesnej techniki. Pomocne stają się wtedy kursy komputerowe dla seniorów, gdzie we własnym tempie i w przyjaznej atmosferze mogą nauczyć się podstaw informatyki pomocnych im w życiu. Ponieważ za gwałtownym postępem technicznym i cyfrowym seniorzy nie nadążają, to często ich niewiedza i nieświadomość wykorzystywane są przez przestępców do różnego rodzaju wyłudzeń czy uwikłania w wysokie kredyty np. na pokazach „medycznych”. W tym obszarze seniorzy potrzebują znacznie większej ochrony i świadomości.

Osoby starsze są też w grupie osób doświadczających przemocy ze strony najbliższych. Statystyka przemocy w rodzinie pokazuje, iż w 2014r. przemocy doświadczyło 8 osób starszych, w 2015r. 12 osób, w 2016r. 8 osób, w 2017r. 8 osób, w 2018r. 15 osób i w 2019r. 14 osób. Przemoc ta często jest ukrywana przez seniorów z obawy o dalszą przyszłość. Tylko w nielicznych przypadkach przemoc wobec osób starszych zgłaszana jest w formie procedury „Niebieskie Karty”, która umożliwia udzielenie osobie pokrzywdzonej profesjonalnej pomocy.

W grupie osób starszych, są też seniorzy wymagający wsparcia ze strony innych osób, gdyż z powodu niepełnosprawności bądź długotrwałej choroby są znacznie ograniczeni w codziennym funkcjonowaniu. W znakomitej większości wsparcie zapewnia najbliższa rodzina, a pomoc w formie usług opiekuńczych osobom samotnym zapewnia OPS. Do realizacji tego zadania zatrudnione są 3 opiekunki. W przypadku osób samotnych, nieposiadających rodziny, jest to w przeważającej większości pomoc w codziennym funkcjonowaniu m.in.: robienie zakupów, pomoc w higienie osobistej, posprzątanie mieszkania czy przygotowanie posiłku. Senior, który wymaga takiej opieki, a rodzina nie jest w stanie jej zapewnić, może ubiegać się o przyznanie usług opiekuńczych, zaś ich zakres oraz odpłatność ustala w decyzji Kierownik OPS.

Seniorzy z gminy Gorzyce, którzy ze względu na wiek i niepełnosprawność nie potrafią sobie zapewnić gorącego posiłku mogą liczyć na pomoc w formie dowozu obiadu do domu. W przypadkach,

kiedy wszelkie inne formy pomocy są niewystarczające, a senior wymaga całodobowej opieki, OPS może kierować osoby starsze do domu pomocy społecznej, a w przypadku konieczności zapewnienia stałej pomocy medycznej pracownicy socjalni pomagają w załatwieniu skierowania do zakładu opiekuńczo – leczniczego, zakładu pielęgnacyjno – opiekuńczego czy hospicjum.

Od wielu lat, na terenie gminy działa Stacja Opieki Caritas w Gorzycach, która swoją działalnością obejmuje głównie osoby starsze i niepełnosprawne. Mogą one korzystać z zabiegów rehabilitacyjnych w siedzibie Stacji Caritas lub w domu. Dodatkowo, Stacja Caritas umożliwia mieszkańcom gminy wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego, a także sprawuje opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, m.in. poprzez dowożenie im gorących posiłków.

Gmina Gorzyce, wychodząc naprzeciw sygnalizowanym przez seniorów potrzebom, w 2019r., w ramach programu wieloletniego „Senior+” pozyskała dotację na remont i wyposażenie budynku w Belsznicy, przy ul. Raciborskiej 53, pod działalność klubu seniora. W styczniu 2020r. działalność rozpoczął Klub Seniora „Senior+”. Ta pierwsza tego typu placówka w gminie jest odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska seniorów, by mogli się w niej spotykać i aktywnie spędzać czas wolny. Trwająca obecnie epidemia koronawirusa znacznie utrudnia funkcjonowanie tego typu placówce, ale jest ona ważnym elementem systemu wsparcia seniorów w gminie Gorzyce.

Sytuacja seniorów w gminie Gorzyce z roku na rok wymaga podejmowania nowych działań, wpływających na poprawę jakości ich życia. W perspektywie najbliższych lat, ze względu na niekorzystną sytuację demograficzną wzrośnie zapotrzebowanie na szereg profesjonalnych usług skierowanych do seniorów.

2.10. Wybrane problemy społeczne

2.10.1. Uzależnienie od substancji psychoaktywnych

Uzależnienia od różnego rodzaju substancji psychoaktywnych, którymi są m.in.: alkohol, narkotyki, dopalacze, leki przeciwdepresyjne, środki przeciwpsychotyczne, opioidowe środki przeciwbólowe (morfina, fentanyl, oksykodon), kanabinole (np. marihuana), leki uspokajające i nasenne, lotne rozpuszczalniki czy halucynogeny, to problemy społeczne, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn uzależnień zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia, które najczęściej prowadzą do uzależnienia od alkoholu. Szerzeniu się narkomanii sprzyja zaś dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz

traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów.

Zażywanie innych środków psychoaktywnych np. leków przeciwdepresyjnych czy nasennych, powinno zawsze odbywać się w konsultacji z lekarzem, gdyż z jednej strony działają one leczniczo, zaś z drugiej prowadzą do silnych uzależnień, które, kiedy stają się niekontrolowane często wymagają leczenia odwykowego.

Ponieważ nie prowadzi się szczegółowych statystyk dotyczących uzależnień, bardzo trudno ustalić rzeczywistą liczbę osób uzależnionych w gminie. Rejestry własne OPS to zaledwie maleńki odsetek osób faktycznie uzależnionych. Większość uzależnionych nie widzi uzależnienia u siebie i neguje potrzebę pomocy.

Pomoc uzależnionym oraz przeciwdziałanie uzależnieniom od alkoholu i substancji psychoaktywnych reguluje ustawa o wychowaniu w trzeźwości oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz program przeciwdziałania narkomanii, przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

W ramach programu Przeciwdziałania Narkomanii każdego roku gmina prowadzi działania mające na celu zapobieganiu i ograniczaniu używania narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych, głównie poprzez działania edukacyjne i informacyjne, adresowane do grup niskiego ryzyka (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej), w formie promocji zdrowego stylu życia oraz uczenia sposobów radzenia sobie z sytuacjami trudnymi.

Realizacja powyższych działań odbywa się przy współudziale Urzędu Gminy w Gorzycach, Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej w Gorzyczkach, OPS, placówek oświatowych oraz Gminnego Centrum Kultury w Gorzycach. Przede wszystkim w szkołach oraz Świetlicy Profilaktyczno-Wychowawczej w Gorzyczkach wraz z filiami w Turzy Śl. i Olzie, realizowane są programy edukacyjne i profilaktyczne, prowadzone są szkolenia i pogadanki, dofinansowuje się zakup pomocy niezbędnych do wykonywania zajęć z zakresu profilaktyki, współorganizuje i współfinansuje lokalne imprezy kulturalne, sportowe oraz rekreacyjne i integracyjne, mające wyraźne odniesienie profilaktyczne.

Każdego roku Rada Gminy Gorzyce przyjmuje też Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na realizację Programu w budżecie gminy każdego roku planowane są środki finansowe pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów

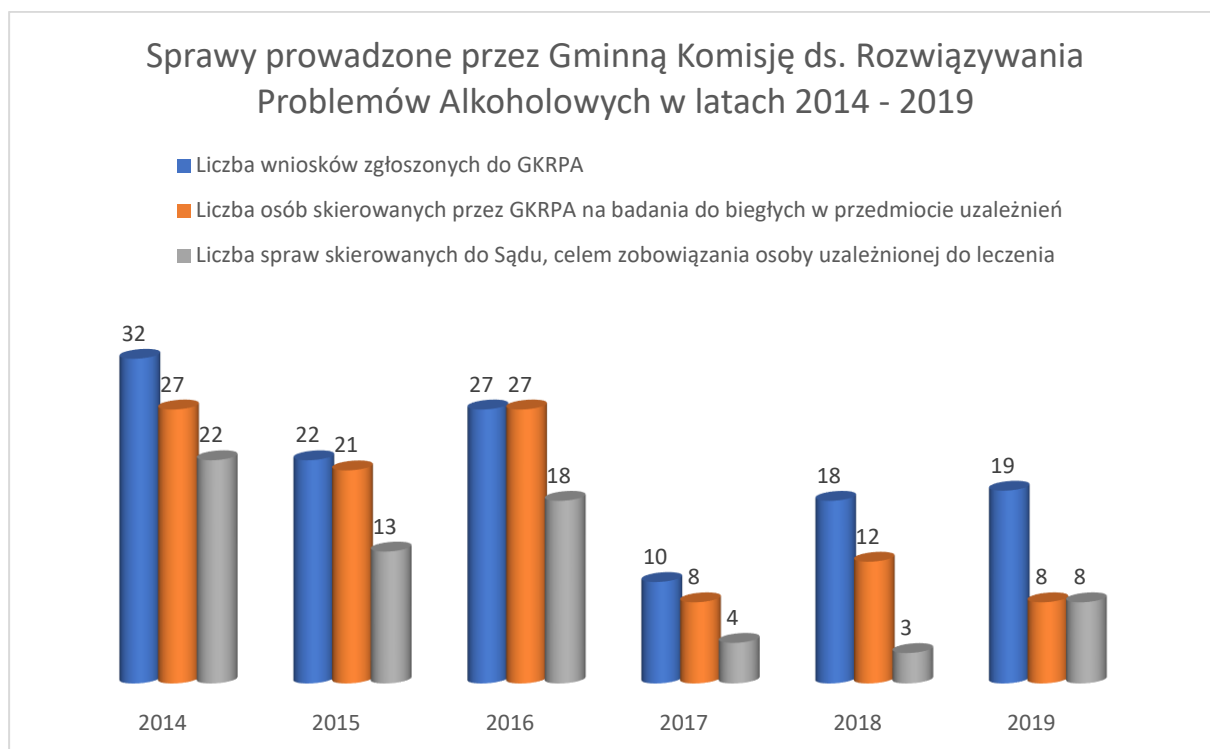
alkoholowych od podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Gorzyce.

W ramach realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA),
- podejmowane są czynności w kierunku zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, poprzez stałą współpracę z Wojewódzkim Ośrodkiem Lecznictwa Odwykowego i Zakładem Opiekuńczo – Leczniczym w Gorzycach, w zakresie konsultacji, udzielania porad oraz leczenia osób uzależnionych od alkoholu,
- dofinansowane są szkolenia dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) i pracowników zajmujących się powyższą problematyką (pracowników socjalnych, pedagogów, dzielnicowych),
- podejmowane są czynności zmierzające do objęcia leczeniem odwykowym osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielana jest pomoc psychospołeczna i prawna rodzinom, w których występuje problem alkoholowy,
- finansowana jest działalność Świetlicy Profilaktyczno-Wychowawczej w Gorzyczkach wraz z filiami w Olzie i Turzy Śl. (w tym: utrzymanie bieżące, zakup sprzętów i pomocy niezbędnych do wykonywania zajęć, organizacja wycieczek, spotkań oraz finansowanie szkoleń dla wychowawców, mających na celu podniesienie kwalifikacji w zakresie udzielania pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonej problemem alkoholowym),
- dofinansowane są działania Policji w zakresie profilaktyki uzależnień,
- udzielane są porady psychoterapeutyczne,
- członków rodzin z problemem alkoholowym kieruje się do poradni uzależnień, głównie przy WOŁO i ZOL,
- przez pracowników OPS prowadzona jest praca socjalna,
- prowadzona jest profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- wspomagana działalność instytucji i stowarzyszeń poprzez dofinansowanie instytucji, placówek oświatowych i jednostek gminnych realizujących elementy Programu,
- współorganizowane i współfinansowane są lokalne imprezy sportowe, rekreacyjne i integracyjne mające wyraźne odniesienie profilaktyczne.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na bieżąco współpracuje z Wójtem Gminy oraz opiniuje działalność w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W szczególności GKRPA opiniuje wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, rozpatruje wnioski o skierowanie na leczenie odwykowe, podejmuje rozmowy interwencyjno-motywacyjne z osobami uzależnionymi oraz ich rodzinami a także prowadzi procedury kierowania na leczenie odwykowe. Wykres nr 25 ukazuje, liczbę wniosków kierowanych przez mieszkańców gminy do GKRPA oraz działania podejmowane przez GKRPA w tym zakresie.

Wykres nr 25. Sprawy prowadzone przez GKRPA w latach 2014 - 2019

Źródło: dane własne GKRPA w Gorzycach

Komisja współpracuje także z Policją, OPS, WOŁO i ZOL w Gorzycach, Zespołem Interdyscyplinarnym oraz Sądem Rejonowym w Wodzisławiu Śl., w zakresie leczenia odwykowego oraz współdziała ze Świetlicą Profilaktyczno-Wychowawczą, placówkami kultury i oświaty w zakresie profilaktyki.

Przeciwdziałanie alkoholizmowi stanowi bardzo ważny obszar w działaniu gminy, gdyż każdego roku wydatki na zakup alkoholu wykazane przez punkty sprzedające alkohol przekraczają 13 000 000 zł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, w ciągu roku wydatkowane jest ponad 600 zł na zakup alkoholu, zaś w przeliczeniu na 1 dorosłego (pełnoletniego) mieszkańca gminy kwota ta wynosi 760 zł. Pomimo tego, iż maleje liczba punktów sprzedaży alkoholu, po ilości sprzedanego alkoholu można sobie tylko wyobrazić, jaka jest skala problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, tym bardziej, że większość osób uzależnionych nie przyznaje się do tego. Dlatego też,

kierowanie środków na przeciwdziałanie alkoholizmowi wśród mieszkańców oraz realizowanie programów profilaktycznych, jest jednym z ważniejszych zadań gminy.

2.10.2. Przemoc w rodzinie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie, to temat trudny i wstydlivy dla rodzin. Z definicji ustawowej, przemoc to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych: małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwa, powinowatego w tej samej linii lub stopniu, osoby pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osoby pozostającej we wspólnym pożyciu, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Najczęściej wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:¹

- **Fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej.** Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;
- **Psychiczna** - naruszenie godności osobistej. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp.; Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.
- **Seksualna** - naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
- **Ekonomiczna** - naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejs własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie

---

¹ Wg definicji zamieszczonej na stronie www.niebieskalinia.info [Rodzaje Przemocy](#)

pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

- **Zaniedbanie** - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.;

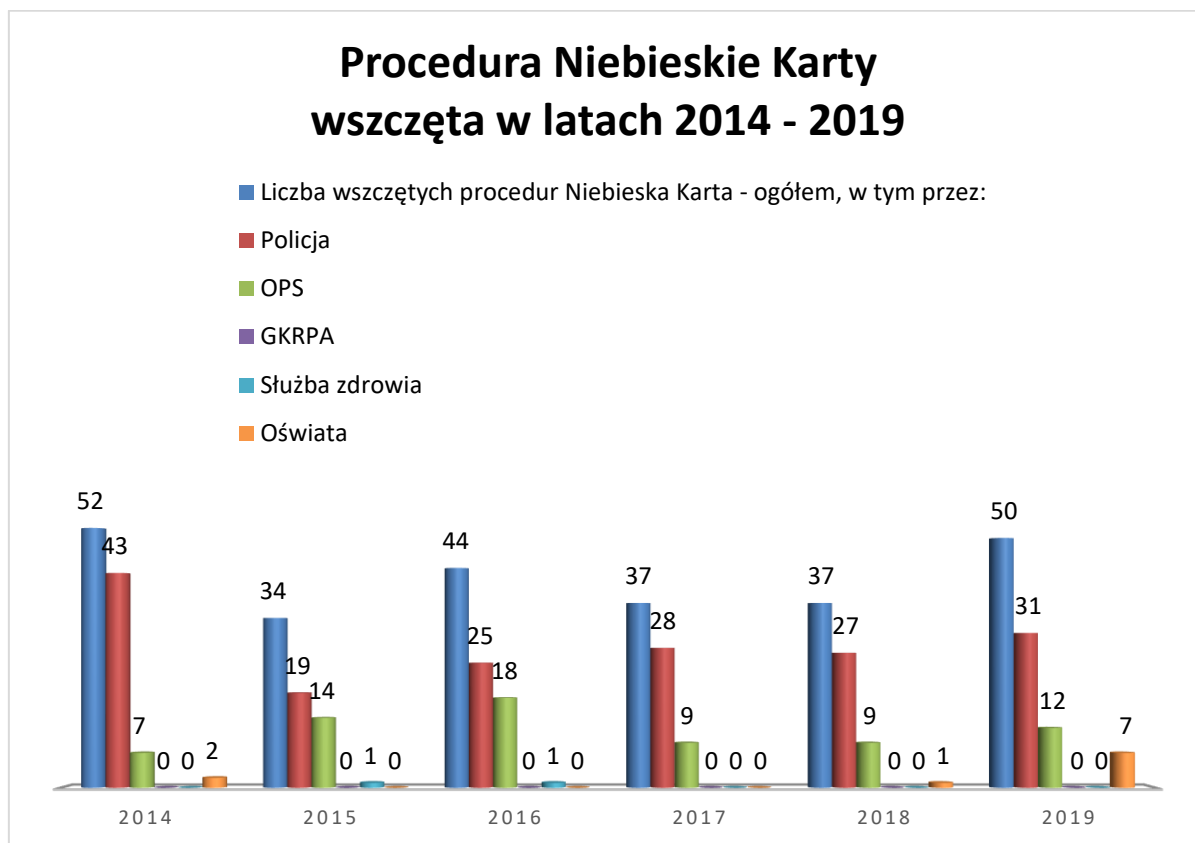
Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Realizację zadań gminy Gorzyce z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonuje OPS. Zgodnie z ustawą do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, składającego się m.in. z opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie; zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenia zespołów interdyscyplinarnych.

Uchwałą Nr V/30/11 Rady Gminy Gorzyce z dnia 24 lutego 2011 r. ustalono tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Gorzycach oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania. Od momentu powołania przez Wójta gminy pierwszego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w Gminie Gorzyce, członkowie należący do Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Grup Roboczych powołanych przez zespół, każdego roku kompleksową pomocą obejmują rodziny, które zgłaszają przemoc w rodzinie na podstawie procedury „Niebieskie Karty”. Uprawnionymi do wszczęcia procedury Niebieskie Karty są przedstawiciele: policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, służby zdrowia oraz pomocy społecznej. Przedstawiciele tych podmiotów, są też powoływani do Grup Roboczych, mających na celu pomoc rodzinom dotkniętym przemocą.

Dane statystyczne OPS, który jest koordynatorem w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pokazują, iż każdego roku, najwięcej procedur Niebieskie Karty wszczęto przez przedstawicieli policji, najczęściej w trakcie interwencji domowych. Szczegółowe dane za okres 2014 – 2019r. prezentuje wykres nr 26.

Wykres nr 26. Procedura Niebieskie Karty w latach 2014 - 2019

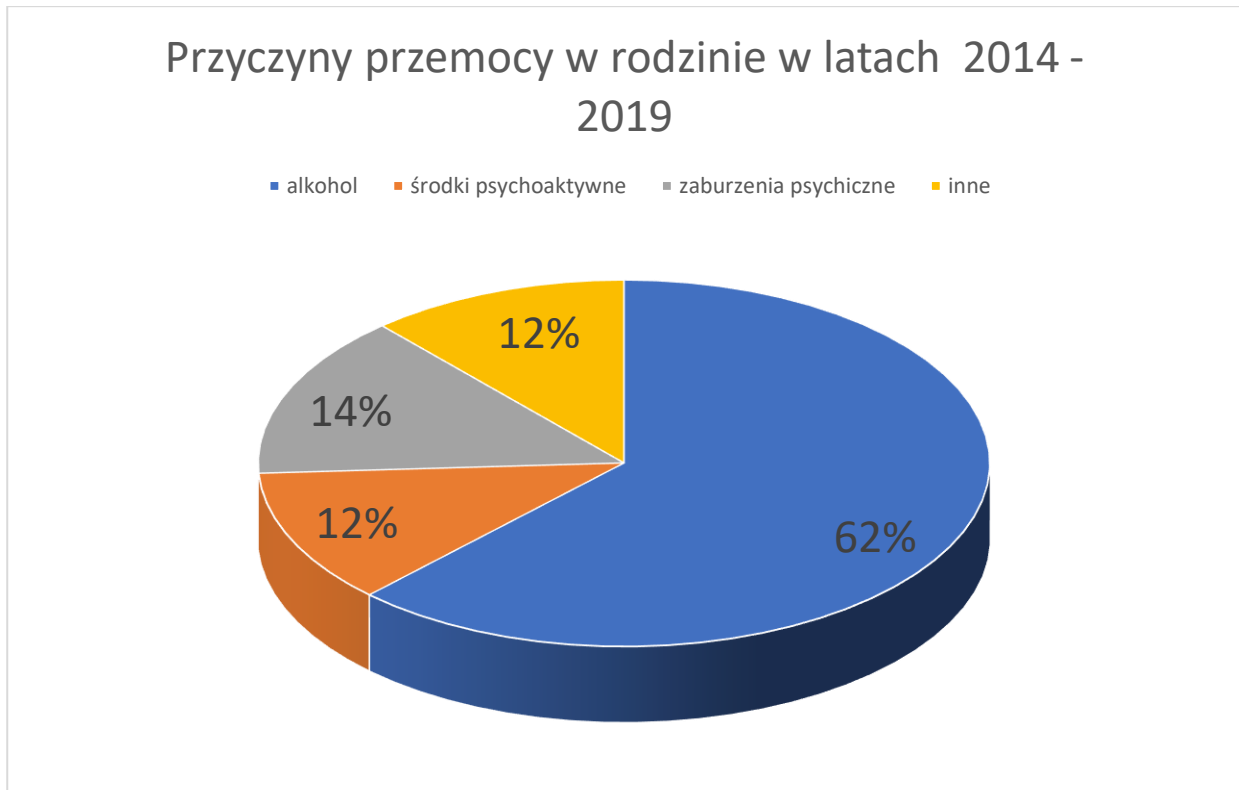

Źródło: dane własne OPS

Dane pokazują, iż zjawisko przemocy w gminie Gorzyce ma charakter falowy. Każdego roku najwięcej procedur „Niebieskie Karty” wszczynają policjanci, a w drugiej kolejności pracownicy pomocy społecznej. Pozostałe podmioty uprawnione do wszczęcia procedury, kierowały do Zespołu Interdyscyplinarnego znacznie mniej Niebieskich Kart. W omawianym okresie przedstawiciele oświaty wszczęli łącznie 10 procedur. Tylko 2 procedury w ciągu 6 lat zainicjowane zostały przez służbę zdrowia, żadna nie wpłynęła z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Brak zgłoszenia przemocy przez GKRPA wynika z tego, iż od 2015r. siedzibą GKRPA jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach, który prowadzi również obsługę komisji. Osoby zgłaszające się z problemem przemocy w rodzinie, w której członek rodziny stosujący przemoc jest uzależniony od alkoholu, mogą od razu trafić do pracowników socjalnych i szybko otrzymać kompleksową pomoc. To najczęściej Zespół Interdyscyplinarny podejmując działania pomocowe w rodzinie, po wnikliwym rozpoznaniu sprawy, kieruje do GKRPA wnioski o przebadanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu. Statystyki potwierdzają, iż to właśnie osoby pod wpływem alkoholu są najczęstszymi sprawcami przemocy w rodzinie. Przyczyną przemocy są też zaburzenia psychiczne i używanie środków psychoaktywnych. Do innych można zaliczyć m.in.: trwające latami konflikty rodzinne i potrzeba udokumentowania

przemocy dla celów uzyskania rozwodu z winy małżonka. Procentowy rozkład przyczyn przemocy w rodzinie w analizowanym okresie prezentuje wykres nr 27.

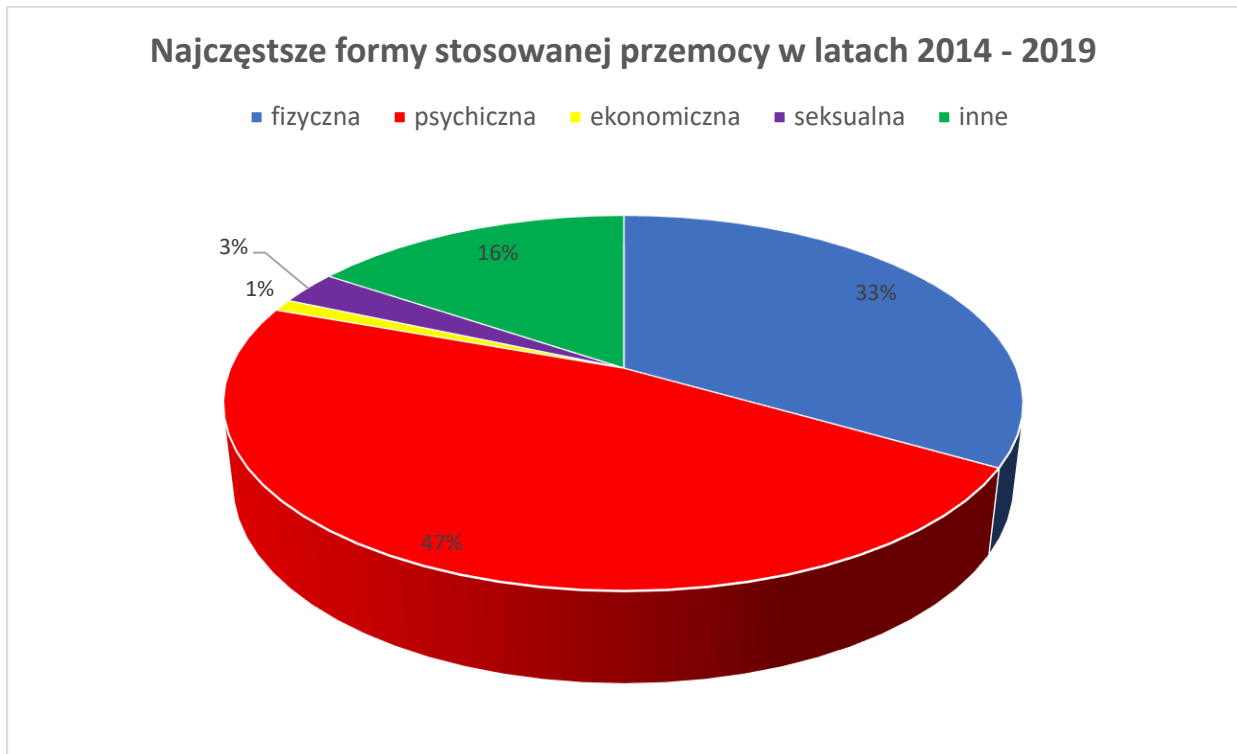
Wykres nr 27. Przyczyny przemocy w rodzinie w latach 2014 - 2019

Źródło: dane własne OPS

Na wstępie niniejszego rozdziału zostały szczegółowo opisane rodzaje form przemocy. Na podstawie prowadzonych na przestrzeni lat procedur, wyłonił się też obraz najczęstszych form przemocy stosowanej przez mieszkańców gminy. Najtrudniejszą do udowodnienia i najczęściej stosowaną jest przemoc psychiczna. Dotyczyła ona aż 47% rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty. W 33% spraw występowała przemoc fizyczna, a 16% stanowiły inne formy. W małym stopniu ofiary przemocy doświadczają przemocy seksualnej i ekonomicznej. Często sprawcy stosują kilka rodzajów przemocy na raz, w zależności od sytuacji i okoliczności. Poniższy wykres obrazuje jakie były najczęstsze formy przemocy w gminie.

Wykres nr 28. Najczęstsze formy stosowanej przemocy w latach 2014 - 2019

Źródło: dane własne OPS

Analizując dane dotyczące przemocy w Gminie Gorzyce, pojawia się obraz sprawcy przemocy. W 88% są to mężczyźni, zaś w 12% procedur, przemoc stosowała kobieta.

Wykres nr 29. Sprawcy przemocy w podziale na płeć

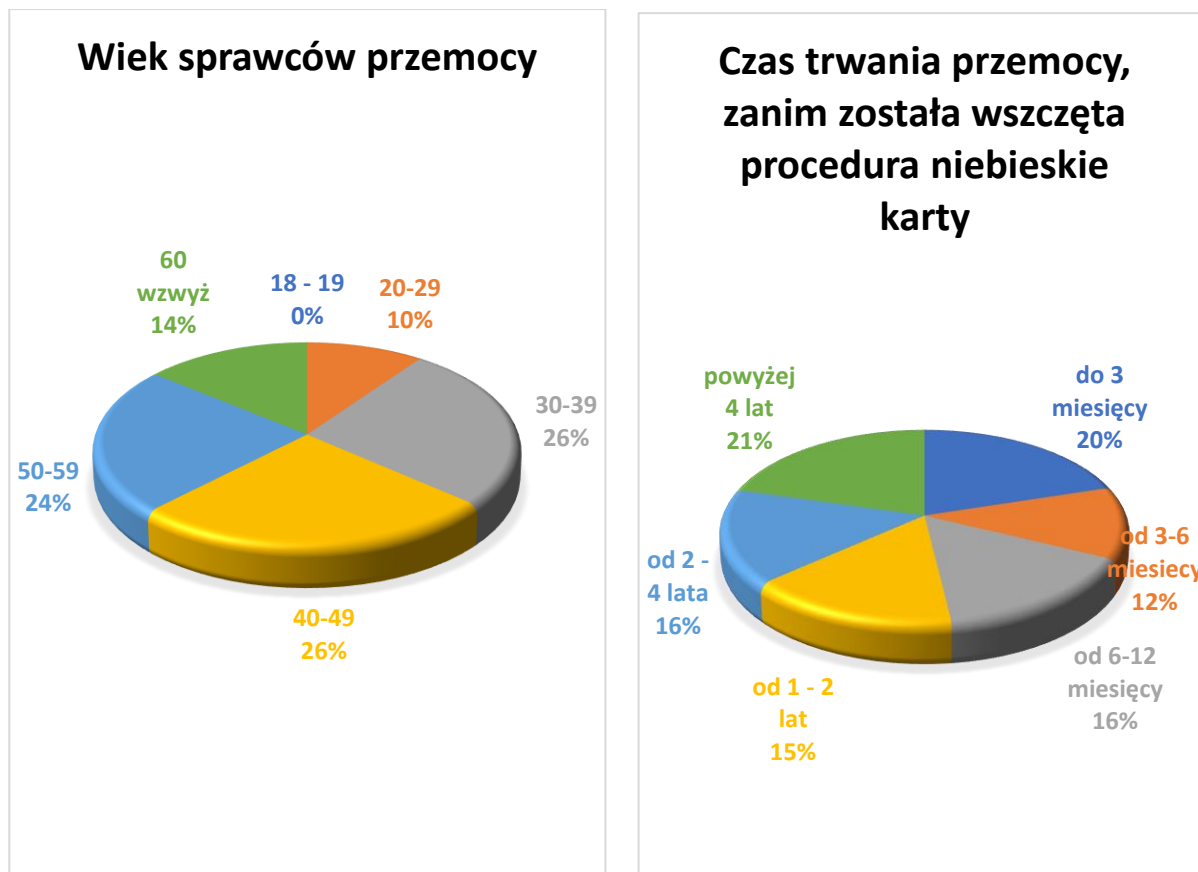

Źródło: Dane własne OPS

Statystyczni sprawcy przemocy to najczęściej mężczyźni w wieku pomiędzy 30 a 49 r.ż. (26%) oraz pomiędzy 50 a 59 r.ż. (24%). Wiek pomiędzy 30 a 50 r.ż. to czas w życiu człowieka, kiedy stabilizuje się sytuacja rodzinna, zawodowa i finansowa. Z danych widać wyraźnie, że najczęściej przemoc

zgłaszana jest dopiero po kilku latach trwania (w 21% kiedy trwała powyżej 4 lat), albo też w bardzo wczesnym stadium, kiedy trwa do 3 miesięcy (20% przypadków). Widać, że w większości przypadków, jest to proces trwały, rozwijający się przez kilka lat, dopóki ofiara przemocy nie decyduje się na jego zakończenie. Dane te pokazują, jak wielkie znaczenie ma świadomość społeczna osób doświadczających przemocy. Poniższe wykresy obrazują szczegółowo wiek sprawców oraz czas trwania przemocy, zanim ofiara zdecyduje się ją przerwać.

Wykresy nr 30 i 31. Wiek sprawców przemocy oraz czas trwania przemocy

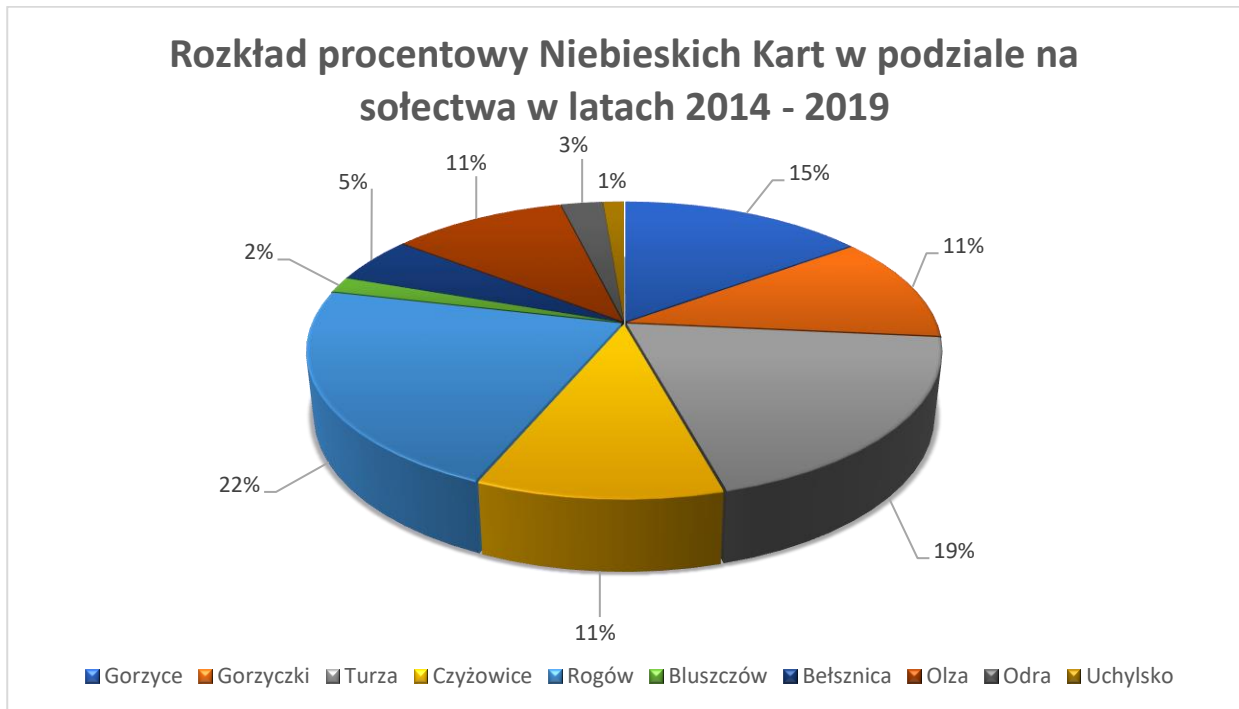
Źródło: Dane własne OPS

Na podstawie statystyk prowadzonych przez OPS, można też ustalić, w których sołectwach gminy najczęściej dochodzi do przemocy. Poniższy wykres odzwierciedla rozkład procentowy prowadzonych procedur Niebieskie Karty w poszczególnych sołectwach. Najczęściej do przemocy dochodziło w sołectwach Rogów, Turza Śl., Gorzyczki, Gorzyce i Czyżowice. W pozostałych sołectwach, procedury Niebieskie Karty były prowadzone w bardzo małym procencie.

W sołectwach, w których najczęściej dochodziło do przemocy, zamieszkuje znaczny procent mieszkańców gminy, dlatego też nie dziwi liczba prowadzonych procedur, gdyż przekładają się one na liczbę mieszkańców danego sołectwa.

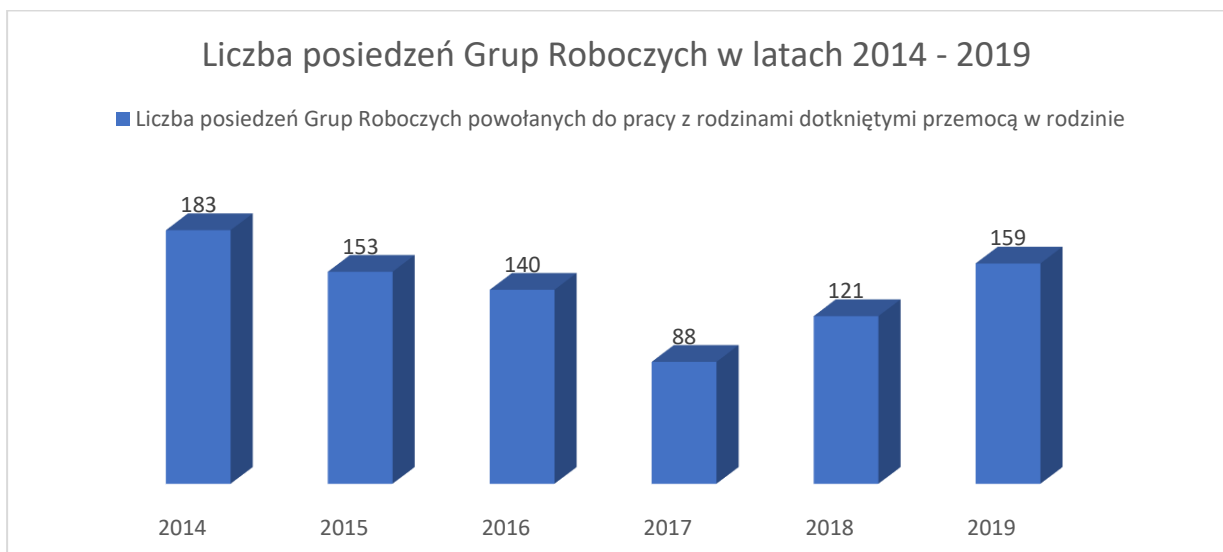
Wykres nr 32. Rozkład procentowy Niebieskich Kart w podziale na sołectwa w latach 2014-2019

Źródło: Dane własne OPS

Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty w danym roku nie jest równoznaczna z liczbą faktycznie prowadzonych procedur. Do każdej procedury musi zostać powołana Grupa Robocza. Na spotkania Grupy Roboczej zgłaszają się osoby doświadczające przemocy oraz osoby podejrzane o stosowanie przemocy. Poniższy wykres pokazuje, ile razy spotykały się Grupy Robocze, pracujące z rodzinami dotkniętymi przemocą.

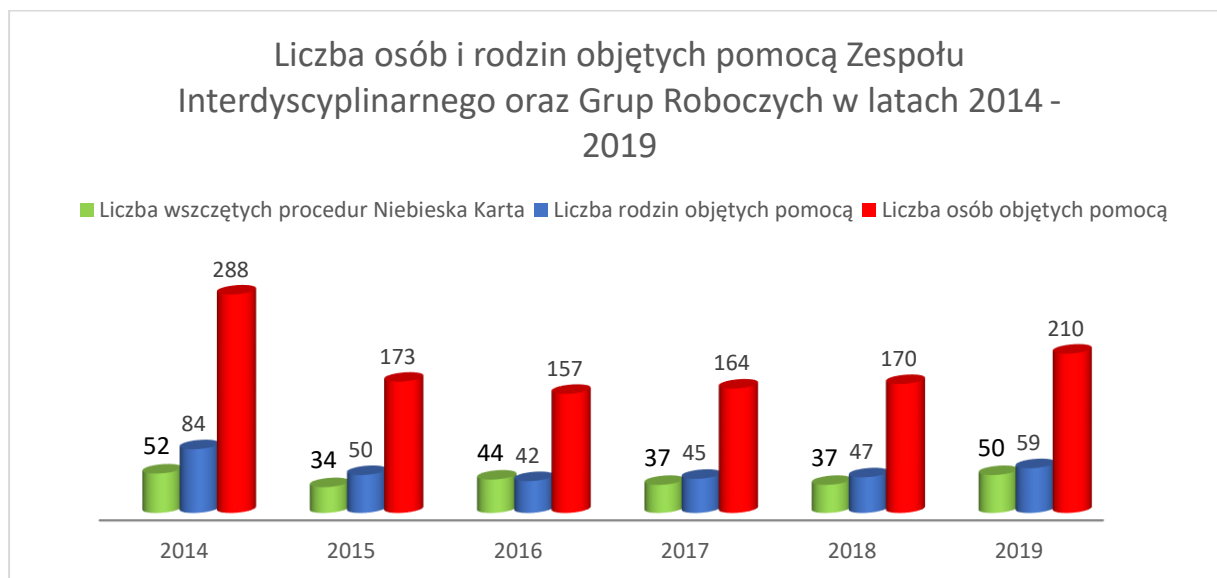
Wykres nr 33. Liczba posiedzeń grup roboczych w latach 2014 - 2019

Źródło danych: dane własne OPS

Część procedur Niebieskie Karty prowadzonych jest dłużej niż jeden rok i w statystykach przechodzą one na kolejny rok kalendarzowy. Dlatego też, Zespół Interdyscyplinarny i Grupy Robocze w danym roku kalendarzowym swoją pomocą faktycznie obejmują większą liczbę osób i rodzin dotkniętych przemocą, niż wynika to z wszczętych procedur w danym roku. Wykres pokazuje, iż zjawisko przemocy dotyka znaczną liczbę osób, a bardzo często powrót do prawidłowego funkcjonowania tych rodzin wymaga wzmożonej pomocy psychologicznej, wsparcia w formie pracy socjalnej albo podjęcia stosownych środków prawnych. Znaczącą rolę w pomocy osobom i rodzinom, objętym procedura Niebieskie Karty pełni Powiatowy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, mieszczący się w Wodzisławiu Śląskim, przy ul. Wałowej 30, który przede wszystkim prowadzi zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy, zapewnia schronienie ofiarom przemocy, opuszczającym miejsce zamieszkania oraz udziela pomocy psychologicznej wszystkim osobom doświadczającym przemocy.

Wykres nr 34. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych

Źródło: dane własne OPS

Analiza obszaru związanego z przemocą w rodzinie pokazuje, jak wielkie znaczenie odgrywa profilaktyka przeciwdziałania przemocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, określona w programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2.10.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność wg definicji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Niepełnosprawność ustalają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania

o Niepełnosprawności (PZON) oraz Lekarze Orzecznicy ZUS. Orzeczenia wystawiane przez PZON nie służą do celów rentowych, dlatego ubiegając się o świadczenia rentowe z ZUS, konieczne jest uzyskanie orzeczenia wystawionego przez Lekarza Orzecznika ZUS.

PZON orzeka na podstawie o ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i ustala jeden z trzech stopni niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany lub lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadkach: przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej lub zatrudnienia w formie telepracy.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Dokładne ustalenie, ile na terenie gminy mieszka osób z orzeczoną niepełnosprawnością jest niemożliwe, gdyż w tym zakresie GUS nie prowadzi statystyki. Liczba osób niepełnosprawnych na terenie gminy zawsze będzie niedoszacowana, ponieważ część osób niepełnosprawnych może posiadać tylko orzeczenie o niepełnosprawności, część orzeczenie o niezdolności do pracy wydane

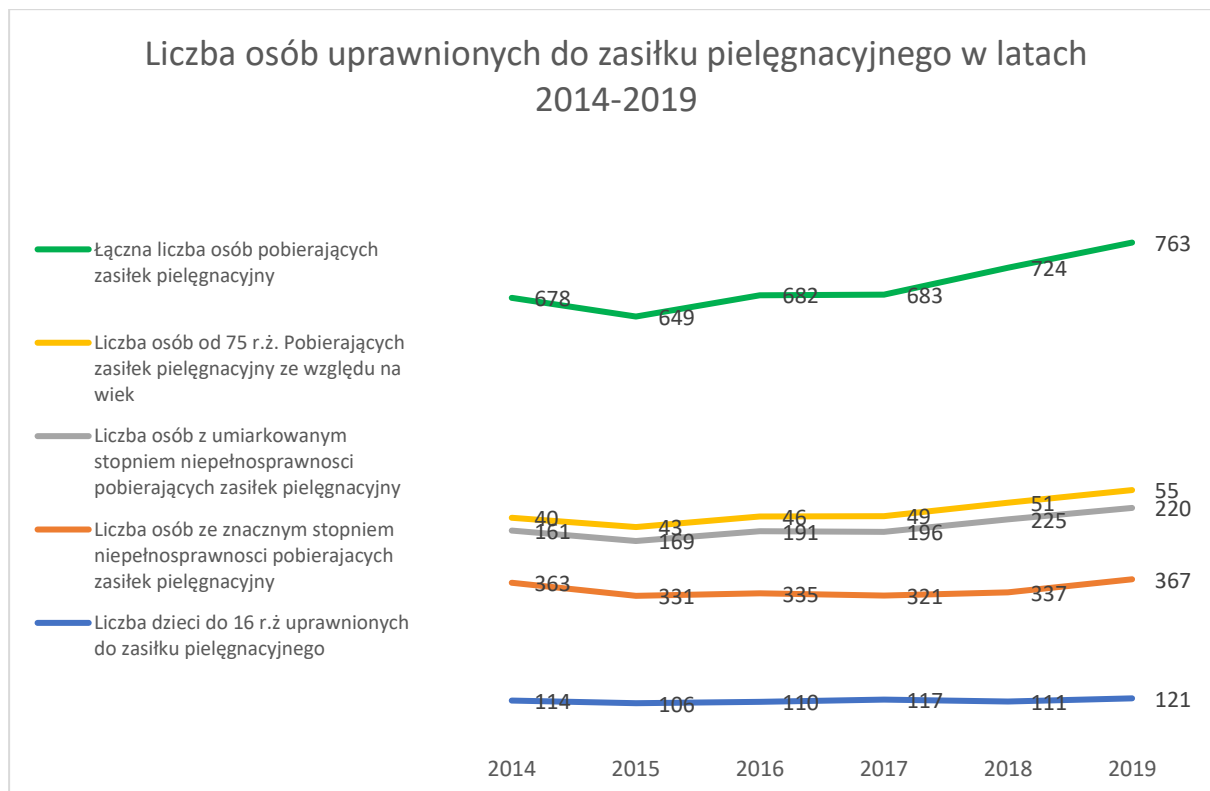
przez lekarza orzecznika ZUS, część obydwu rodzaje tych orzeczeń, a część osób niepełnosprawnych, pomimo swojej niepełnosprawności nie posiada orzeczenia.

Punktem odniesienia dla lokalnej polityki społecznej mogą być osoby niepełnosprawne uprawnione do świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych (zasiłki pielęgnacyjne) oraz opiekunowie osób niepełnosprawnych, którzy za sprawowanie nad nimi opieki pobierają świadczenia opiekuńcze (świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy czy zasiłek dla opiekuna). Trzeba mieć na uwadze, iż osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności nie są uprawnione do żadnych świadczeń. Osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności mogą otrzymywać zasiłek pielęgnacyjny tylko wtedy, kiedy ich niepełnosprawność powstała przed 21 r.ż. lub w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej. W przypadku powstania niepełnosprawności w późniejszym wieku, osoba z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności nie otrzymuje żadnych świadczeń.

Tylko osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności mają prawo do zasiłku pielęgnacyjnego bez względu na wiek, czas powstania niepełnosprawności i dochody. Jedynym ograniczeniem jest wtedy uprawnienie w tym samym czasie do dodatku pielęgnacyjnego z ZUS. W przypadku zbiegu prawa do tych świadczeń, w pierwszej kolejności wypłaca je ZUS.

Posiłkując się danymi własnymi wynikającymi z liczby przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych, widać, iż ogółem przybywa osób z niepełnosprawnościami.

Wykres nr 35. Osoby z niepełnosprawnościami pobierające zasiłki pielęgnacyjne

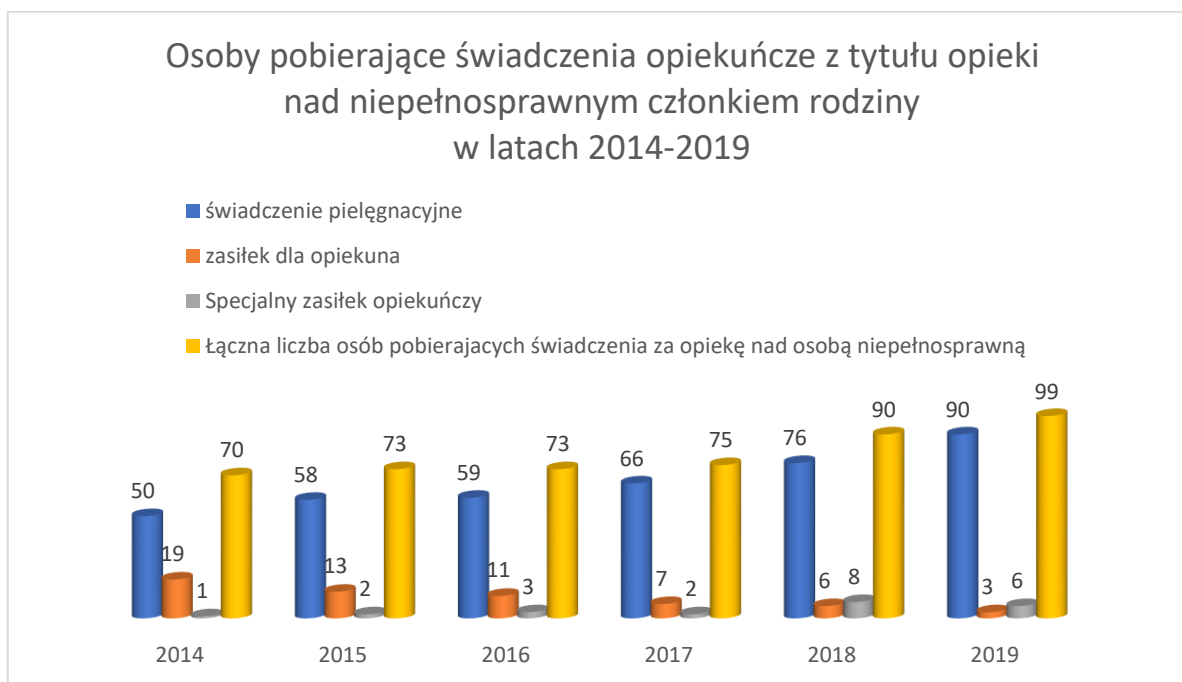

Źródło: dane własne OPS

Znaczny stopień niepełnosprawności oraz niepełnosprawność dziecka orzeczona do 16 r.ż. ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji daje również możliwość ubiegania się przez niepracującego bądź rezygnującego z zatrudnienia opiekuna osoby niepełnosprawnej (rodzica, męża, żonę, dzieci, wnuki) o świadczenia opiekuńcze wymienione w ustawie o świadczeniach rodzinnych. Pobieranie tych świadczeń implikuje również opłacanie przez OPS składek na ubezpieczenia społeczne, przez okres niezbędny do uzyskania 20 letniego okresu składkowego i nieskładkowego w przypadku kobiet oraz 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego w przypadku mężczyzn, aby w przyszłości mogli otrzymać emeryturę lub rentę.

Status osoby niepełnosprawnej zaliczonej do lekkiego, umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności uprawnia do ulg i świadczeń przewidzianych w różnych ustawach. OPS, realizując zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, wypłaca uprawnionym osobom niepełnosprawnym zasiłki pielęgnacyjne, a opiekunom osób niepełnosprawnych świadczenia pielęgnacyjne. Obraz niepełnosprawności w części pokazuje liczba opiekunów osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia za sprawowanie opieki oraz liczba osób z niepełnosprawnościami pobierających zasiłki pielęgnacyjne. Dane statystyczne OPS pokazują, iż rośnie liczba osób z niepełnosprawnościami wymagających stałej opieki, sprawowanej przez członków rodziny. Wykres nr 36 odzwierciedla liczbę osób pobierających różne rodzaje świadczeń opiekuńczych.

Wykres nr 36. Osoby pobierające świadczenia opiekuńcze w latach 2014 - 2019

Źródło: dane własne OPS

Ta grupa osób i rodzin ze względu na trudności związane z opieką nad osobą zależną jest szczególnie narażona na wykluczenie społeczne.

Opiekunowie osób z niepełnosprawnościami coraz częściej zgłaszają potrzebę zapewnienia opieki wytchnieniowej, czasem tylko na kilka godzin, tak aby mogli załatwić swoje sprawy. Czasem konieczność zapewnienia takiej opieki pojawia się w sytuacji, kiedy opiekun sam wymaga pobytu w szpitalu czy sanatorium albo po wielu latach codziennej opieki potrzebuje kilku dni odpoczynku dla zregenerowania sił. Życie pokazuje też, że młodsze pokolenia nie zawsze są chętne pomóc swoim rodzicom w opiece np. nad chorą babcią czy dziadkiem. Wtedy konieczne jest organizowanie dla osoby z niepełnosprawnością pomocy w formie pobytu w instytucji zapewniającej całodobową opiekę, tak aby opiekun mógł załatwić swoje sprawy.

Niepełnosprawność członka rodziny przekłada się na funkcjonowanie wszystkich członków rodziny. Dlatego tak ważne jest edukowanie od najmłodszych lat do empatii wobec osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Patrząc tylko na liczbę osób pobierających świadczenia opiekuńcze widać, iż rośnie liczba rodzin i osób w rodzinach, gdzie występuje niepełnosprawność. Dane te pokazuje wykres nr 37.

Wykres nr 37. Liczba opiekunów osób z niepełnosprawnościami uprawnionych do świadczeń opiekuńczych w latach 2014 - 2019

Źródło: dane własne OPS

W ciągu ostatnich kilku lat zauważalna jest zmiana polityki społecznej państwa wobec potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Stopniowo wprowadzane są programy finansowane z budżetu państwa, które poprawiają sytuację finansową osób i rodzin z niepełnosprawnościami. Można tu wspomnieć o waloryzowanym co roku świadczeniu pielęgnacyjnym, podniesionej do najniższej renty wysokości renty socjalnej, która przez lata była świadczeniem tylko nieznacznie przekraczającym kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej w pomocy społecznej oraz o wprowadzonym w październiku 2019r. świadczeniu uzupełniającym dla osób niepełnosprawnych posiadających znaczny stopień niepełnosprawności i orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji wydanej przez lekarza orzecznika ZUS. Część świadczeniobiorców rent socjalnych, w wyniku wprowadzonych zmian systemowych, faktycznie odczuło poprawę finansową sięgającą kilkuset złotych. Pomoc państwa w tym zakresie chociaż minimalnie poprawiła sytuację finansową części dorosłych osób z niepełnosprawnościami. Polityka społeczna gminy skierowana na pomoc osobom niepełnosprawnym musi być połączona ze wsparciem rządowym, realizowanym na szczeblu centralnym i taki kierunek przewiduje niniejsza strategia.

2.10.4. Bezdomność

Bezdomność jest jednym z trudniejszych problemów społecznych, z którym nie poradziło sobie wiele krajów rozwiniętych gospodarczo i mających duże osiągnięcia w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. Osoby bezdomne należą do kategorii podlegającej najbardziej jaskrawym przejawom wykluczenia społecznego tj. do grup marginalnych, czyli takich, których członkowie pozbawieni są równych praw, poprzez fakt, iż mają mniejszy dostęp do władzy, zarówno politycznej, jak i ekonomicznej czy kulturalnej (definicja przytoczona za F. Mahler).

W Polsce istnieje wiele definicji bezdomności. Najczęściej akceptowaną jest ta zaproponowana przez uznanego badacza problemu A. Przymeńskiego, według którego bezdomność to sytuacja osób lub rodzin, które w danym czasie nie mają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Natomiast wg definicji ustawowej jako osobę bezdomną określa się osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Zjawisko bezdomności na terenie Gminy Gorzyce od wielu lat występuje na minimalnym poziomie. Przeważnie, w zależności od roku, po pomoc zgłaszało się od 2 do 5 osób, potrzebujących pomocy w zakresie schronienia. Na terenie gminy nie funkcjonuje ogrzewalnia, noclegownia ani

schronisko dla bezdomnych, gdyż przy takiej małej skali tego zjawiska, potrzeby te zaspokajane są przez organizacje społeczne na terenie innych gmin, z którymi Gmina Gorzyce podpisuje umowę.

Osoba bezdomna, zgłaszająca potrzebę zapewnienia schronienia w schronisku dla osób bezdomnych, w pierwszej kolejności zobowiązana jest podpisać kontrakt socjalny, określający etapy wychodzenia z bezdomności. W przypadku odmowy podpisania kontraktu socjalnego, nie przysługuje pomoc w formie schronienia w schronisku dla bezdomnych.

W tym miejscu należy też zaznaczyć, iż bezdomność często jest świadomym wyborem człowieka, który ma prawo do samostanowienia, a służby pomocy społecznej nie mogą działać wbrew jego woli i zmuszać do zamieszkania w schronisku. Pośród osób bezdomnych znaleźli się m.in. byli pensjonariusze Domu Pomocy Społecznej w Gorzycach oraz Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego w Gorzycach, którzy zostali skierowani do tych placówek z innych gmin, a po zameldowaniu w gminie Gorzyce na pobyt stały, po jakimś czasie rezygnowali z pobytu w placówce i stawali się bezdomnymi mieszkańcami gminy Gorzyce. Poniższy wykres pokazuje skalę bezdomności w gminie w latach 2014 – 2019.

Wykres nr 38. Bezdomni w gminie Gorzyce w latach 2014 – 2020.

Źródło: dane własne OPS

2.11. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Szczegółowe regulacje zakresu pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

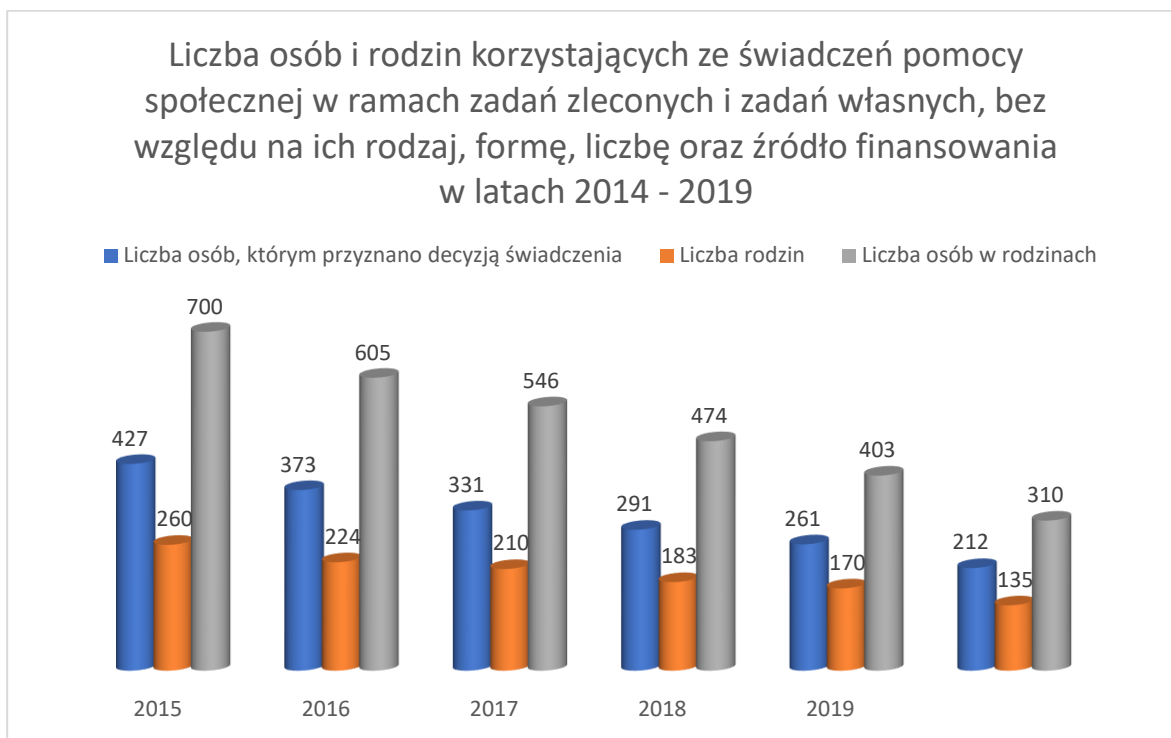

Politykę społeczną w gminie Gorzyce organizuje OPS, który rozpoczął swoją działalność 1 lipca 1990 r., jako jednostka organizacyjna gminy Gorzyce, realizująca w jej imieniu zadania z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej.

Aktualnie, oprócz zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, OPS realizuje również działania wynikające z kilkudziesięciu różnych aktów prawnych, m.in.: ustaw o świadczeniach rodzinnych, pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustalaniu i wypłacie zasiłku dla opiekunów, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, dodatkach mieszkaniowych, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przeciwdziałaniu narkomanii, wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Karcie Dużej Rodziny, świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, systemie ubezpieczeń społecznych, wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawy prawo energetyczne – w zakresie wypłat dodatku energetycznego, Uchwały Rady Ministrów „Posiłek w szkole i w domu” i Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu "Dobry Start". Dodatkowo, działalność OPS opiera się też na realizacji uchwał Rady Gminy Gorzyce, regulujących niektóre wytyczne ustawowe.

W ramach swojej działalności OPS pomocą obejmuje mieszkańców we wszystkich kategoriach wiekowych. Z perspektywy czasu w pomocy społecznej widać, że nastąpiła znaczna poprawa sytuacji finansowej mieszkańców gminy. Od kilku lat sukcesywnie spada liczba długotrwałych klientów pomocy społecznej. Jest to zjawisko pozytywne, gdyż z założenia pomoc społeczna powinna wspierać osoby w trudnym dla nich momencie życia i umożliwiać im wyjście z systemu. Ta pozytywna zmiana, szczególnie dotyczy rodzin z dziećmi. Tu wielkie znaczenie we wsparciu finansowym odgrywa rządowy program „500+”, który dla rodzin wielodzietnych stanowi znaczną pomoc i pomimo tego, że wysokości świadczenia nie wlicza się do dochodu na potrzeby pomocy społecznej, znaczna część rodzin do tej pory objęta stałą pomocą finansową z OPS, nie korzysta już z dodatkowego wsparcia, umiejętnie gospodarując posiadanymi finansami. Poprawa sytuacji rodzin nastąpiła też w związku z otwarciem czeskiego rynku pracy na polskich pracowników, a także poprzez uzyskanie zatrudnienia w firmie Eko-Okna, oferującej pracę mieszkańcom okolicznych miejscowości.

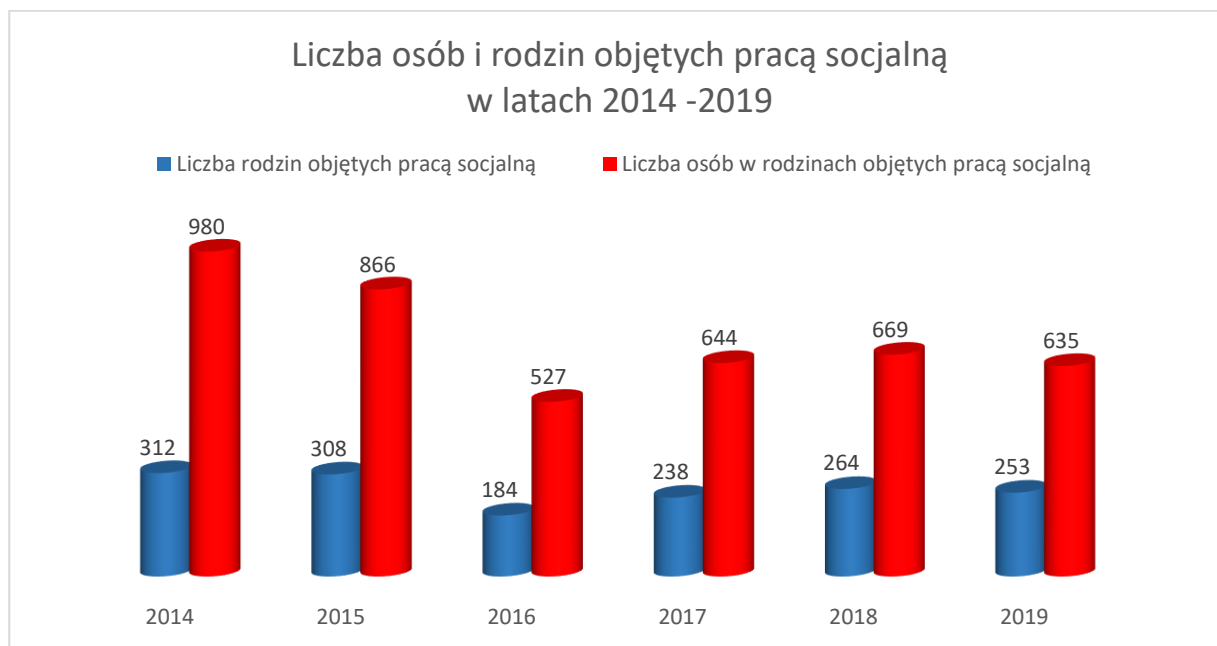
Dane z lat 2014 – 2019 dotyczące pomocy społecznej pokazują, jak na przestrzeni lat maleje liczba rodzin i osób w rodzinach, które objęte są pomocą finansową lub usługową świadczoną przez OPS.

Wykres nr 39. Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2014-2019

Źródło: dane własne OPS

Malejąca liczba klientów pomocy społecznej korzystających z pomocy finansowej nie oznacza, iż pracownicy socjalni mają mało pracy. Do obowiązków pracownika socjalnego należy też świadczenie pracy socjalnej, rozumianej jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W praktyce wygląda ona w ten sposób, że pracownicy socjalni odwiedzają i pomagają w formie poradnictwa lub usługowej rodzinom borykającym się z trudnościami życiowymi, które nie potrzebują wsparcia finansowego ale inny rodzaj pomocy np. pomoc w załatwieniu spraw urzędowych, zorganizowanie opieki dla osoby chorej, niepełnosprawnej, pomoc w umieszczeniu w zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym, towarzyszenie w wizycie u lekarza, zorganizowanie wizyty lekarskiej, pomoc przy napisaniu odwołania, wniosku o alimenty, złożeniu wniosku o świadczenia emerytalno – rentowe i szereg innych działań, mających na celu pomoc w poprawie funkcjonowania osoby lub rodziny. Szczególną troską otacza się osoby samotne oraz niezaradne życiowo czy zaburzone psychicznie. W stałym kontakcie pracownicy socjalni są również z osobami doświadczającymi przemocy. Dobrze wykwalifikowani i doświadczeni pracownicy socjalni znają swoje środowiska, co umożliwia im trafne udzielanie pomocy. Poniższy wykres pokazuje, iż z pracy socjalnej korzysta więcej osób i rodzin, w porównaniu do tych, które są objęte pomocą finansową. Liczba rodzin objętych pracą socjalną utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie.

Wykres nr 40. Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w latach 2014-2019

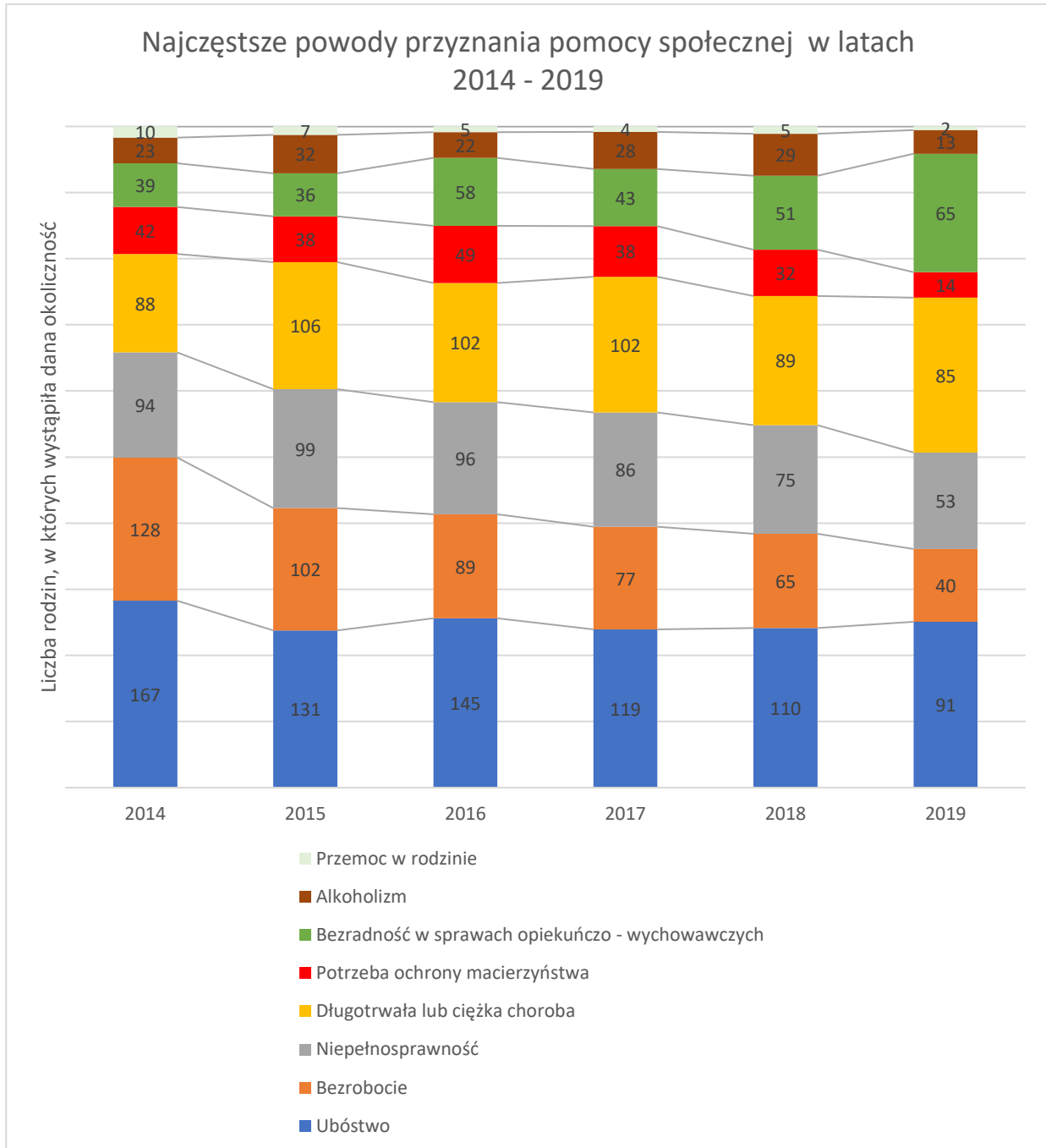
Źródło: dane własne OPS

Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej uwarunkowane jest okolicznościami powodującymi trudną sytuację życiową. Oprócz ubóstwa, które występuje w przypadku posiadania dochodu niższego niż kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej lub kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, osoba ubiegająca się o pomoc powinna wykazać jeszcze inną okoliczność wymienioną w ustawie o pomocy społecznej tj.: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomanie, zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa lub klęska żywiołowej lub ekologiczna.

Ze statystyk wynika, iż oprócz ubóstwa okolicznościami dominującymi w ostatnich latach przy przyznawaniu pomocy społecznej są: długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz niepełnosprawność. Od 2014 r. znacząco spadła liczba rodzin ubiegających się o pomoc z powodu bezrobocia z 128 w 2014r. do 40 w 2019r. Ta okoliczność wyraźnie pokazuje, iż sytuacja na rynku pracy uległa znaczącej poprawie, a rodziny/osoby objęte pomocą z powodu bezrobocia, to często osoby samotne, z uzależnieniami lub nieporadne życiowo, które bez

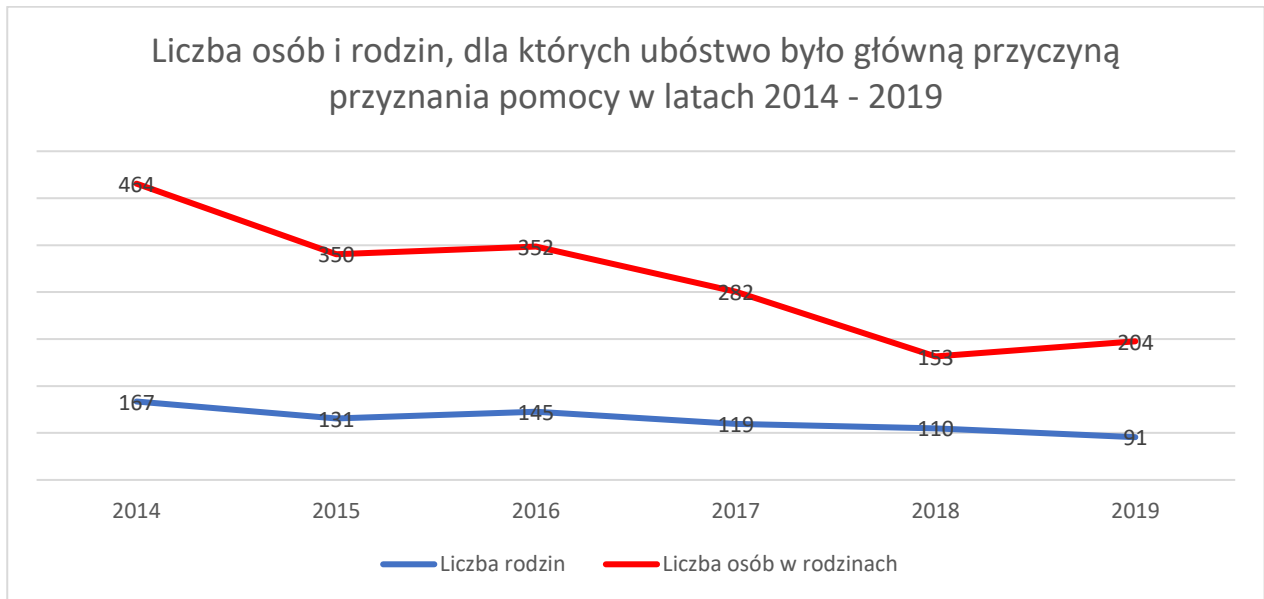
zasiłków z pomocy społecznej i wsparcia pracownika socjalnego nie są w stanie sobie poradzić i przetrwać trudnej sytuacji życiowej.

Wykres nr 41. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2014-2019

Źródło danych: Dane własne OPS

Dane statystyczne pokazują też jak na przestrzeni lat zmniejszyła się liczba osób i rodzin, dotkniętych ubóstwem, czyli posiadających dochód niższy od kryterium dochodowego (od 1.10.2018r. 701 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 528 zł w przypadku dochodu na osobę w rodzinie).

Wykres nr 42. Liczba osób i rodzin dotkniętych ubóstwem w latach 2014 – 2019.

Źródło: dane własne OPS

W pomocy społecznej obserwowany był spadek liczby rodzin z dziećmi objętych pomocą. W 2017r. działał już program tzw. „500+”, który wpłynął na poprawę sytuacji finansowej rodzin, co sprawiło, że część rodzin do tej pory korzystająca ze stałych form pomocy nie była już zainteresowana wsparciem z pomocy społecznej. W 2018r. do programu zostały włączone wszystkie rodziny, bez względu na dochód, co również miało wpływ na liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej.

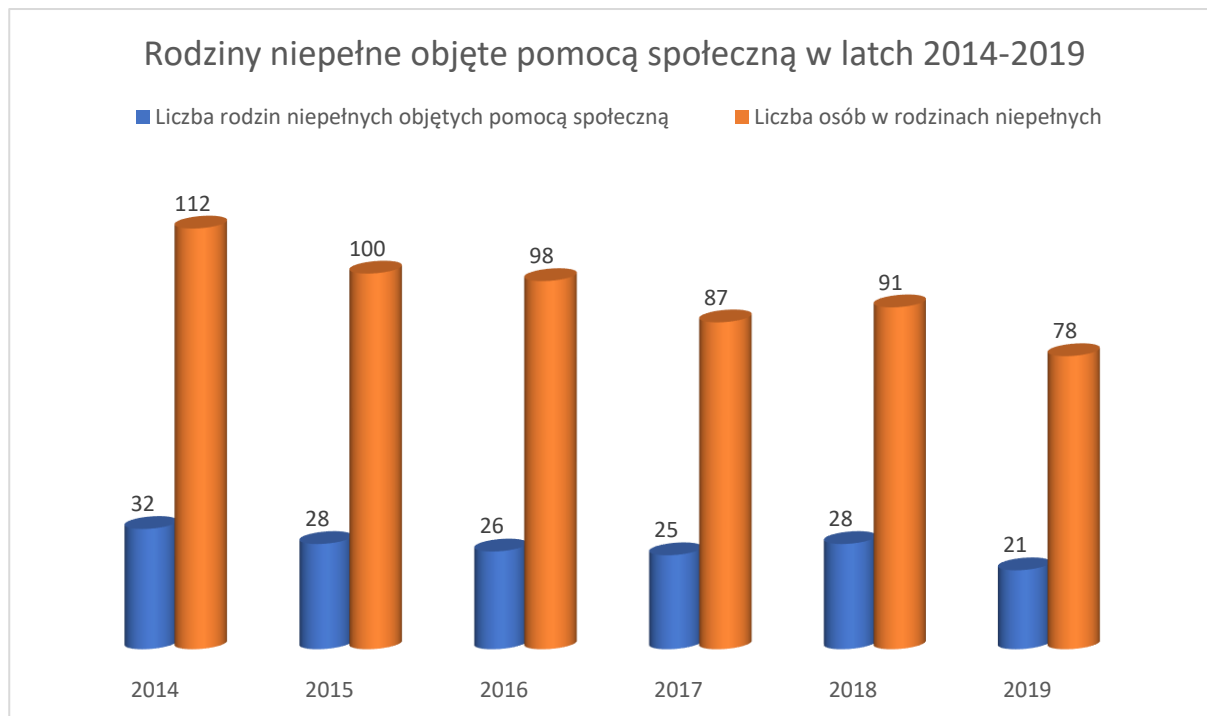
Wykres nr 43. Liczba rodzin z dziećmi objęta pomocą społeczną w latach 2014-2019

Źródło: dane własne OPS

Podobnie wygląda sytuacja rodzin niepełnych, korzystających z pomocy społecznej. Od 2014r. systematycznie spada liczba rodzin niepełnych, korzystających z pomocy społecznej. Może wpływać na to lepsza ściągальność alimentów od dłużników alimentacyjnych oraz możliwość

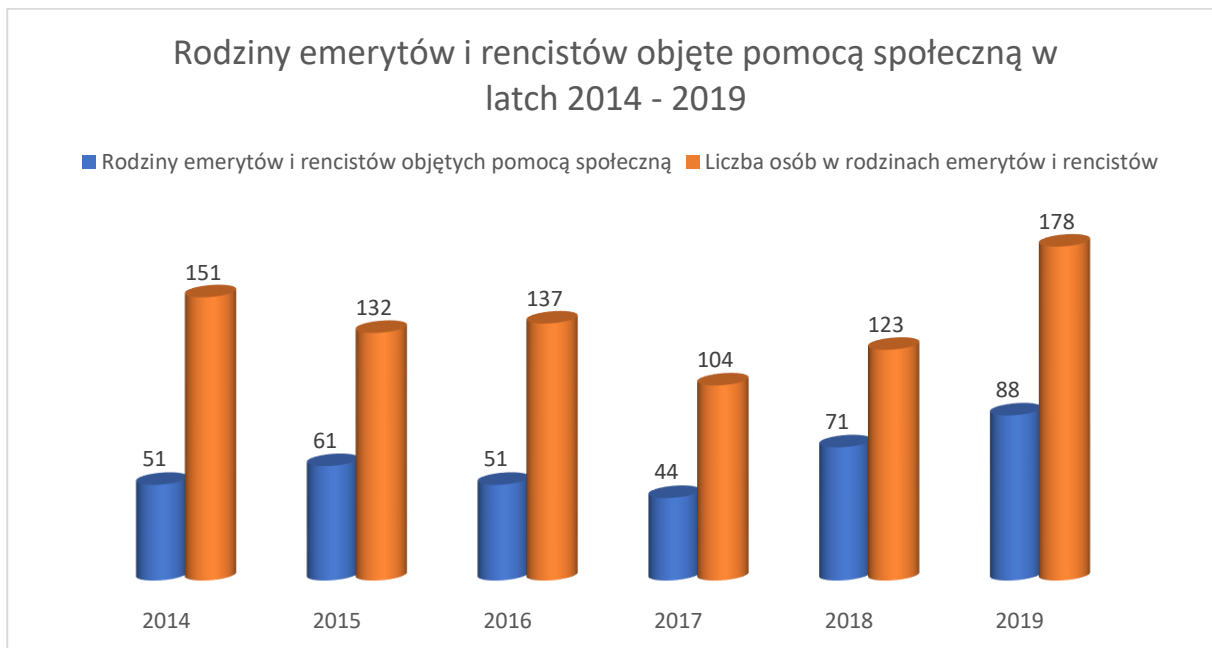
otrzymywania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, które wraz z świadczeniem „500+” w znaczącej części poprawiają sytuację finansową rodzin niepełnych.

Wykres nr 44. Rodziny niepełne objęte pomocą społeczną w latach 2014-2019

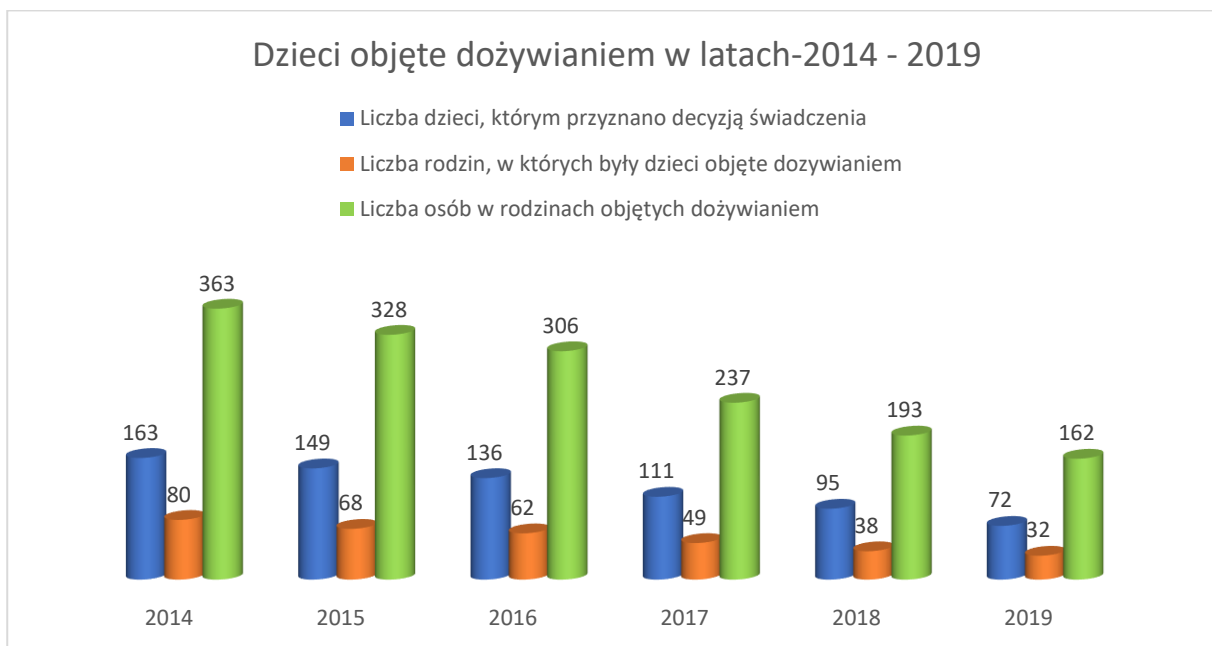
Źródło: dane własne OPS

Polepszająca się sytuacja finansowa rodzin, szczególnie rodzin z dziećmi, w których oboje rodziców ma możliwość podejmowania zatrudnienia, powoduje, iż wychodzą one poza system pomocy społecznej i sporadycznie powracają na krótki czas. Inaczej sytuacja wygląda w rodzinach emerytów i rencistów. Tu, w znacznej części, rodziny posiadają niskie świadczenia emerytalno – rentowe, a ze względu na wiek czy stan zdrowia nie mają już szans na podejmowanie dodatkowego zatrudnienia, by polepszyć sytuację finansową. W tych rodzinach konieczne jest wspieranie w ramach świadczeń z pomocy społecznej. Poniższy wykres pokazuje, iż wzrasta liczba rodzin emerytów i rencistów, które korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej. Wśród tych emerytów znajdują się już tacy, którzy w swoim życiu przepracowali tylko kilka lat i teraz ich świadczenia emerytalne są niższe niż kryterium w pomocy społecznej. W najbliższych latach takich świadczeniobiorców może być więcej, gdyż po okresie transformacji ustrojowej, wiele osób pracowało bez umowy i nie opłacało składek na ubezpieczenia społeczne, co będzie przekładało się w przyszłości na ustalaną im wysokość świadczeń rentowych czy emerytalnych.

Wykres nr 45. Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą społeczną w latach 2014-2019

Źródło: dane własne OPS

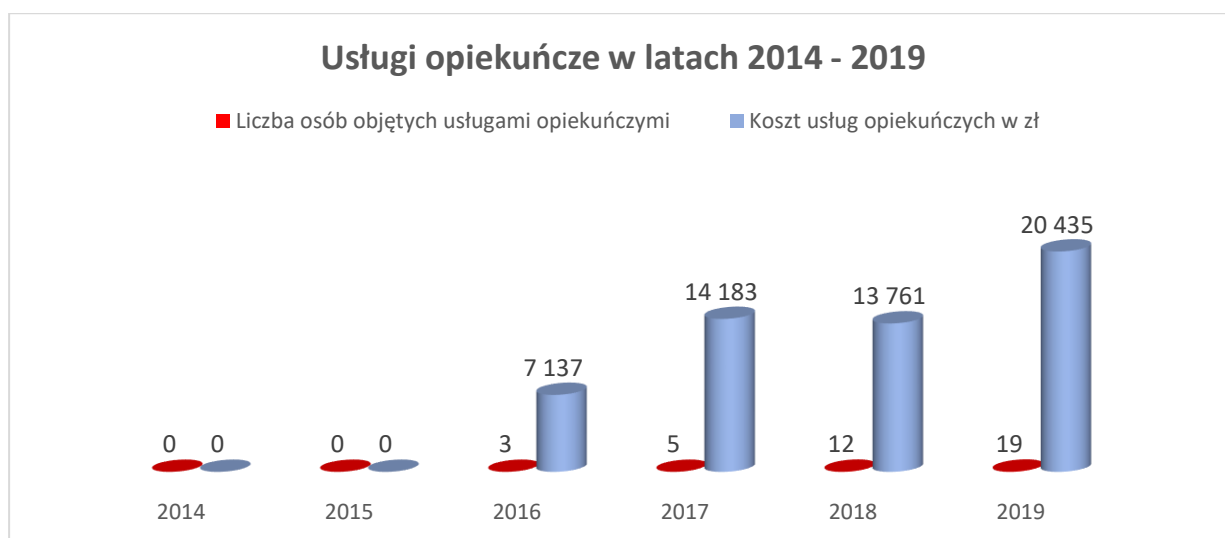
Analizując obszar pomocy społecznej, uwagę zwraca spadająca liczba dożywianych w szkole dzieci. Na przestrzeni lat, zjawisko niedożywienia dzieci w gminie bardzo zmalało. Np. W 2008r. dożywiano 200 dzieci rocznie, w 2016 – 163 dzieci, a w 2019 - 72 dzieci. Poprawa warunków bytowych rodzin, wpływa też na zmniejszenie dożywiania dzieci w szkołach, finansowanego przez OPS. Jest to zjawisko pozytywne i dobrze świadczące o poprawnym funkcjonowaniu rodzin, które są w stanie zaspokoić podstawowe potrzeby swoich dzieci.

Wykres nr 46. Dożywianie dzieci w szkołach w latach 2014 – 2019.

Źródło: dane własne OPS

Ważnym obszarem zainteresowania pomocy społecznej jest wspieranie osób samotnie gospodarujących lub osób w rodzinach, które ze względu na wiek lub niepełnosprawność potrzebują wsparcia w formie usług opiekuńczych. Do realizacji tego zadania OPS zatrudnia łącznie 3 opiekunki. Ich pomoc to najczęściej sprawienie zakupów, pomoc w codziennej higienie, sprzątnięcie, przygotowanie posiłku, zapewnienie kontaktu ze środowiskiem. Mieszkańcy korzystający z usług opiekuńczych to najczęściej osoby samotne, które nie posiadają rodziny, albo rodzina nie wywiązuje się z obowiązku pomocy rodzicowi. Zainteresowanie usługami opiekuńczymi jest znaczne, lecz pomoc ta w przypadku dochodu przekraczającego kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej lub kryterium na osobę w rodzinie jest odpłatna. Wysokość tej odpłatności reguluje stosowna uchwała Rady Gminy. Wykres nr 46 pokazuje, iż od 2016r. Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze każdego roku wzrasta, lecz problemem, z którym mierzy się OPS jest brak opiekunek chętnych do wykonywania tego rodzaju usług. Osoby z doświadczeniem i kwalifikacjami wyjeżdżają do pracy za granicę, gdyż tam jest ona zdecydowanie lepiej płatna niż w Polsce.

Wykres nr 47. Usługi opiekuńcze w latach 2014 - 2019

Źródło: dane własne OPS

Ten obszar pomocy społecznej, w najbliższych latach będzie wymagał zwiększenia zatrudnienia oraz zwiększenia środków na świadczenie tego typu usług. Dane demograficzne jednoznacznie wskazują, iż rośnie liczba mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym, a część z nich w najbliższych latach będzie wymagała pomocy usługowej, której rodzina nie będzie w stanie im zapewnić.

Pomoc usługowa to również skierowania i pobyty w domach pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej powinien znajdować się najbliżej miejsca

zamieszkania. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny. W pierwszej kolejności za pobyt płaci mieszkańiec w wysokości 70% własnego dochodu, następnie do pobytu mieszkańca w DPS zobowiązana jest dopłacać rodzina, a w przypadku, gdy rodzina nie spełnia ustawowych kryteriów do ponoszenia odpłatności, różnicę pomiędzy odpłatnością wnoszoną przez mieszkańca a kosztem pobytu w DPS ponosi gmina. Skierowanie do domu pomocy społecznej jest najdroższą formą pomocy społecznej, dlatego też pracownicy socjalni podejmują wszelkie działania, aby osobom potrzebującym opieki zapewnić jak najdłużej pomoc w miejscu zamieszkania. W zależności od typu domu pomocy społecznej (dla osób starszych, dla osób przewlekle somatycznie chorych, dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dla osób upośledzonych) i jego lokalizacji koszt miesięcznego pobytu waha się pomiędzy 3400 zł a 4900 zł. Gmina Gorzyce od wielu lat kieruje mieszkańców do domów pomocy społecznej różnego typu. Najwięcej mieszkańców przebywa w DPS w Gorzycach, do którego kieruje się przede wszystkim osoby starsze i niepełnosprawne. W 2019r. przebywało tu 11 osób z terenu gminy, a miesięczny koszt pobytu wynosił 4369,76 zł. Część mieszkańców zostało skierowanych i umieszczonych w DPS w Lyskach (w 2019r. przebywały tam 4 osoby, a miesięczny koszt pobytu wynosił 3661,90 zł). W DPS w Raciborzu w 2019r. przebywały 3 osoby a miesięczny koszt pobytu wynosił 3680 zł. W dwóch DPS w Skoczowie w 2019r. przebywały łącznie 4 osoby. Koszt ich miesięcznego pobytu wynosił odpowiednio 3786,36 zł i 4104,20 zł. Każda osoba skierowana do DPS z własnych dochodów ponosi odpłatność w wysokości 70%. Różnicę pomiędzy odpłatnością wnoszoną przez osobę skierowaną a miesięcznym kosztem pobytu ponosi w pierwszej kolejności rodzina, a następnie gmina.

Średnio do jednej osoby skierowanej, w 2019r. gmina miesięcznie dopłacała 2874 zł. Liczbę osób przebywających, liczbę świadczeń oraz wysokość odpłatności ponoszonej przez gminę przedstawia wykres nr 48.

Wykres nr 48. Pobyt w domu pomocy społecznej i odpłatność ponoszona przez gminę

Źródło: dane własne OPS

Rodziny, które nie wywiązują się z opieki nad członkami rodziny wymagającymi pomocy całodobowej albo nie są w stanie takiej pomocy im zapewnić, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej w pierwszej kolejności zobowiązane są do ponoszenia opłaty za ich pobyt. Jeśli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, odpłatności nie ustala się, natomiast jeśli dochód na osobę w rodzinie przekracza kryterium dochodowe, to osobie zobowiązanej ustala się odpłatność. Aktualnie obowiązujące przepisy pomocy społecznej szczegółowo regulują kwestię odpłatności rodziny. W pierwszej kolejności proporcjonalnie zobowiązane są do odpłatności dzieci. Jeśli z jakichś powodów nie ustala im się odpłatności, to kwotę przypadającą na dzieci osoby przebywającej w DPS proporcjonalnie dzieli się na ich dorosłe dzieci, czyli wnuki osoby przebywającej w DPS. Jeśli w dalszym ciągu odpłatność ponoszona przez rodzinę nie zaspokaja kwoty odpłatności wnoszonej przez gminę, odpłatność tą można ustalić proporcjonalnie również prawnukom. Zasada ta jest sprawiedliwa, gdyż często rodzice przekazują dzieciom swój cały dorobek życia, a kiedy potrzebują pomocy, to dzieci czy wnuki nie zapewniają im stosownej opieki.

Pomoc społeczna to szeroki obszar działań, nie tylko usługowych, ale również pomocy finansowej. Poniższa tabela ukazuje z jakich świadczeń najczęściej korzystali mieszkańcy gminy.

Tabela nr 8. Wybrane świadczenia z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Rodzaje świadczeń	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia						Liczba świadczeń					
	2014 r.	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłki stałe - ogółem	54	57	65	55	51	49	543	506	550	561	533	474
w tym przyznane dla osoby: samotnie gospodarujące	45	44	52	45	42	42	478	424	450	470	432	398
pozostającej w rodzinie	9	13	13	10	9	7	65	82	100	91	101	76
Zasiłki okresowe - ogółem	38	38	26	39	37	34	183	213	130	166	175	159
Schronienie	-	-	5	3	4	3	-	-	421	674	779	565
Posiłek w tym dla:	169	156	146	119	100	77	18509	19307	17966	13114	11015	8579
dzieci	163	149	136	111	95	72	17848	18423	16999	12401	10178	7869
dorosłych	6	7	10	8	5	5	661	884	967	713	837	710
Usługi opiekuńcze	0	0	3	5	12	19	0	0	549	1000	1279	1841
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	1	12	1	1	1	0	1	12	1	1	1
Sprawienie pogrzebu	x	x	x	x	x	x	8	3	7	2	1	3
Inne zasiłki celowe i w naturze	216	162	142	140	133	100	X	X	X	X	X	X

w tym: zasiłki celowe specjalne	65	30	29	40	43	24	95	41	68	73	91	286
świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności w ramach programu rządowego	116	118	111	99	84	67	316	334	304	242	217	182
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	17	19	18	20	21	25	171	194	212	207	237	265

Źródło: dane własne OPS

Dane zebrane w powyższej tabeli pokazują, iż od 2014 r. maleje liczba osób pobierających zasiłek stały, zasiłek okresowy, korzystających z posiłku (w tym dzieci), otrzymujących zasiłek celowy oraz otrzymujących świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności. Zauważalny jest natomiast wzrost liczby osób korzystających z pomocy usługowej w formie usług opiekuńczych oraz przebywających w domach pomocy społecznej. Wzrasta też liczba świadczeń w formie zasiłku celowego specjalnego, przyznawanego osobom i rodzinom, których dochód przekracza kryterium dochodowe.

Tabela nr 9. Wydatki na najważniejsze formy pomocy społecznej w latach 2014 - 2019

Rodzaje świadczeń	Lata					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłki stałe	224 612	218 954	268 783	274 124	253 450	241 572
Zasiłki okresowe	77 123	90 588	57 026	64 203	69 965	64 241
Schronienie	1 627	12 460	10 497	17 895	22 070	16 980
Posiłek	109 816	117 534	114 164	84 423	70 667	57 709
Usługi opiekuńcze	0	0	7 137	14 183	13 761	20 435
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	3 500	17 518	300	1 500	8 000
Sprawienie pogrzebu	17 639	6 370	16 940	4 650	1 490	6 490
Zasiłki celowe i w naturze, w tym zasiłki specjalne celowe i świadczenia pieniężne na zakup żywności	353 804	250 976	220 268	213 386	188 414	139 708
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	386 434	444 368	509 493	538 177	656 227	761 727

Źródło: dane własne OPS

Wydatki na świadczenia z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2014 – 2019 wzrastają, pomimo mniejszej liczby osób ubiegających się o świadczenia. Wzrost spowodowany jest wzrastającymi kosztami odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, które ponosi gmina. Starzenie się społeczności gminy będzie wpływało na zwiększenie zapotrzebowania na świadczenia opieki całodobowej w domach pomocy społecznej. Dlatego też w perspektywie najbliższych lat, przewiduje się jeszcze większy wzrost wydatków na tę formę pomocy. Podobnie wygląda pomoc w formie usług opiekuńczych. Każdego roku wzrasta koszt świadczonych usług a zapotrzebowanie na tę formę pomocy też będzie wzrastać.

Analizując obszar pomocy społecznej trzeba wspomnieć, iż na terenie gminy Gorzyce zlokalizowane są państwowe placówki całodobowe: Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach, Dom Pomocy Społecznej im. Papieża Jana Pawła II w Gorzyczkach, Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Gorzyczkach oraz placówka prywatna świadcząca pomoc całodobowej opieki nad osobami starszymi Dom Seniora „Czyżyk” w Czyżowicach.

Działalność tych instytucji na terenie gminy dla mieszkańców jest udogodnieniem, gdyż mogą odwiedzać swoich krewnych i znajomych w Domu Pomocy Społecznej, Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym czy w Ośrodku Odwykowym. Jednocześnie na przestrzeni lat, OPS wielokrotnie prowadził sprawy pensjonariuszy DPS, pacjentów ZOL czy wychowanków Domu Dziecka, którzy skierowani do tych instytucji z innych gmin zostali zameldowani na pobyt stały w gminie Gorzyce, a po jakimś czasie pobytu w tych placówkach wnioskowali o różne formy pomocy z gminy Gorzyce. Najczęściej sprawy te dotyczyły najdroższych form pomocy: kierowania pacjentów ZOL do Domu Pomocy Społecznej oraz wychowanków Domu Dziecka do Domów Pomocy Społecznej. Gmina ponosiła również koszty kierowania niektórych pensjonariuszy do schroniska dla bezdomnych oraz do innych domów pomocy społecznej. Ostatni stały meldunek w gminie powoduje, iż w sytuacji, kiedy osoba opuszcza daną placówkę i staje się bezdomną, to właściwą gminą do kierowania i ponoszenia kosztów pobytu w innych placówkach jest gmina ostatniego miejsca stałego zameldowania. W tym przypadku gmina Gorzyce ponosi koszty za mieszkańców, których nic z gminą nie łączyło oprócz pobytu w wymienionych instytucjach całodobowych.

Bardzo ważnym elementem działalności OPS jest przyznawanie i wypłata różnego rodzaju świadczeń rodzinnych. Od 2014r. oprócz wypłaty zasiłków rodzinnych wraz z różnymi dodatkami, wypłaty świadczeń opiekuńczych i świadczeń alimentacyjnych do realizacji doszły kolejne świadczenia ustawowe. Od 2016r. Wypłacane jest świadczenie wychowawcze tzw. „500+”, z którego korzysta ponad 2 200 dzieci rocznie, a od lipca 2019r. przysługuje ono wszystkim dzieciom do 18. r.ż. bez względu na dochód rodziny. Nowym świadczeniem w 2016r. było również świadczenie rodzicielskie, które przysługuje matce dziecka lub ojcu dziecka w przypadku śmierci matki, jeżeli nie posiada prawa

do zasiłku macierzyńskiego. Ze świadczeń tych korzysta rocznie około 100 rodzin. Dodatkowo, od 2018r. W ramach rządowego programu „Dobry start” z jednorazowej pomocy na zakup przyborów szkolnych korzysta ponad 2 700 dzieci. Poniższe tabele pokazują liczbę osób i rodzin uprawnionych do świadczeń oraz wielkość środków wydatkowanych na realizację tych świadczeń.

Tabela nr 10. Liczba rodzin i osób uprawnionych do różnego rodzaju świadczeń rodzinnych w latach 2014 - 2019

Rodzaje świadczeń	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Liczba rodzin	liczba uprawnionych	Liczba rodzin	liczba uprawnionych	Liczba rodzin	liczba uprawnionych	Liczba rodzin	liczba uprawnionych	Liczba rodzin	liczba uprawnionych	Liczba rodzin	liczba uprawnionych
Zasiłek pielęgnacyjny dla dzieci do 16 r.ż.	105	114	98	106	100	110	109	117	103	111	111	121
Zasiłek pielęgnacyjny do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	363	161	331	331	335	335	321	321	337	337	367	367
Zasiłek pielęgnacyjny dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności	161	363	169	169	191	191	196	196	225	225	220	220
Zasiłek pielęgnacyjny dla osób od 75 r.ż.	40	40	43	43	46	46	49	49	51	51	55	55
Świadczenie pielęgnacyjne	50	50	58	58	59	59	66	66	76	76	90	90
Zasiłek dla opiekuna	19	19	13	13	11	11	7	7	6	6	3	3
Zasiłek rodzinny z dodatkami	393	808	397	854	615	1243	603	1272	624	1295	525	1130
Zasiłek rodzinny z dodatkami w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego	1	-	1	1	3	4	6	10	4	5	11	19
Świadczenie wychowawcze (od kwietnia 2016)	-	-	-	-	1453	2222	1651	2396	1625	2317	2511	3778
Fundusz alimentacyjny	66	97	70	103	82	122	80	115	76	106	63	89
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	157	161	141	143	190	200	183	184	171	173	143	151
Świadczenie rodzicielskie (od 2016)	-	-	-	-	122	122	121	121	102	102	99	100
Specjalny zasiłek opiekuńczy	1	1	2	2	3	3	2	2	8	8	6	6
Rządowy Program "Dobry start" od 2018 r	-	-	-	-	-	-	-	-	1 857	2 763	1 883	2 788

Źródło: dane własne OPS

Liczba wypłacanych świadczeń oraz kwoty przeznaczone na wypłatę różnego rodzaju świadczeń rodzinnych stanowią największą część budżetu OPS. Budżet przeznaczany każdego roku na realizację świadczeń rodzinnych obrazuje, jak wielka jest pomoc rodzinom ze strony państwa, a przekładając tą pomoc na dane z pomocy społecznej widać wyraźnie, że ma ona bardzo wyraźny wpływ na usamodzielnianie się rodzin i ich rezygnację ze świadczeń z pomocy społecznej. Poniższa tabela pokazuje wysokość wydatków na poszczególne świadczenia rodzinne w latach 2014 – 2019.

Tabela nr 11. Wysokość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2014 - 2019

Rodzaj świadczenia	Kwoty świadczeń w poszczególnych latach w zł					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zasiłki pielęgnacyjne	1 109 752	1 055 853	1 069 929	1 080 180	1 150 226	1 452 746
świadczenie pielęgnacyjne	391 180	758 440	864 980	1 079 025	1 180 641	1 436 869
zasiłek dla opiekuna	139 117	76 839	48 429	39 121	32 720	21 080
zasiłek rodzinny z dodatkami	1 558 196	1 227 863	1 864 070	1 999 795	1 970 219	1 753 203
świadczenie wychowawcze (od kwietnia 2016)	-	-	9 410 613	12 766 016	12 293 506	17 566 318
fundusz alimentacyjny	375 728	424 363	484 923	495 600	434 837	347 600
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	161 000	143 000	200 000	185 000	173 000	151 000
świadczenie rodzicielskie (od 2016)	-	-	824 963	714 264	615 056	651 978
specjalny zasiłek opiekuńczy	6 240	9 967	10 920	12 480	37 831	31 020
świadczenie "Dobry Start" od 2018 r	-	-	-	-	828 900	836 400

Źródło: dane własne OPS

Zadania OPS obejmują szeroki wachlarz różnego rodzaju usług i świadczeń dla mieszkańców gminy. Sprawna realizacja bieżących zadań nie byłaby możliwa bez wysoko wykwalifikowanej kadry pracowników. OPS zatrudnia łącznie 24 osoby. Kadre stanowią: Kierownik OPS, Zastępca Kierownika,

9 pracowników socjalnych, Główna księgowa i 3 pracowników księgowości, Kierownik świadczeń rodzinnych, 6 pracowników świadczeń rodzinnych, opiekunka środowiskowa oraz pracownik obsługi. W razie potrzeby, na umowę - zlecenie zatrudniane są również dodatkowe opiekunki.

Wszyscy pracownicy posiadają kwalifikacje wymagane na ich stanowiskach pracy oraz regularnie uczestniczą w szkoleniach podnoszących ich kompetencje zawodowe. Działalność OPS to nie tylko pomoc społeczna i świadczenia rodzinne. Pracownicy realizują dodatkowo szereg innych czynności takich jak: prowadzenie i obsługa Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Gorzyce, w ramach którego każdego roku spotykają się kilkadziesiąt razy Grupy Robocze. Każde posiedzenie jest protokołowane oraz szczegółowo dokumentowane. Sporo spraw Zespół przekazuje też do Prokuratury Rejonowej i Sądu Rodzinnego, co wymaga ze strony pracowników bardzo dobrej współpracy z tymi instytucjami. Kolejnym zadaniem w działalności OPS jest obsługa Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W ramach prowadzonych działań z tego zakresu, oprócz organizacji posiedzeń GKRPA, OPS nawiązuje współpracę z biegłymi w przedmiocie uzależnień, współpracuje z Sądami, prowadzi szeroką profilaktykę z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi. Dodatkowo, w OPS osoby zainteresowane składają wnioski o przyznanie dodatków mieszkaniowych, wnioski o przyznanie dodatków energetycznych oraz zwracają się o wydanie opinii w przypadku ubiegania się o lokal z zasobów komunalnych gminy. W szerokiej działalności OPS mieści się także pomoc mieszkańcom gminy w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa. Od kilkunastu lat, każdego roku kilkaset mieszkańców otrzymuje pomoc w formie produktów żywnościowych, które OPS otrzymuje ze Śląskiego Banku Żywności w Chorzowie. Każdego roku to kilkadziesiąt ton żywności, którą przy pomocy osoby wykonującej prace społecznie – użyteczne, rozładowują pracownicy socjalni. Pracownicy OPS wydają też każdego roku kilkaset Kart Dużej Rodziny oraz Karty Seniora. Szeroki zakres obowiązków spoczywających na pracownikach OPS, wymaga, aby kadra była bieżąco szkolona oraz przygotowana na realizację nowych zadań.

2.12. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko

pozwała skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwiała istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

Każdego roku gmina uchwała Program Współpracy Gminy Gorzyce z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Głównym celem Programu jest budowanie partnerstwa między samorządem a organizacjami pozarządowymi oraz wspieranie organizacji w realizacji ważnych celów społecznych, a także zapewnienie udziału społeczności lokalnej w realizacji zadań publicznych.

Gmina Gorzyce, w oparciu o Program Współpracy Gminy Gorzyce z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego ma możliwość podejmowania z tymi organizacjami współpracy w następujących formach:

- zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym (powierzenie, wspieranie),
- zawieranie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej,
- pomoc w ubieganiu się o środki na realizację zadań publicznych z innych źródeł niż budżet Gminy, np. udzielenie rekomendacji, ułatwienie kontaktów, udziału w szkoleniach, konferencjach, konsultacjach itp.,
- zwalnianie z opłat czynszu za najem komunalnych lokali użytkowych lub ich części zajętych na prowadzenie przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności statutowej oraz zwalnianie z opłaty czynszu dzierżawnego, gruntów zajętych na prowadzenie przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego,
- wzajemne informowanie się, koordynowanie wspólnych działań oraz nawiązywanie kontaktów z innymi organizacjami na szczeblu lokalnym, ponadlokalnym i międzynarodowym,
- udział przedstawicieli pozarządowych w posiedzeniach Rady Gminy poświęconych realizacji zadań będących w sferze zainteresowań tych organizacji.

Zadaniami priorytetowymi gminy, określonymi do współpracy z organizacjami pozarządowymi są następujące obszary:

- ochrona i promocja zdrowia,
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
- nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym
- działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży.

- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób

Na terenie Gminy Gorzyce działa 35 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Jednym ze wskaźników pozwalających na określenie wielkości sektora pozarządowego jest liczba fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadających na 10 tysięcy ludności. W 2019 roku na 10 tysięcy mieszkańców Gminy Gorzyce przypadało 16 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych. Poniższa tabela pokazuje, iż w Gminie Gorzyce stopniowo wzrasta liczba organizacji pozarządowych.

Tabela nr 12. Liczba organizacji pozarządowych w latach 2014 – 2019.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
fundacje	1	0	1	1	1	0
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	28	32	33	33	34	35
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	14	15	16	16	16	16

Szczegółowy wykaz stowarzyszeń i organizacji działających na terenie gminy wraz z ich podstawowymi celami, przedstawia tabela nr 13.

Tabela nr 13. Wykaz stowarzyszeń i organizacji społecznych działających w Gminie Gorzyce

Lp.	Nazwa	Działalność
1.	Promocja, Integracja, Rozwój Gminy Gorzyce ul. Kopernika 8, 44 - 350 Gorzyce	Rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających kształtowaniu środowiska, ekologii, rolnictwa i szeroko rozumianej kultury. Promowanie zarządzania sprawnościowego przedsiębiorstw. Wspieranie organizacyjne i rzeczowe osób fizycznych i jednostek organizacyjnych, które podejmują takie działania.
2.	Bractwo Osób Niepełnosprawnych Związku Górnośląskiego Gorzyce ul. Raciborska 48, 44 - 350 Gorzyce	Pomoc osobom niepełnosprawnym w załatwianiu spraw. Działania na rzecz integracji oraz udzielanie moralnego wsparcia osobom niepełnosprawnym.
3.	Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Perspektywa” w Czyżowicach ul. Wodzisławska 53, 44-352 Czyżowice	Aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego. Budowanie świadomości obywatelskiej. Wspieranie rozwoju gospodarczego, kulturalnego i oświatowego. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju kultury fizycznej, sportu i reakcji oraz ochrony zdrowia i środowiska naturalnego. Promowanie sołectwa Czyżowice, dokumentowanie jego historii i osiągnięć. Pozyskiwanie środków na działalność statutową z dostępnych funduszy pomocowych.

4.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Pokochaj mnie” ul. Kopalniana 29c, 44 - 350 Gorzycki	Udzielanie wszechstronnej pomocy dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej, przebywającym w zastępczych formach opieki; wdrażanie wszelkich działań na rzecz upowszechniania edukacji przedszkolnej i żłobkowej; udzielanie pomocy dzieciom i rodzinom, które z racji różnorodnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej;
5.	Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne "Kahal" Ul. Wodziszawska 16, 44-352 Czyżowice,	Troska o ochronę, przekazywanie i pielęgnowanie w rodzinach wartości chrześcijańskich oraz wartości etycznych i kulturowych; pomoc rodzinom w pogłębianiu więzi małżeńskiej i rodzicielskiej; upowszechnianie ekologicznych metod prokreacji; przeciwdziałanie patologiom społecznym i uzależnieniom w rodzinie; przeciwdziałanie zachowaniom mającym znamiona nacjonalizmu, antysemityzmu oraz wszelkim formom dyskryminacji ze względu na pochodzenie, płeć, światopogląd i wyznawaną religię; promowanie walorów kulturowo-historycznych lokalnej społeczności na forum krajowym oraz międzynarodowym oraz atrakcji turystycznych regionu.
6.	Związek Górnośląski - Koło w Turzy Śląskiej ul. Wojciecha Korfanteo 4, 44-351 Turza Śląska	Do osiągnięcia celów statutowych Związek dąży m.in poprzez: naukę, edukację, oświatę i wychowanie; działalność z zakresu kultury (w tym działalność wydawniczą), sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji; działalność klubową i popularyzatorską; podtrzymywanie tradycji narodowej i regionalnej oraz rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej; upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz krajoznawstwa, wypoczynku dzieci i młodzieży; działalność z zakresu ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego; działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnej; pomoc społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom, w szczególności członkom Związku, w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; działalność charytatywną i na rzecz osób niepełnosprawnych; ochronę i promocję zdrowia; działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalność z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym; współpracę ze stowarzyszeniami i innymi organizacjami o podobnym lub zbliżonym profilu działania w kraju i za granicą, w tym organizacjami młodzieżowymi; fundowanie i przyznawanie nagród, wyróżnień, stypendiów, dyplomów i odznak; promowanie i wspieranie inicjatyw i projektów; upowszechnianie i ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich;
7.	Stowarzyszenie "Z Nami Warto"Ul. Wyzwolenia 50, 44-350 Gorzyce,	Aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego; budowanie świadomości obywatelskiej; wspieranie społecznej, edukacyjnej, kulturalnej, turystycznej, przedsiębiorczej, ekologicznej aktywności środowisk lokalnych; inicjowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju kultury fizycznej, sportu i rekreacji oraz ochrony zdrowia i środowiska naturalnego; propagowanie czynnego i twórczego sposobu życia mieszkańców w zgodzie z naturą, tradycją i współczesnością; promowanie produktu lokalnego; rozwijanie wolontariatu; pozyskiwanie środków na działalność statutową z dostępnych funduszy pomocowych; rozwijanie uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym ze szczególnym uwzględnieniem grup marginalizowanych, w tym bezrobotnych, seniorów, osób z rodzin wielodzietnych i osób w trudnej sytuacji życiowej; wspieranie działalności charytatywnej; rozwijanie kontaktów i współpracy między społecznościami, w tym międzynarodowych; upowszechnianie ratownictwa i ochrony ludności oraz pomocy ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych.

8.	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów "Senior" w Gorzycach ul. Kopernika 8, 44-350 Gorzyce	Stowarzyszenie zrzesza emerytów i rencistów w celu: poprawienia warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej i samorządowej, organizacjami społecznymi, gospodarczymi, spółdzielczymi oraz stowarzyszeniami; organizowania życia kulturalnego i artystycznego członków stowarzyszenia; reprezentowania interesów członków stowarzyszenia wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa; aktywizowania i integrowania środowiska lokalnego; pozyskiwania środków na działalność statutową z dostępnych funduszy pomocowych.
9.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Morawskie Wrota ul. Raciborska 27, 44-350 Gorzyce	Działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historycznokułturowych; opracowanie i wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju (dalej LSR) jako Lokalna Grupa Działania (dalej LGD) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (dalej PROW) dla obszaru gmin: Godów, Gorzyce, Krzyżanowice; aktywizowanie społeczności lokalnych poprzez podejmowanie inicjatyw mających na celu ich czynny udział we wdrażaniu LSR oraz innych przedsięwzięciach obywatelskich oraz wspieranie i upowszechnianie idei samorządności; upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarze LGD, poprzez prowadzenie działalności informacyjnej, szkoleniowej i wydawniczej; udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację, szczególnie w zakresie przewidzianym w ramach PROW; pozyskiwanie partnerów, a także innych źródeł finansowania działań Stowarzyszenia oraz realizacja innych projektów współfinansowanych w ramach programów pomocowych; podejmowanie inicjatyw i działań dla rozwoju gmin Godów, Gorzyce i Krzyżanowice mających na celu: promocję obszaru LGD; rozwój produktów lokalnych i regionalnych; propagowanie turystyki i przedsiębiorczości; rozwój zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego; poprawę estetyki miejscowości położonych na obszarze działania LGD; edukację ekologiczną, artystyczną mieszkańców; aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; propagowanie zdrowego trybu życia oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego na obszarze działania LGD; współpraca krajowa i międzynarodowa rozwijająca wymianę doświadczeń oraz w zakresie podejmowania wspólnych przedsięwzięć, które przyczynią się do innowacyjności działań Stowarzyszenia.

10.	Stowarzyszenie na Rzecz Integracji i Rozwoju Osin „Bractwo Osieńskie” – stowarzyszenie zwykłeul. 7 kwietnia 44-350 Gorzyce - Osiny Adres do korespondencji: 44 - 350 Gorzyce, ul. Raciborska 136	Kultywowanie wartości kulturalnych i cywilizacyjnych regionu powstałych na gruncie chrześcijańskim, jak również dążenie do integracji społeczności wokół jego wartości dawnych i nowych oraz harmonijnego rozwoju zamieszkałej tu ludności zapewniającego dobro każdej osobie. Upowszechnianie prawdy o naszym regionie z poszanowaniem dorobku wielonarodowościowych pokoleń minionych tej ziemi oraz ludności napływowej z innych regionów kraju. Rozwijanie żywych form życia społecznego i kulturowego oraz sprzyjanie tworzeniu więzi sąsiedzkich i towarzyskich. Podejmowanie działań na rzecz przywrócenia zdrowych warunków życia i zaprzestanie dalszej degradacji środowiska przyrodniczego. Pielęgnowanie cech, które od pokoleń były wyznacznikiem śląskiej tożsamości. Organizacja wycieczek krajoznawczych po naszym regionie, poprzez spotkania z ciekawymi ludźmi naszego regionu, powołanie do działalności „Towarzystwa Śpiewaczego” propagującego twórczość ludową i regionalną, organizacje biesiad, festynów i zabaw ludowych, a także imprez sportowych dla wszystkich mieszkańców naszego regionu.
11.	Stowarzyszenie Florystów Polskich Ul. Wodzisławska 37a, 44-351 Turza Śl.	Celem stowarzyszenia jest działalność florystyczna realizowana poprzez wykonywanie zadań w zakresie: promocji, rozwoju i wspierania florystyki, integracji środowiska florystycznego, upowszechniania, podtrzymywania i rozwijania florystyki w regionach, propagowania wiedzy z zakresu florystyki wśród młodzieży i innych grupach społecznych, pogłębiania wiedzy i umiejętności florystycznych, odkrywania i wspierania talentów florystycznych, organizowania konkursów i wystaw oraz wspierania innych organizatorów, działalności wspomagającej rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości rodzinnej m.in. poprzez dążenie do wprowadzenia ustawy o rynkach hurtowych, krzewienia kultury i podtrzymywania tradycji wręczania kwiatów, podtrzymywania tradycji, folkloru i sztuki florystycznej, działań na rzecz integracji florystyki europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między florystami, popularyzacji florystyki w mediach, działalności charytatywnej, wspierania inicjatyw zmierzających do stabilizacji sytuacji ekonomicznej florystów polskich poprzez ich integrację i wprowadzanie najnowszych rozwiązań gospodarczych w dziedzinie florystyki, działalności szkoleniowej w celu podnoszenia wiedzy i doświadczenia członków stowarzyszenia w zakresie florystyki i prowadzonej przez nich działalności gospodarczej, promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, szeroko rozumianej ekologii, ochrony środowiska w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju
12.	SUP LIFTING TEAM Ul. Wytrzęsów 22, 44-362 Rogów,	Popularyzacja kolarstwa górskiego oraz szosowego oraz propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia.
13.	Ludowy Klub Sportowy „Czarni” Gorzyce ul. Bogumińska 1, 44 - 350 Gorzyce	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na terenie działania klubu oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport. Współdziałanie z władzami sportowymi, państwowymi i samorządami w celu zapewnienia członkom właściwych warunków do uprawiania sportu. Uczestniczenie w rozgrywkach i zawodach sportowych rangi krajowej i międzynarodowej. Organizowanie zawodów, imprez sportowych i rekreacyjnych. Prowadzenie działalności szkoleniowej. Sprawowanie opieki wychowawczej i szkoleniowej nad członkami klubu.

14.	Klub Sportowy „Przyszłość Rogów” ul. Sportowa 1, 44 - 362 Rogów	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na terenie działania klubu oraz wychowywanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport. Współdziałanie z władzami sportowymi, państwowymi i samorządowymi w celu zapewnienia członkom właściwych warunków do uprawiania sportu. Uczestniczenie w rozgrywkach i zawodach sportowych rangi krajowej i międzynarodowej. Organizowanie zawodów, imprez sportowych i rekreacyjnych. Prowadzenie działalności szkoleniowej. Sprawowanie opieki wychowawczej i szkoleniowej nad członkami klubu.
15.	Klub Sportowy „Rozwój” Bełznica ul. Raciborska 53, 44 - 362 Bełznica	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na terenie działania klubu oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport.
16.	Ludowy Klub Sportowy „Olszynka” Olza ul. Polna 10, 44 - 353 Olza	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na terenie działania klubu. Wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport.
17.	Ludowy Klub Sportowy „Strzelec” Gorzyczki ul. Wiejska 30, 44 - 350 Gorzyczki	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowywanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport. Współdziałanie z władzami sportowymi, państwowymi i samorządowymi w celu zapewnienia członkom właściwych warunków uprawiania sportu. Uczestniczenie w zawodach i rozgrywkach sportowych rangi krajowej i międzynarodowej, prowadzenie działalności szkoleniowej. Sprawowanie opieki szkoleniowej i wychowawczej nad członkami klubu. Klub prowadzi sekcje piłki halowej i piłki siatkowej. Sekcja piłki halowej posiada drużyny: trampkarzy, juniorów i seniorów. Klub jest organizatorem wielu imprez m. in. rozgrywki o puchar Polski II Ligi Piłki Halowej, obozy sportowo-rekreacyjne, międzynarodowe turnieje piłki halowej trampkarzy.
18.	Ludowy Klub Sportowy „Unia” Turza Śląska ul. Bogumińska 17, 44 - 351 Turza Śląska	Troska o rozwój fizyczny społeczeństwa, a szczególnie młodzieży. Wychowanie młodzieży i zainteresowanie jej sportem. Doprowadzenie zrzeszonych w Klubie sportowców do najwyższego poziomu sportowego oraz praca nad poszanowaniem przez nich wartości etycznych i moralnych. Tworzenie swoim członkom odpowiednich warunków organizacyjnych, sportowych i materialnych
19.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Rycerz” ul. Wiejska 30, 44 - 350 Gorzyczki	Organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz w oparciu o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków sportu. Angażowanie uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych. Uczestniczenie w imprezach sportowych na terenie województwa śląskiego i poza nim. Organizowanie zajęć sportowych dla uczniów w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej. Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań klubu.
20.	Ludowy Klub Sportowy „Naprzód” Czyżowice ul. Rogowska 4a, 44 - 352 Czyżowice	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży poprzez prowadzenie szkoleń i rozgrywek w dziedzinie sportowej – piłka nożna. Organizowanie dla osób starszych sekcji skata sportowego.
21.	Stowarzyszenie Sportów i Sztuk Walki „Czarny Smok” ul. Dworcowa 65, 44 - 352 Czyżowice	Popularyzacja sztuk walki w Polsce. Rozwijanie działalności zmierzającej do podnoszenia sprawności fizycznej i zdrowego stylu życia społeczeństwa. Upowszechnianie systematycznego uprawiania sportu, dalekowschodnich sztuk walki oraz rekreacji ruchowej.

22.	Uczniowski Klub Sportowy ALIGATOR Gminny Ośrodek Turystyki, Sportu i Rekreacji NAUTICA ul. Bogumińska 31, 44- 350 Gorzyce	Integracja dzieci i młodzieży lokalnej oraz organizowanie pozaszkolnego życia sportowego ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych, kształtowania tężyzny fizycznej i psychicznej, treningiem siły charakteru i osobowości.
23.	Stowarzyszenie Olimpiady Specjalne Polska Olimpiady Specjalne "Gorzkie Tygrysy" (oddział regionalny) przy Wojewódzkim Ośrodku Lecznictwa Odwykowego i Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Gorzycach	Organizowanie treningów i zawodów sportowych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Rozwój fizyczny i społeczny niepełnosprawnych sportowców. Uczenie nowych umiejętności, przełamywania własnych barier, wspieranie rodzin zawodników, pomaganie im w wysiłkach opiekuńczych.
24.	UKS "Sparta" Czyżowiceul. Wodzisławska 111,44-352 Czyżowice	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży poprzez organizację wydarzeń sportowych z zakresu orientacji sportowej i hokeja stołowego
25.	Klub Jeździecki Paint Horse ul. Bełzńska 15, 44-352 Czyżowice	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci młodzieży i dorosłych na terenie działania klubu, wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną oraz sport, rekreacja i rehabilitacja ruchowa osób niepełnosprawnych.
26.	OSP Gorzyce ul. Kopernika 8, 44- 350 Gorzyce (KSRG)	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z państwową strażą pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami; udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń; informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.
27.	OSP Bełznica ul. Raciborska 53, 44-350 Gorzyce	
28.	OSP Bluszczów ul. Powstańców 34, 44-350 Gorzyce	
29.	OSP Czyżowice ul. Strażacka, 44-352 Czyżowice (KSRG)	
30.	OSP Gorzyczki ul. Wiejska 10 a, 44-350 Gorzyce	
31.	OSP Olza ul. Szkolna 3, 44-353 Gorzyce (KSRG)	
32.	OSP Rogów ul. Szkolna 3, 44-350 Gorzyce (KSRG)	
33.	OSP Turza Śl. ul. Powstańców 40, 44-351 Gorzyce	
34.	OSP Uchylsko ul. Wiejska, 44-350 Gorzyce	

Źródło: powiat wodzisławski, KRS

2.13. Podsumowanie części diagnostycznej

Gmina Gorzyce posiada potencjał społeczny i gospodarczy, który opiera się przede wszystkim na mieszkańcach. Rosnąca liczba mieszkańców świadczy o dobrym klimacie dla rozwoju rodzin.

W znacznej mierze wpływa na to również przyjęta polityka władz gminy. Starania czynione w pozyskanie inwestorów działających na strefach gospodarczych w perspektywie lat przyniosą mieszkańcom gminy, ale też i samej gminie wymierne korzyści. Dalekosiężne plany rozwoju gospodarczego w najbliższych latach mogą uratować mieszkańców gminy przed bezrobociem wynikającym z restrukturyzacji górnictwa.

Analiza danych zebranych w niniejszym rozdziale pokazuje, iż z jednej strony wzrasta liczba mieszkańców gminy, ale też coraz wyraźniej rysuje się niekorzystna sytuacja demograficzna. Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem nie tylko lokalnym, ale dotyczy całego kraju. Zachęty demograficzne w postaci świadczenia wychowawczego 500+, czy świadczenia rodzicielskiego dla matek, które nie posiadają prawa do zasiłku macierzyńskiego, nie powodują takiego przyrostu naturalnego, jaki byłby społecznie oczekiwany. Gmina w perspektywie kilku lat będzie mierzyć się z gwałtownym przyrostem osób starszych, nie zawsze posiadających świadczenia emerytalno – rentowe wystarczające na zaspokajanie bieżących potrzeb bytowych. Trwający trend budowy domów jednorodzinnych i wyprowadzanie się młodszych rodzin od starszych rodziców, w najbliższej przyszłości również spowoduje przyrost osób starszych mieszkających samotnie w dużych domach jednorodzinnych, niedostosowanych do ich ograniczeń wynikających z wieku. W tym obszarze pojawi się zwiększone zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze czy pomoc w codziennych czynnościach gospodarstwa domowego. Konieczność pomocy nie będzie wynikała tylko z choroby czy niepełnosprawności, ale z ograniczeń pojawiających się wraz z wiekiem np. mniejsza sprawność fizyczna czy umysłowa osób starszych. Zwiększy się też liczba starszych samotnie mieszkających kobiet, które nie będą radziły sobie z cięższymi pracami domowymi. Tu rodzi się konieczność uwrażliwiania młodego pokolenia na potrzeby osób starszych. Edukowanie do starości, zachęcanie do wolontariatu skierowanego na pomoc osobom starszym, wzbudzanie odpowiedzialności za losy osób starszych, mobilizowanie do współpracy międzypokoleniowej. W tym zakresie działania mogą podjąć liczne organizacje pozarządowe działające na terenie gminy, ośrodki kultury, biblioteki a przede wszystkim placówki oświatowe.

Wzrastająca liczba osób starszych to również wyzwanie przed lokalną służbą zdrowia, konieczność zapewnienia odpowiedniej liczby pielęgniarek środowiskowych oraz innego wykwalifikowanego personelu, który potrafi wykonywać czynności opiekuńcze nie wymagające kwalifikacji medycznych. Konieczne jest kształcenie ustawiczne mieszkańców w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi i obłożnie chorymi. Długotrwała choroba prowadzi do niepełnosprawności. Z doświadczenia pracowników OPS wynika, iż znaczna część mieszkańców nie jest informowana przez służby medyczne, o przysługujących im uprawnieniach wynikających z długotrwałej choroby, o tym, że mogą ubiegać się o ustalenie stopnia niepełnosprawności, który umożliwi ubieganie się o różne świadczenia i ulgi przysługujące z tego

tytułu. W tym celu potrzebne jest stworzenie lokalnego informatora dla niepełnosprawnych mieszkańców gminy i ich rodzin, na bieżąco aktualizowanego, który ułatwi znalezienie odpowiedniej pomocy.

Statystyka potwierdza, że do tej pory, z roku na rok poprawiała się sytuacja materialno – bytowa mieszkańców. Odzwierciedlają to m.in. dane o korzystających z pomocy społecznej czy malejąca liczba rodzin uprawnionych do zasiłku rodzinnego, który jest zależny od kryterium dochodowego. Trzeba tu też wspomnieć, że do poprawy sytuacji finansowej rodzin przyczyniły się też programy rządowe m.in.: ustawa o świadczeniu wychowawczym tzw. „500+”, pomoc w formie wyprawki szkolnej wynikająca z rządowego programu „Dobry start”, ustawa o świadczeniu uzupełniających dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, na podstawie której część osób niepełnosprawnych otrzymuje dodatkowo z ZUS miesięcznie do 500 zł świadczenia uzupełniającego czy ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, na podstawie której kobiety, które nie posiadały prawa do emerytury czy renty, ale urodziły i wychowały lub wychowały co najmniej czworo dzieci otrzymały prawo do świadczenia z ZUS w wysokości najniższej emerytury.

Lepsza sytuacja finansowa rodzin wynika też z większego zatrudnienia. Część mieszkańców gminy pracuje w firmach czeskich (odkąd czeski rynek otworzył się na pracowników z zagranicy), część pracuje w Austrii, Niemczech czy Holandii. Od pokoleń, część mieszkańców gminy pracowała też w licznych pobliskich kopalniach węgla kamiennego i ta tradycja górnicza w gminie Gorzyce pozostała.

Dobra sytuacja na rynku pracy przekłada się na zamożność mieszkańców, korzystanie przez nich z dóbr wyższego rzędu. Rozwijająca się działalność gospodarcza przysparza gminie podatków, a te zwiększając budżet umożliwiają realizację kolejnych przedsięwzięć dla mieszkańców. Lepsza sytuacja finansowa mieszkańców gminy wpływa też na zwiększone spożycie alkoholu. Realizowana od wielu lat profilaktyka w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, pomimo wzrastającej ilości spożywanego alkoholu przynosi efekty. W ogólnej liczbie mieszkańców tylko niewielki odsetek mierzy się z głębokim uzależnieniem od alkoholu czy narkotyków. Statystyki OPS w tym zakresie pokazują, iż znikoma jest interwencja gminnych instytucji publicznych w zakresie oddziaływania leczniczego na osoby uzależnione. Świadomość mieszkańców, o możliwości szukania pomocy w poradniach uzależnień wpływa na bezpośrednie szukanie pomocy w konkretnej placówce odwykowej z pominięciem Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy OPS. Inaczej wygląda sytuacja w przypadku przemocy w rodzinie. Tu potrzebna jest skoordynowana pomoc ze strony przedstawicieli służb działających w zakresie przeciwdziałania przemocy. Obszar ten monitorowany powinien być poprzez Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie, skorelowany z Programem przeciwdziałania alkoholizmowi, gdyż w znacznej większości przypadków przemoc rodzi się pod wpływem alkoholu.

Dlatego też, tak ważna jest profilaktyka prowadzona wśród dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych oraz w placówkach wsparcia dziennego. Ten zakres działalności musi być stale wzmacniany i rozszerzany. Działalność placówek wsparcia dziennego to także pomoc rodzinom w trudnościach opiekuńczo – wychowawczych poprzez pracę z asystentem rodziny. Wspieranie rodzin na wczesnym etapie trudności wychowawczych rokuje trwałą poprawę sytuacji rodzinnej oraz wypracowanie prawidłowych wzorców wychowawczych. Współczesne technologie cyfrowe powodują, iż dzieci zbyt szybko wchodzą w świat dorosłych, co często skutkuje różnego rodzaju zaburzeniami zachowania. Dostęp do Internetu zatrzymuje większość dzieci w domach. Pojawiają się uzależnienia związane z mediami społecznościowymi, grami komputerowymi itp. W tym obszarze konieczne jest propagowanie zdrowego stylu życia, inicjowanie przez instytucje kultury, sportu i oświaty takich zajęć dla dzieci i młodzieży, by stanowiły dla nich ciekawą alternatywę zachęcającą do wyjścia z domu.

Pomimo korzystnej sytuacji na rynku pracy, zawsze pośród mieszkańców gminy znajdują się osoby, które ze względu na swoją nieporadność, uzależnienia czy wiek, nie potrafią sobie poradzić bez wsparcia z systemu pomocy społecznej. Pomoc społeczna to system, który wspiera każdego potrzebującego człowieka, bez względu na jego wiek, rasę, płeć, stan zdrowia, przynależność religijną, uzależnienia czy inne zachowania, które w oczach społeczności uchodzą za niewłaściwe. Dlatego wszelkie działania podejmowane w ramach systemu pomocy społecznej zawsze skierowane są na pomoc osobom nieporadnym, znajdującym się na marginesie, wykluczonym z lokalnej społeczności, dla których pomoc społeczna to ostatnia deska ratunku. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych musi również przewidywać działania skierowane na wspieranie osób nieporadnych, które potrzebują pokierowania swoim życiem. Do takiej grupy należą m.in. osoby długotrwale bezrobotne czy osoby nie potrafiące racjonalnie gospodarować swoimi zasobami finansowymi.

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Gorzyce, pozwoliła na określenie najważniejszych problemów i wyzwań, przed którymi stanie samorząd w najbliższych latach. Do najważniejszych należą:

1. Niekorzystne zmiany demograficzne, gdyż pomimo wzrostu liczby mieszkańców gminy, stale rośnie liczba seniorów a spada liczba dzieci i młodzieży. W przeciągu kilku lat znacznie wzrośnie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, zdrowotne, rehabilitacyjne skierowane do osób starszych oraz konieczność organizowania czasu wolnego osobom starszym.
2. Zwiększająca się liczba osób z niepełnosprawnościami – dzieci i osób dorosłych. Ta grupa wymaga wsparcia nie tylko w codziennym funkcjonowaniu, ale również w dostępie do usług rehabilitacyjnych, społecznych i publicznych. Pojawia się konieczność zwiększenia usług opiekuńczych, wprowadzenia do rodzin asystentów osobistych osób niepełnosprawnych oraz organizowanie opieki wytchnieniowej.

3. Zagrożenie związane z alkoholizmem i przemocą domową, co powoduje intensyfikowanie działalności profilaktycznej w tych obszarach, pomocy w tworzeniu grup samopomocowych, dostępności terapeutów i psychoterapeutów.
4. Wzmocnienie roli asystentów rodziny, wspierających rodziny w przewyżnianiu trudności opiekuńczo – wychowawczych oraz utrzymywanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci.
5. Wspieranie osób i rodzin, które samodzielnie nie potrafią przewyżnić trudnej sytuacji życiowej, poprzez pomoc społeczną dostosowaną do ich indywidualnych potrzeb.

Wyniki diagnozy, po nałożeniu na kompetencje samorządu pozwoliły sformułować misję oraz wyznaczyć cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021 – 2030. Wdrażanie tych działań powinno przyczynić się do poprawy warunków życia społeczności gminy Gorzyce, zmniejszyć skalę problemów oraz zminimalizować ich skutki społeczne.

Aby stworzyć mieszkańcom gminy dobre warunki do życia i rozwoju potrzebna jest skuteczna polityka społeczna. Celami do jej realizacji są:

1. Spójna polityka społeczna, na którą złoży się wykorzystanie potencjału instytucji działających w obszarze polityki społecznej i rozwijanie partnerstwa społecznego.
2. Skuteczny system wsparcia rodzin, składający się z rozwijania wsparcia rodzin i dzieci, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień.
3. Wspieranie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, które celem będzie poprawa jakości życia seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
4. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez integrację zawodową i społeczną osób bezrobotnych oraz redukcję ubóstwa i przeciwdziałanie jego skutkom.

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest użyteczną i powszechnie stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia organizacji oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizie SWOT poddawane są nie tylko przedsiębiorstwa, ale również powiaty oraz gminy. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w gminie Gorzyce.

Tabela nr 14. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• dogodnie położenie gminy – bliskość aglomeracji Górnośląskiej i Ostrawskiej oraz dobre skomunikowanie z nimi • przyrodniczo-krajobrazowe zróżnicowanie terenu gminy • relatywnie niska liczba osób bezrobotnych w gminie • potencjał terenów inwestycyjnych w gminie w sąsiedztwie Autostrady A1 w Gorzyczkach; istnienie strefy gospodarczej w Czyżowicach • duża liczba pracodawców, • stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Wodzisławiu Śląskim, m.in. upowszechnianie informacji o ofertach pracy i informacji o wolnych miejscach pracy za pośrednictwem infokiosku w OPS w Gorzyczach, organizowanie prac społecznie użytecznych • wysokie kompetencje i umiejętności pracowników socjalnych pracujących z osobami bezrobotnymi, z rodzinami wymagającymi wsparcia, • wieloletnia współpraca ze Śląskim Bankiem Żywności w zakresie zaopatrywania mieszkańców w żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa • odpowiednie zasoby mieszkań komunalnych w gminie, w tym socjalnych • niewielka liczba osób bezdomnych w gminie • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie oraz informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy oraz świadczenie im standaryzowanych usług • podejmowanie współpracy z placówkami oferującymi schronienie poza gminą, m.in. ze Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn w Wodzisławiu Śląskim • zapewnianie wsparcia rodzinom ze strony asystentów rodziny • zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego • dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej oraz szkolnictwa podstawowego • realizowanie w szkołach programów profilaktycznych oraz organizowanie zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży • interesująca oferta Gminnego Centrum Kultury, działających w jego ramach Ośrodków Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej • bogata oferta zajęć w GOTSiR Nautica – basen, fitness, Orlik • działalność Klubu Seniora	• brak w gminie inkubatorów przedsiębiorczości pomagających w założeniu firmy • deficyt w gminie podmiotów ekonomii społecznej • brak noclegowni/ogrzewalni/schroniska na terenie gminy • ograniczone wsparcie dla osób wychodzących z bezdomności • brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • niedostateczny dostęp w gminie do opieki nad dziećmi do lat 3. • brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy w rodzinie • brak specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi • brak w gminie grup wsparcia oraz publicznych instytucji dziennego wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, • brak dostępu do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, w tym geriatrycznej • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie, w tym w budynkach użyteczności publicznej • deficyt w gminie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu • niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej • brak wolontariatu w gminie • brak budynków komunalnych na potrzeby tworzenia placówek wsparcia dziennego • budynek OPS niedostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

• cyklicznie organizowane w gminie imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne • rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna w gminie (m.in.: boiska piłkarskie, siłownie zewnętrzne) • funkcjonowanie w gminie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej i jej filii • koordynowanie działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • wolne tereny pod budownictwo mieszkaniowe • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży (w tym klubów sportowych); • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostępu do wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego oraz pomocy psychospołecznej i prawnej • prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • podejmowanie wśród dzieci i młodzieży, rodziców oraz sprzedawców napojów alkoholowych działań profilaktycznych, informacyjnych, edukacyjnych i szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie • podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny i Policję • funkcjonowanie Świetlicy Profilaktyczno Wychowawczej w Gorzyczkach wraz z filiami w Olzie i Turzy Śląskiej • informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy • świadczenie w gminie usług opiekuńczych • istnienie bazy rehabilitacyjnej w gminie – Stacja Caritas • aktywna działalność w gminie Kół Gospodyń Wiejskich, Kół Emerytów i Rencistów, zespołów śpiewaczych, wokalnych oraz chórów • podejmowanie przez pracowników socjalnych wielopłaszczyznowych działań, także w zakresie prawa, ochrony zdrowia, przeciwdziałania przemocy w rodzinie • zapewnianie wsparcia ze strony asystentów rodziny • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej • zintegrowana społeczność lokalna, skupienie mieszkańców wokół wydarzeń religijnych, kulturalnych, społecznych, dbałość o lokalną tradycję	

Szanse	Zagrożenia
• utrzymanie relatywnie niskiego poziomu bezrobocia w regionie • duży potencjał inwestorów w regionie • zainteresowanie inwestorów terenami w gminie, w tym terenami strefy ekonomicznej oraz w sąsiedztwie ważnych szlaków komunikacyjnych • bliskość szkół wyższych o zróżnicowanych profilach kształcenia, w tym szkół w Rybniku i Aglomeracji Górnośląskiej, • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na inwestycje, rozwój przedsiębiorczości, aktywizację osób bezrobotnych, wspieranie seniorów i osób z niepełnosprawnościami, • współpraca w ramach Lokalnej Grupy Działania „Morawskie Wrota” • dostęp do europejskich rynków pracy, w tym czeskiego • rosnąca popularność turystyki weekendowej i wiejskiej • zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży • dalsze wspieranie rodzin ze strony asystentów rodziny • uruchomienie żłobka w gminie • zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego, w tym poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych • rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym w ramach świetlic socjoterapeutycznych • udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych • zainteresowanie mieszkańców ośrodków wysoko zurbanizowanych osiedlaniem się na terenach wiejskich skutkujące zwiększaniem liczby mieszkańców i zróżnicowaniem kapitału ludzkiego gminy • zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie • funkcjonowanie placówek leczenia uzależnień w Gorzycach, Wodzisławiu Śląskim i Jastrzębiu-Zdroju • funkcjonowanie Punktu Interwencji Kryzysowej i Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	• ryzyko wzrostu bezrobocia w wyniku procesów makroekonomicznych • zjawisko dziedziczenia bezrobocia i biedy • niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy • wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej • migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników, do większych ośrodków lub poza granice kraju • utrzymująca się liczba osób wymagających schronienia • mały potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób bezrobotnych i bezdomnych • zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców • osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin, m.in. w związku z wyjazdem jednego z rodziców do pracy za granicę • ograniczone środki budżetowe na zadania edukacyjne i kulturalne • rosnące zagrożenie uzależnieniami i przemocą, w tym wśród dzieci i młodzieży • negatywne wzorce zachowań oddziałujące szczególnie silnie na młodzież • dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do jednostek miejskich • dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • zwiększająca się liczba osób wymagających z powodu przemocy w rodzinie interwencji, podjęcia działań interdyscyplinarnych oraz objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi • zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie • niezadowolający poziom życia osób starszych • marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych • niski prestiż zawodu pracownika socjalnego • zbyt wiele zadań realizowanych przez OPS

• istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie • zwiększona możliwość odseparowania ofiar od sprawców przemocy • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • możliwość pozyskania ze źródeł zewnętrznych środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych • kontynuowanie działań na rzecz integracji osób starszych i niepełnosprawnych • dobra dostępność domów pomocy społecznej; funkcjonowanie DPS-u w Gorzycach oraz prywatnych domów opieki m.in.: w Czyżowicach, Skrzyszowie, Godowie i Zabełkowie • funkcjonowanie Warsztatu Terapii Zajęciowej w Gorzycach, Zakładu Aktywności Zawodowej i Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Perła” w Wodzisławiu Śląskim • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych • dostępność szkoleń dla kadry OPS-u; dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych • poszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie, m.in. utworzenie grup wsparcia i placówki wsparcia dziennego dla osób starszych i niepełnosprawnych • świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród władz gminy • zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej • zwiększenie udziału społeczności lokalnej i przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działaniach pomocowych • utworzenie wolontariatu w gminie	

4. Cel główny (misja), cele strategiczne, kierunki działań i prognoza zmian

Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2021 - 2030 brzmi: **Gmina Gorzyce stwarza mieszkańcom dobre warunki do życia i rozwoju poprzez sprawny system polityki społecznej.**

Wypełnienie tak sformułowanej misji, która zawiera wizję dla wszystkich instytucji działających na terenie gminy, wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie. Określone cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań, są po części kontynuacją celów i kierunków Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013 – 2019.

Poniższy schemat przedstawia cel główny oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2021 - 2030.

MISJA

Gmina Gorzyce stwarza mieszkańcom dobre warunki do życia i rozwoju poprzez sprawny system polityki społecznej.

I CEL STRATEGICZNY

Spójna polityka społeczna

Cel operacyjny 1.1.

Wykorzystanie potencjału instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.1.

1. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników zatrudnionych w instytucjach pomocy społecznej lub innych jednostkach albo organizacjach zajmujących się działaniami z obszaru polityki społecznej.
2. Systematyczne monitorowanie problemów społecznych oraz analizowanie istniejących zasobów.
3. Sporządzanie analiz i sprawozdań dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.
4. Opracowywanie i realizowanie bądź przystępowanie do programów i projektów mających na celu rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 1.1.

1. Wzrost wiedzy i kompetencji kadry realizujących działania w obszarze polityki społecznej.
2. Polepszenie zakresu świadczonych usług
3. Udoskonalanie działań pomocowych dostosowanych do potrzeb społeczności lokalnej
4. Niwelowanie występujących problemów społecznych.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet gminy, fundusz zewnętrzne.

Cel operacyjny 1.2.

Rozwijanie partnerstwa społecznego

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.2.

1. Realizowanie Programu Współpracy Gminy Gorzyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego.
2. Promowanie, rozwijanie i wspieranie wśród mieszkańców wolontariatu w obszarze polityki społecznej.
3. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączenie ich w rozwiązywanie istniejących problemów.
4. Zapewnianie wszystkim mieszkańcom dostępu do informacji o funkcjonujących w gminie formach pomocy.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 1.2.

1. Zwiększenie zaangażowania organizacji społecznych w działania na rzecz grup zagrożonych marginalizacją.
2. Zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów.
3. Większy udział mieszkańców w pomocy sąsiedzkiej, akcjach na rzecz potrzebujących w lokalnej społeczności.
4. Zwiększenie wiedzy i świadomości o lokalnych organizacjach i instytucjach oraz zakresie ich działania.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

II CEL STRATEGICZNY

Skuteczny system wsparcia rodzin

Cel operacyjny 2.1

Rozwijanie systemu wsparcia rodzin i dzieci

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.1.

1. Opracowanie i realizacja Gminnego programu wspierania rodziny.
2. Wspieranie rodzin w przezwyciężaniu trudności opiekuńczo – wychowawczych poprzez prowadzenie pracy socjalnej oraz/ i /lub współpracę z asystentem rodziny.
3. Realizacja programów dożywiania osób kwalifikujących się do tej formy pomocy.
4. Wspieranie materialne rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
5. Zwiększenie dostępu do wsparcia ze strony asystentów rodziny oraz wzmocnienie roli asystentów rodziny.
6. Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez poszerzanie oferty kulturalnej, edukacyjnej i sportowej.
7. Dalsze rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego oraz świetlic działających przy Gminnym Ośrodku Kultury w Gorzycach.

8. Współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży oraz podejmowanie działań profilaktycznych, pomocowych i zaradczych zgodnie z zakresem działalności.
9. Rozwijanie i wspieranie sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 2.1.

1. Wyższy standard pomocy rodzinom z trudnościami opiekuńczo wychowawczymi.
2. Lepsze wsparcie rodzin w zakresie pomocy w przezwyciężaniu trudności opiekuńczo – wychowawczych, a w efekcie spadek liczby rodzin z tymi problemami.
3. Zmniejszenie liczby osób niedożywionych, w tym dzieci, osób starszych i z niepełnosprawnościami.
4. Poprawa warunków socjalno – bytowych osób i rodzin żyjących w ubóstwie.
5. Pomoc rodzinie ze strony asystenta rodziny na wczesnym etapie trudności opiekuńczo - wychowawczych.
6. Zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.
7. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do placówek wsparcia dziennego i świetlic wiejskich.
8. Szybkie podjęcie działań wspierających rodziny, w których pojawiają się trudności opiekuńczo – wychowawcze, wykraczające poza kompetencje placówek oświatowych.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, GOTSiR „Nautica”.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

Cel operacyjny 2.2.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.2.

1. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Gorzyce.
2. Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Gorzyce.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 2.2.

1. Zmniejszenie liczby rodzin dotkniętych przemocą.
2. Zwiększenie świadomości mieszkańców gminy o przemoc w rodzinie.
3. Szybsze zgłaszanie problemów rodzinnych instytucjom i organizacjom w celu zminimalizowania skutków przemocy w rodzinie.
4. Skuteczna pomoc rodzinom doświadczającym przemocy.
5. Współpraca wszystkich podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

Cel operacyjny 2.3.

Przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów uzależnień.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.3.

1. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Gorzyce.
2. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w Gminie Gorzyce.
3. Współpraca samorządu i jednostek organizacyjnych z placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia działań i kampanii edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz dorosłych.
4. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w szczególności w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu małoletnim oraz osobom nietrzeźwym.
5. Organizowanie i finansowanie, we współpracy z placówkami leczenia uzależnień różnych form wsparcia uzupełniających proces terapeutyczny poza podstawowym procesem leczenia.
6. Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia i samopomocowych dla osób i rodzin zmagających się z problemem uzależnień.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 2.3.

1. Większy poziom świadomości mieszkańców o uzależnieniu i skutkach narkomanii.
2. Większy poziom wiedzy mieszkańców o uzależnieniu od alkoholu/o uzależnieniach.
3. Zmniejszenie zainteresowania używaniem narkotyków, alkoholu i innych środków odurzających przez dzieci, młodzież i dorosłych wynikające z szeroko prowadzonych kampanii w tym zakresie.
4. Zmniejszenie zachowań agresywnych po użyciu alkoholu i środków odurzających.
5. Wzajemne wspieranie się osób i rodzin, które doświadczają bądź doświadczyły problemów związanych z uzależnieniami.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, podmioty działające w zakresie pomocy uzależnionym i ich rodzinom.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

III CEL STRATEGICZNY

Wspieranie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny 3.1.

Poprawa jakości życia seniorów

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.1.

1. Stałe diagnozowanie potrzeb i bezpieczeństwa socjalnego seniorów, w szczególności samotnych i niepełnosprawnych.
2. Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.
3. Tworzenie / rozwijanie placówek wsparcia dziennego dla seniorów, w tym we współpracy z organizacjami pozarządowymi lub podmiotami prywatnymi.
4. Wspieranie seniorów w miejscu zamieszkania, w szczególności seniorów samotnie zamieszkujących, poprzez realizację programów rządowych/pomocowych oraz propagowanie pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu.
5. Aktywizowanie seniorów poprzez działania edukacyjne, kulturalne, turystyczno – rekreacyjne i sportowe.
6. Podejmowanie inicjatyw zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu osób starszych.
7. Udzielanie pomocy seniorom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej/finansowej np. pomoc w zakupie leków, opału, żywności, poradnictwo, praca socjalna.
8. Wspieranie osób i rodzin opiekujących się seniorami m.in. poprzez poradnictwo socjalne, psychologiczne, organizację szkoleń z zakresu opieki nad osobą starszą w szczególności z problemami zdrowotnymi, pomoc w formie opieki wytchnieniowej, itp.

9. Wspieranie i propagowanie działań sprzyjających solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenie warunków do pobudzania aktywności osób starszych w społeczności lokalnej.
10. Powołanie i działalność Gminnej Rady Seniorów.
11. Współpraca organów publicznych i organizacji pozarządowych skupiających seniorów w zakresie działalności na rzecz osób starszych.
12. Udział w programach i projektach skierowanych na poprawę jakości życia osób starszych.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 3.1.

1. Poprawa warunków życia osób starszych, w szczególności osób samotnie zamieszkujących.
2. Większy udział osób starszych w życiu społeczności gminy.
3. Zwiększenie dostępu do programów, usług i placówek wsparcia dostosowanych do potrzeb seniorów.
4. Wzrost liczby osób starszych, które korzystają z e-usług elektronicznych oferowanych przez różne instytucje.
5. Zmniejszenie liczby seniorów wykluczonych cyfrowo.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, GOTSiR „Nautica”.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

Cel operacyjny 3.2.

Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.2.

1. Diagnozowanie potrzeb środowiska osób z niepełnosprawnościami.
2. Podnoszenie świadomości społecznej mieszkańców gminy o potrzebach osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów.
3. Zapewnianie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych lub usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania, w szczególności osobom samotnie zamieszkującym.
4. Zapewnianie osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom dostępu do informacji o przysługujących im formach pomocy, z której mogą skorzystać.
5. Ułatwianie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do opieki medycznej i szeroko rozumianej rehabilitacji.
6. Podejmowanie inicjatyw w kierunku zapewnienia opieki wytchnieniowej opiekunom osób z niepełnosprawnościami.
7. Inicjowanie grup samopomocowych skupiających osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, mających na celu m.in. Wzajemne wsparcie i wymianę doświadczeń.
8. Organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów dla osób chętnych do opieki nad osobami z niepełnosprawnościami oraz dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.
9. Zintegrowanie działań i współpracy instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz pomocy i poprawy warunków życia osób z niepełnosprawnościami, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi.
10. Powołanie społecznego rzecznika/pełnomocnika osób z niepełnosprawnościami w gminie.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 3.2.

1. Dostosowanie polityki społecznej gminy do faktycznych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
2. Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym gminy.
3. Lepsza jakość życia osób z niepełnosprawnościami w miejscu ich zamieszkania.
4. Poprawa jakości życia opiekunów osób niepełnosprawnych.
5. Zwiększony dostęp do usług opiekuńczych i asystenckich.
6. Dostęp do pełnomocnika reprezentującego interesy osób z niepełnosprawnościami.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

IV CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu

Cel operacyjny 4.1.

Integracja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.1.

1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Wodzisławiu Śl.
2. Zatrudnianie osób bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy.
3. Opracowywanie i realizacja projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych.
4. Rozwijanie / propagowanie form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych, znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i ich rodzin.
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, staży, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
6. Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 4.1.:

1. Większa aktywność zawodowa mieszkańców
2. Usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów pomocy społecznej
3. Zwiększona liczba mieszkańców włączonych do życia społecznego.
4. Zwiększone kompetencje/doświadczenie osób objętych programami zatrudnienia socjalnego.
5. Niski poziom bezrobocia w gminie.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury.

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

Cel operacyjny 4.2.

Redukowanie ubóstwa i przeciwdziałanie jego skutkom.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.2.

1. Udzielanie pomocy finansowej osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej/życiowej.
2. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym m.in. W oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
3. Podejmowanie działań zapobiegających bezdomności m.in. poprzez wzrost dostępu do lokali mieszkalnych będących w zasobach komunalnych gminy oraz wspieranie osób zagrożonych bezdomnością pomocą w formie dodatków mieszkaniowych.
4. Tworzenie miejsc tymczasowego pobytu m.in. dla ofiar przemocy w rodzinie oraz osób i rodzin zagrożonych bezdomnością ze względu na zamieszkiwanie w lokalu zagrażającym ich życiu i zdrowiu.

Prognoza zmian do celu operacyjnego 4.2.

1. Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej.
2. Poprawa sytuacji życiowej osób i rodzin objętych działaniami ustalonymi w kontrakcie socjalnym.
3. Zmniejszenie liczby osób i rodzin z zadłużeniem czynszowym.
4. Zmniejszenie liczby osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością poprzez dostęp do mieszkań socjalnych.
5. Zmniejszenie zadłużenia mieszkańców lokali komunalnych.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Wójt, Rada Gminy, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, organizacje pozarządowe

Lata realizacji: 2021 - 2030

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji.

5. Ramy finansowe

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna odnosić się do ram finansowych, które będą wskazywać potencjalne źródła pozyskania środków na przewidywane w kilkuletniej perspektywie projekty społeczne. Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2021 - 2030 będą: budżet Państwa, budżet gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych w tym rządowych i pozarządowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła np. partnerstwo publiczno – prywatne czy środki własne instytucji i organizacji. Ze względu na szeroki zakres merytoryczny, czas obowiązywania dokumentu i wielu realizatorów, nie jest możliwe precyzyjne określenie ram finansowych niniejszej strategii.

Szczegółowe ramy finansowe oraz źródła finansowania będą określone w programach i projektach opierających się na niniejszej strategii, opracowywanych przez jednostki i organizacje zgodnie z ich kompetencjami.

6. Sposób monitorowania i ewaluacja strategii

Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też w sposób zamierzony została sformułowana na takim poziomie ogólności, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą, w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych, między innymi wspierania seniorów, osób niepełnosprawnych, wspierania rodzin i dzieci, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców oraz integracji działań wszystkich instytucji i organizacji działających na terenie gminy.

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Wskaźniki określone w kolejnym rozdziale będą przede wszystkim pozyskiwane z dostępnych źródeł danych statystycznych oraz od instytucji i organizacji wdrażających strategię na podstawie ich sprawozdań. Poziom osiągnięcia wskaźników monitorowany będzie w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na trzy lata. Stopień wdrażania strategii będą określały coroczne sprawozdania z realizacji strategii, zawierające m.in. sprawozdania z realizacji lokalnych programów z obszaru polityki społecznej. Dane za rok 2021 będą danymi wyjściowymi.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2021 – 2030, będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach. Realizatorami Strategii, oprócz Ośrodka Pomocy społecznej będą również: Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, placówki oświatowe, Policja, organizacje pozarządowe, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, GOTSiR „Nautica” oraz inne podmioty zaangażowane w realizację celów strategii. Każdy z realizatorów wpisuje się w część z założonych celów strategicznych i szczegółowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2021 - 2030 nie stanowi zbioru zamkniętego. W okresie jej obowiązywania, na podstawie bieżących ocen realizacji oraz zmieniających się potrzeb lokalnego społeczeństwa, możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania.

7. Wskaźniki monitoringu

I CEL STRATEGICZNY

Spójna polityka społeczna

Cel operacyjny 1.1.

Wykorzystanie potencjału instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 1.1.

1. Liczba przeprowadzonych szkoleń pracowników instytucji realizujących zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej.
2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach.
3. Opracowanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.
4. Przygotowanie sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.
5. Przygotowanie sprawozdania z Programu Współpracy Gminy Gorzyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego.

Cel operacyjny 1.2.

Rozwijanie partnerstwa społecznego

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 1.2.

1. Liczba organizacji korzystających z dofinansowania działalności w zakresie profilaktyki i rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.
2. Liczba inicjatyw podejmowanych przez mieszkańców na rzecz lokalnej społeczności.
3. Opracowanie i aktualizacja broszury i informacji o instytucjach i organizacjach działających na terenie gminy.

II CEL STRATEGICZNY

Skuteczny system wsparcia rodzin

Cel operacyjny 2.1

Rozwijanie systemu wsparcia rodzin i dzieci

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 2.1.

1. Przygotowanie sprawozdania z realizacji Gminnego programu wspierania rodziny.
2. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie:
  - a) pracy socjalnej
  - b) współpracy z asystentem rodziny
3. Liczba osób objętych programami dożywiania.
4. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.
5. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
6. Liczba prowadzonych zajęć, skierowanych do dzieci i młodzieży.
7. Liczba dzieci objętych pomocą:
  - a) SWIPRO
  - b) świetlic wiejskich
8. Liczba zgłoszeń dotyczących pomocy rodzinom uczniów.
9. Liczba inicjatyw pozarządowych, skierowanych do dzieci i liczba dzieci nimi objętych.

Cel operacyjny 2.2.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 2.2.:

1. Przygotowanie sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Gorzyce.
2. Liczba rodzin, w których prowadzona była procedura Niebieska Karta
3. Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty.
4. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.
5. Liczba posiedzeń Grup Roboczych.
6. Liczba Niebieskich Kart założonych przez podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy.

Cel operacyjny 2.3.

Przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów uzależnień.

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 2.3.

1. Przygotowanie sprawozdania z Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Gorzyce.
2. Przygotowanie sprawozdania z Gminnego Programu Profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w Gminie Gorzyce.
3. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień.
4. Liczba dzieci objętych działaniami profilaktycznymi.
5. Liczba skontrolowanych punktów sprzedaży alkoholu.
6. Liczba form wsparcia uzupełniających proces terapeutyczny.
7. Liczba funkcjonujących grup wsparcia i samopomocowych zraszających osoby i rodziny zmagające się z problemem uzależnień.

III CEL STRATEGICZNY

Wspieranie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny 3.1.

Poprawa jakości życia seniorów

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 3.1.:

1. Liczba osób korzystających z różnych form usług opiekuńczych.
2. Liczba godzin usług opiekuńczych.
3. Liczba placówek wsparcia dziennego dla seniorów.
4. Liczba seniorów biorących udział w działaniach edukacyjnych, kulturalnych, turystyczno – rekreacyjnych i sportowych.
5. Liczba zorganizowanych kursów komputerowych podnoszących kompetencje cyfrowe seniorów.
6. Liczba osób starszych podnoszących kompetencje cyfrowe.
7. Liczba osób starszych objętych pomocą finansową OPS.
8. Liczba opiekunów seniorów korzystających z poradnictwa i szkoleń w zakresie opieki nad osobami starszymi.
9. Liczba wydarzeń kulturalnych propagujących solidarność międzypokoleniową.
10. Liczba spotkań Rady Seniorów.
11. Liczba programów/projektów realizowanych na rzecz osób starszych.

Cel operacyjny 3.2.

Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 3.2.:

1. Liczba osób niepełnosprawnych uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego.
2. Liczba osób pobierających świadczenia opiekuńcze.
3. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych.
4. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pomocą społeczną.
5. Liczba osób objętych opieką wytchnieniową.
6. Liczba grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
7. Liczba uczestników kursów dla osób opiekujących się osobami zależnymi.
8. Liczba działań podjętych przez pełnomocnika osób niepełnosprawnych.

IV CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu

Cel operacyjny 4.1.

Integracja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 4.1.

1. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy
2. Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą społeczną.
3. Liczba osób podejmujących prace społecznie użyteczne.
4. Liczba osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo objętych projektami socjalnymi.

Cel operacyjny 4.2.

Redukowanie ubóstwa i przeciwdziałanie jego skutkom.

Wskaźniki monitorujące do celu operacyjnego 4.2.

1. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa.
2. Liczba zrealizowanych kontraktów socjalnych.
3. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych.
4. Liczba rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych.

5. Liczba osób bezdomnych.
6. Liczba osób, które otrzymały mieszkanie z zasobów gminy.
7. Liczba osób odpracowujących zadłużenie czynszowe.

Spis wykresów

Wykresy 1 – 2. Ludność gminy oraz jej struktura ze względu na płeć w latach 2014 – 2019	9
Wykres nr 3. Mieszkańcy gminy gorzyce w podziale na sołectwa w latach 2014-2019	10
Wykres nr 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy gorzyce w latach 2014 – 2019.....	11
Wykresy nr 5 i 6. Ludność wg grup funkcjonalnych i piramida wieku	12
Wykresy nr 7 i 8. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w gminie gorzyce.....	13
Wykres nr 9. Zasoby mieszkaniowe gminy gorzyce w latach 2014 - 2019.....	15
Wykres nr 10. Mieszkania komunalne w zasobach gminy gorzyce w latach 2014 – 2019.....	15
Wykresy nr 11 i 12. Dodatek mieszkaniowy i energetyczny dla mieszkańców gminy w latach 2014-2019 .	16
Wykres nr 13. Kwoty wydatkowane na wypłatę dodatków mieszkaniowych i energetycznych w latach 2014-2019.....	17
Wykres nr 14. Infrastruktura sieciowa w gminie gorzyce w latach 2014 - 2019.....	18
Wykres nr 15. Aktywność zawodowa mieszkańców gminy gorzyce w latach 2014-2019	19
Wykres nr 16. Udział osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych w strukturze mieszkańców gminy w latach 2014 – 2019.....	20
Wykres nr 17. Bezrobotni mieszkańcy gminy w latach 2014 - 2019.....	21
Wykres nr 18. Działalność bibliotek w gminie gorzyce w latach 2014 - 2019.....	24
Wykres nr 19. Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach w latach 2014-2019.....	27
Wykres nr 20. Liczba nauczycieli w szkołach podstawowych i przedszkolach w latach 2014 - 2019	28
Wykres nr 21. Liczba dzieci do lat 2 w latach 2014 - 2019.....	28
Wykres nr 22. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2014 - 2019.....	32
Wykres nr 23. Działalność placówek wsparcia dziennego w latach 2014 - 2019.....	33
Wykres nr 24. Praca asystentów rodziny w latach 2014 - 2019	34
Wykres nr 25. Sprawy prowadzone przez gkrapa w latach 2014 - 2019	41
Wykres nr 26. Procedura niebieskie karty w latach 2014 - 2019.....	44
Wykres nr 27. Przyczyny przemocy w rodzinie w latach 2014 - 2019.....	45
Wykres nr 28. Najczęstsze formy stosowanej przemocy w latach 2014 - 2019	46
Wykres nr 29. Sprawcy przemocy w podziale na płeć	46
Wykresy nr 30 i 31. Wiek sprawców przemocy oraz czas trwania przemocy	47
Wykres nr 32. Rozkład procentowy niebieskich kart w podziale na sołectwa w latach 2014-2019	48
Wykres nr 33. Liczba posiedzeń grup roboczych w latach 2014 - 2019.....	48
Wykres nr 34. Liczba osób i rodzin objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych	49
Wykres nr 35. Osoby z niepełnosprawnościami pobierające zasiłki pielęgnacyjne.....	51
Wykres nr 36. Osoby pobierające świadczenia opiekuńcze w latach 2014 - 2019	52
Wykres nr 37. Liczba opiekunów osób z niepełnosprawnościami uprawnionych do świadczeń opiekuńczych w latach 2014 - 2019	53

Wykres nr 38. Bezdomni w gminie gorzyce w latach 2014 – 2020.	55
Wykres nr 39. Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2014-2019	57
Wykres nr 40. Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w latach 2014-2019	58
Wykres nr 41. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2014-2019.....	59
Wykres nr 42. Liczba osób i rodzin dotkniętych ubóstwem w latach 2014 – 2019.	60
Wykres nr 43. Liczba rodzin z dziećmi objęta pomocą społeczną w latach 2014-2019.....	60
Wykres nr 44. Rodziny niepełne objęte pomocą społeczną w latach 2014-2019.....	61
Wykres nr 45. Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą społeczną w latach 2014-2019.....	62
Wykres nr 46. Dożywianie dzieci w szkołach w latach 2014 – 2019.	62
Wykres nr 47. Usługi opiekuńcze w latach 2014 - 2019	63
Wykres nr 48. Pobyty w domu pomocy społecznej i odpłatność ponoszona przez gminę.....	64

Spis tabel

Tabela nr 1. Ruch migracyjny ludności w latach 2014 – 2019	13
Tabela nr 2. Działalność gminnego centrum kultury w gorzycach w latach 2014 - 2019	23
Tabela nr 3. Placówki kulturalne w gminie.	25
Tabela nr 4. Placówki oświatowe w gminie	26
Tabela nr 5. Opieka nad dziećmi do lat 3 w latach 2014 - 2019	29
Tabela nr 6. Placówki wsparcia dziennego	31
Tabela nr 7. Opieka zdrowotna w latach 2014 -2019	35
Tabela nr 8. Wybrane świadczenia z pomocy społecznej w latach 2014-2019.....	65
Tabela nr 9. Wydatki na najważniejsze formy pomocy społecznej w latach 2014 - 2019	66
Tabela nr 10. Liczba rodzin i osób uprawnionych do różnego rodzaju świadczeń rodzinnych w latach 2014 - 2019	68
Tabela nr 11. Wysokość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2014 - 2019	69
Tabela nr 12. Liczba organizacji pozarządowych w latach 2014 – 2019.	72
Tabela nr 13. Wykaz stowarzyszeń i organizacji społecznych działających w gminie gorzyce.....	72
Tabela nr 14. Analiza swot	82

Uzasadnienie

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Art. 16b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w dokumencie Strategii. Są nimi: diagnoza sytuacji społecznej, prognoza zmian w zakresie objętym strategią, określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się szeroko rozumianą polityką społeczną.

Podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.